

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI HÖKUMƏTİ

VƏ

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DÖVLƏT NEFT ŞİRKƏTİ

BİPİ EKSPLOREYŞN (AZƏRBAYCAN) LİMİTED

TOTALFİNAELF E ƏND Pİ QAFQAZ QAZ SA

LUKAcip N.V.

NAFTİRAN İNTERTREYD KO. (NİKO) LİMİTED

STATOYL AZƏRBAYCAN a.s.

TÖRKİŞ PETROLEUM OVERSİZ KOMPANİ LİMİTED

ARASINDA

TRANZİT ƏRAZİSİNƏ MALİK ÖLKƏNİN HÖKUMƏTİ İLƏ SAZİŞ

MÜNDƏRİCAT

Səh.

MADDƏ 1 TƏRİFLƏR	2
MADDƏ 2 SƏLAHİYYƏT	2
MADDƏ 3 SAZİŞIN VAXTI VƏ MÜDDƏTİ	3
MADDƏ 4 HÜQUQLARIN VERİLMƏSİ	6
MADDƏ 5 HÖKUMƏTİN RAZILIĞI VƏ TƏMİNATLARI	9
MADDƏ 6 BƏYANAT VƏ ZƏMANƏTLƏR	11
MADDƏ 7 HÖKUMƏTİN MÜƏYYƏN ÖHDƏLİK VƏ İCAZƏLƏRİ	13
MADDƏ 8 VERGİLƏR	19
MADDƏ 9 İTKİ VƏ YA ZƏRƏRİN ÖDƏNİLMƏSİ	34
MADDƏ 10 MADDİ MƏSULİYYƏTİN MƏHDUDLAŞDIRILMASI	36
MADDƏ 11 TƏHLÜKƏSİZLİK	37
MADDƏ 12 ƏTRAF MÜHİTİN QORUNMASI, SAĞLAMLIQ, TƏHLÜKƏSİZLİK VƏ SOSİAL TƏSİR	38
MADDƏ 13 VALYUTA	39
MADDƏ 14 İDXAL VƏ İXRAC	40
MADDƏ 15 İCBARİLİK	41
MADDƏ 16 VARİSLƏR VƏ MÜVƏKİLLƏR	41
MADDƏ 17 MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ VƏ TƏTBİQ OLUNAN QANUN	44
MADDƏ 18 ƏMƏLİYYAT ŞİRKƏTİ	50
MADDƏ 19 FORS MAJOR	51
MADDƏ 20 TƏSDİQNAMƏLƏR	53
MADDƏ 21 ƏMƏKDAŞLIQ VƏ ƏLAQƏLƏNDİRMƏ MƏXANİZMİ	53
MADDƏ 22 BİLDİRİŞLƏR	54
MADDƏ 23 DİGƏR MƏSƏLƏLƏR	55
MADDƏ 24 SATIŞLARIN DƏSTƏKLƏNMƏSİ	63

ƏLAVƏ 1	MÜƏYYƏN TƏRİFLƏR
ƏLAVƏ 2	LAYİHƏ İLƏ ƏLAQƏLİ ƏRAZİDƏ TORPAQ HÜQUQLARI.....
ƏLAVƏ 3	MÜQAVİLƏ ƏSASINDA CQBK SİSTEMİNƏ DAXİL OLMA İLƏ ƏLAQƏDAR PRİNSİPLƏR
ƏLAVƏ 4	İŞ QAYDALARI.....
ƏLAVƏ 5	MARAQ DƏHLİZİ
ƏLAVƏ 6	ÜSTÜNLÜK VERİLƏN MARŞRUT DƏHLİZİ

— 4

TRANZİT ƏRAZİSİNƏ MALİK ÖLKƏNİN HÖKUMƏTİ İLƏ SAZIŞ

BU SAZIŞ 2002-ci ilin fevral ayının 21 Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhərində

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI HÖKUMƏTİ

ilə

Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında təsis edilmiş şirkət AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DÖVLƏT NEFT ŞİRKƏTİ;

İngiltərə qanunları əsasında qeydiyyatdan keçmiş şirkət BİPİ EKSPLOREYŞN (AZƏRBAYCAN) LİMİTED;

Fransanın qanunları əsasında qeydiyyatdan keçmiş şirkət TOTALFİNAELF E ƏND Pİ QAFQAZ QAZ SA;

Niderlandın qanunları əsasında qeydiyyatdan keçmiş şirkət LUKAcip N.V.;

Cersi adasının qanunları əsasında qeydiyyatdan keçmiş şirkət NAFTİRAN İNTERTREYD KO. (NİKO) LİMİTED;

Norveç Krallığının qanunları əsasında qeydiyyatdan keçmiş şirkət STATOYL AZƏRBAYCAN a.s.;

Cersi adasının qanunları əsasında qeydiyyatdan keçmiş şirkət TÖRKİŞ PETROLEUM OVERSİZ KOMPANİ LİMİTED

arasında bağlanmışdır

və yuxarıda adları çəkilən imzaçılar müvafiq sənədlərlə təsdiq edildiyi kimi təsis edildikləri və yaradıldıkları ölkələrin qanunvericiliyinə uyğun olaraq hüquqi şəxslərdir;

NƏZƏRƏ ALARAQ Kİ,

CQBK iştirakçıları Təbii qazın Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan və/yaxud Türkiyə Cümhuriyyətinin ərazilərinə, ərazilərində və əraziləri vasitəsilə və/yaxud əraziləri hüddullarından kənarda qəbul edilməsi, nəql edilməsi və/yaxud çatdırılması üçün Cənubi Qafqaz Boru Kəməri sistemi kimi tanınacaq (bir və ya daha artıq əsas ötürücü boru kəmərlərindən ibarət ola biləcək) təhlükəsiz və əlverişli boru kəməri sisteminin tikintisini nəzərdə tuturlar;

CQBK iştirakçıları Layihə sazişlərinin və bu Layihə sazişləri ilə uyğunlaşan digər kommersiya yönümlü razılaşmaların şərtlərinə əsasən Layihəni həyata keçirmək və CQBK sistemini, o cümlədən, Obyektləri tikmək (yaxud tikdirmək), onlara sahib olmaq və/yaxud onları istismar etmək və CQBK sisteminə nəticədə əldə edilən keçirmə qabiliyyətindən və Torpaq hüquqlarından istifadə etmək hüququna malikdirlər;

Hökumət bu Saziş müddəaları ilə təsbit edilmiş məsələlərdə Dövlət və Dövlət hakimiyyət orqanları adından fəaliyyət göstərir;

Azərbaycan Respublikası və Gürcüstan Layihənin hüquqi və ticari şərt və müddəalarına beynəlxalq hüquq səviyyəsində dəstək vermək və onları müvafiq çərçivəyə salmaq məqsədi ilə Hökumətlərarası saziş bağlamışlar və ya bağlayacaqlar;

Bu Saziş adı çəkilən Hökumətlərarası sazişə müvafiq olaraq və ona əsasən bağlanmışdır və onun tərkib hissəsini təşkil edir;

Hökumətlərarası sazişlə əlaqədar və orada göstəriləni kimi Hökumətlərarası saziş və bu sazişin əlavə olunmuş forması və digər Layihə sazişləri (özünün əsasını təşkil edən müddəalara münasibətdə) Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyindən (Konstitusiyadan başqa) üstün tutulmalı, belə sazişlərin şərtləri beynəlxalq hüquq nöqtəyi-nəzərindən Azərbaycan Respublikasının öhdəlikləri sayılmalı və Azərbaycanın daxili qanunvericiliyinə görə Layihəyə dair üstün hüquqi rejim kimi Konstitusiyaya əsasən qüvvəyə minməlidir; bu Saziş və hər hansı digər Layihə sazişləri icra edildikdə həmin sənədlərin müvafiq şərtlərinə uyğun olaraq qanun qüvvəsi daşıyan məcburi sənədlərdir;

Hökumət, Dövlət və Dövlət hakimiyyət orqanları adından çıxış edərək, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən Dövlət və Dövlət hakimiyyət orqanları adından rəhbərlik etmək və öhdəliklər götürmək və Dövlət əmlakını, o cümlədən Dövlət müəssisələrinin əmlakını idarə etmək və ona dair sərəncam vermək üçün tam səlahiyyət verilmiş bu Transizt ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə sazişi bağlayır;

Dövlət hakimiyyət orqanları Layihənin həyata keçirilməsinə yardım etmək və onu dəstəkləmək arzusundadır, onun həyata keçməsinə təmin etməkdən ötrü zəruri hüquqi və kommersiya mühafizə sistemi yaradılmasına ehtiyac olduğunu başa düşür və Layihənin və müvafiq Layihə iştirakçılarının xeyrinə və onlar üçün digər məsələlərlə yanaşı, bu Saziş və müvafiq Layihə sazişlərində təsbit edildiyi kimi Azərbaycan Respublikasında boru kəməri marşrutunu əhatə edən zəruri torpaqları, eləcə də Dövlət hakimiyyət orqanlarının sahib olduğu və ya onların nəzarət etdikləri müəyyən obyektlərə hüquqları, birbaşa hökumət təminatları, zərərin ödənilməsi, digər icazələri, azad olmaları və zəmanətləri təmin etmək niyyətindədir, və;

Dövlət hakimiyyət orqanları təsdiq edirlər ki, Təbii Qazın Azərbaycan Respublikası daxilində və xaricində marketinqi və satışı Təbii Qazın əlavə kəşfiyyatını, istehsalını, nəqlini, marketinq və satış imkanlarını təkmilləşdirəcək və inkişaf etdirəcək, Təbii Qazın Ölkələrə çatdırılması üçün mövcud infrastrukturun daha çox istifadə edilməsinə imkanlar yaradacaq və Dövlət hakimiyyət orqanları və Azərbaycan Respublikası Ərazisi daxilində olan digər alıcılar üçün etibarlı Təbii Qaz təchizatlarının əlverişliliyini artıracadır.

BUNUNLA TƏSDİQ EDİLİR Kİ, yuxarıda göstərilənləri nəzərə alaraq, Tərəflər aşağıdakılar barədə razılığa gəlirlər:

MADDƏ 1

TƏRİFLƏR

Bu Sazişdə (o cümlədən, onun bəyannamə hissəsində) baş hərflərlə verilmiş və bu sənəddə başqa mənada işlədilməyən terminlər onların Əlavə 1-də müəyyən edilmiş mənalarında işlədilir.

MADDƏ 2

SƏLAHIYYƏT

- 2.1 Bu Sazişlə əlaqədar Dövlət və Dövlət hakimiyyət orqanları adından bu Sazişdə verilmiş öhdəlikləri istiqamətləndirmək və onları yerinə yetirmək üçün Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən Hökumətə səlahiyyət verilir. Bu Sazişə əsasən Dövlət hakimiyyət orqanlarının bütün öhdəlikləri Dövlətin öhdəlikləridir və bütün məqsədlər üçün, Dövlətin öhdəlikləri kimi nəzərdə tutulmalıdır. Bu Sazişə əsasən Dövlət hakimiyyət orqanlarının bütün öhdəlikləri ilə əlaqədar onların müvafiq hər tərkib elementinin, o cümlədən, Hökumət, Yerli hakimiyyət orqanları və Dövlət müəssisələrinin hər biri tərəfindən riayət olunmalı və onlar yerinə yetirilməlidir.
- 2.2 Hökumət bu Sazişdə göstərilən Dövlət hakimiyyət orqanlarının öhdəliklərinin vaxtında (bu sənəddə göstərilmiş hər bir vaxt müddətinə uyğun olaraq) yerinə yetirilməsini və Layihə üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsinə başqa formada yardım göstərilməsini və ya onun əlaqələndirilməsini həyata keçirmək üçün CQBK iştirakçılarna yazılı bildiriş verməklə səlahiyyətli nümayəndə, agent və ya başqa təşkilat ("Hökumətin CQBK nümayəndəsi") təyin edir, və onun vasitəsilə CQBK iştirakçıları müvafiq surətdə (i) bu Sazişdə nəzərdə tutulan bütün hüquq, lisenziya, viza, icazə, sertifikat, səlahiyyət və qərarları, və ya onlardan hər hansı birinin (müvafiq Dövlət hakimiyyət orqanı tərəfindən) verilməsini; (ii) bu Sazişdə göstərilən məlumat, sənədlər və digər materialları və ya hüquqların verilməsini xüsusi olaraq sübut edilməsini, (iii) bu Saziş müddəaları ilə nəzərdə tutulmuş bildirişlərin, şəhadətnamələrin və digər yazışmanın təqdim olunub alınmasını və (iv) Layihənin həyata keçirilməsini asanlaşdırmaq üçün Dövlət hakimiyyət orqanları ilə əlaqədar digər müvafiq və ya lazım olan tədbirlərin həyata keçirilməsini tələb və ya təmin edə bilərlər.
- 2.3 CQBK iştirakçıları özlərinin öhdəliklərinin vaxtı – vaxtında yerinə yetirilməsini və bu Sazişə müvafiq Layihə üzrə fəaliyyətin vaxtında və mütenasib şəkildə yerinə yetirilməsinin və bu sahə üzrə fəaliyyətin birgə qurulmasının mühüm əhəmiyyətini anlayırlar. Müvafiq surətdə, CQBK iştirakçıları Qüvvəyəminmə tarixindən etibarən yüz səksən (180) gün ərzində Bütün səylərdən istifadə etməklə CQBK iştirakçıları tərəfindən onların hüquq, maraq, imtiyaz və azad olmalarının vaxtı – vaxtında və mütenasib surətdə həyata keçirilməsini və/yaxud bu Sazişin müddəalarına müvafiq surətdə öhdəliklərin yerinə yetirilməsini təmin edən metod və üsulların yaradılmasına yönəlmiş prosedurları yaradacaqlar (bu qəbildən olan prosedurlar sırasına digərləri ilə bərabər həmçinin CQBK iştirakçılarının aşağıdakılar vasitəsi ilə çıxış etmək məqsədi üçün bir və ya bir

neçə nümayəndənin, komitenin yaxud digər təşkilatı və ya funksional qurumun təyin olunması da daxildir ("CQBK nümayəndəsi"), belə bir şərtlə ki, bu üsullar, (i) CQBK iştirakçıları arasında işgüzar fəaliyyət strukturu və/yaxud onların işgüzar fəaliyyəti və (ii) Vergilərə dair bütün tələblər müvafiq CQBK iştirakçısı (yaxud onun tərəfindən təyin olunmuş agent) tərəfindən öz həllini tapsın, CQBK iştirakçılarıнын biznes strukturunun təşkilindən sonra CQBK nümayəndəsi(-ləri) belə biznes strukturu barədə Hökumətin CQBK nümayəndəsinə vaxtında bildiriş verir. CQBK nümayəndəsi təyin olunduqdan sonra, Dövlət hakimiyyət orqanları CQBK nümayəndəsi(-ləri)nin onun məlum edilmiş səlahiyyət sahəsinə dair təqdim etdiyi yazışma, hərəkət, məlumat və təqdimatları CQBK iştirakçılarıнын yazışma, hərəkət, məlumat və təqdimatları kimi dəyərləndirəcəklər. Tərəflər həmçinin bildirirlər ki, CQBK iştirakçıları Dövlət hakimiyyət orqanlarına ağılabatan bir müddət ərzində bildiriş təqdim etməklə, müvafiq CQBK nümayəndəsinə və ya nümayəndələrini bu vəzifədən azad edə, əvəz eləyə və ya onun (onların) nümayəndəlik səlahiyyətlərinə xitam verə bilər.

- 2.4 CQBK iştirakçıları və Dövlət hakimiyyət orqanları, digər tərəfin müvafiq müraciətinə əsasən, CQBK üzrə fəaliyyəti nəzərdən keçirəcək və bununla əlaqədar yaranan hər hansı bir məsələni həll edəcəklər.

MADDƏ 3

SAZIŞIN VAXTI VƏ MÜDDƏTİ

- 3.1 Bu Saziş Tərəflər tərəfindən tam şəkildə imzalandığı tarixdən («Qüvvəyəminmə tarixi») qüvvəyə minir və ilkin müddət kimi Təbii qazın Çıxış nöqtəsindəki sayğacdan ilk göndəriş tarixindən etibarən altmış (60) il ərzində öz qüvvəsini saxlayır («İlkin müddət»); bu şərtlə ki, bununla belə CQBK iştirakçıları ya (i) Təbii qazın Çıxış nöqtəsindəki sayğacdan ilk göndəriş tarixinin qırxıncı (40-cı) ildönümündən dərhal sonra dekabr ayının 31-i (40-cı ildönüm) və ya (ii) Təbii qazın Çıxış nöqtəsindəki sayğacdan ilk göndəriş tarixinin əllinci (50-ci) ildönümündən dərhal sonra dekabr ayının 31-dən (50-ci ildönüm) etibarən bu Sazişə xitam vermək hüququna malikdirlər. Belə xitamı qüvvəyə mindirmək məqsədilə, CQBK iştirakçıları Sazişə xitam verilməsi barəsində qərarlarını müvafiq olaraq tətbiq edildiyi kimi 40-cı və ya 50-ci ildönümünü tarixinin başa çatmasına ən tezi üç yüz altmış (360) və ən gec yüz səksən (180) gün qalmış («Bildiriş müddəti») Hökumətə yazılı bildiriş təqdim etməyi öhdələrinə götürürlər. Yuxarıdakı müddəalara baxmayaraq, (1) əgər Çıxış nöqtəsindəki sayğacdan Təbii qazın ilk göndəriş tarixi təqvim ilində 30 iyun və ya ondan əvvəlki tarixdirsə, İlkin müddət (i) həmin təqvim ilində qalan bütün günlər sayılan birinci il, üstəgəl (ii) həmin birinci ildən sonra gələn əlli doqquz (59) təqvim ilindən ibarətdir, və (2) əgər Çıxış nöqtəsindəki sayğacdan Təbii qazın ilk göndəriş tarixi təqvim ilində 1 iyul və ya ondan sonrakı tarixdirsə, İlkin müddət (i) həmin təqvim ilində qalan bütün günlər sayılan birinci il, habelə növbəti təqvim ilinin bütün günləri, üstəgəl (ii) İlkin müddətin həmin birinci ilindən sonra gələn əlli doqquz (59) təqvim ilindən ibarətdir.
- 3.2 Yuxarıda verilmiş 3.1 Bəndinin müddəalarına varmadan və 3.7 Bölməsinin müddəalarına əsasən, CQBK iştirakçıları hamısı Hökumətə yazılı bildiriş

göndərməklə istənilən vaxt bu Sazişin qüvvəsinə xitam verə bilər və belə bir bildirişdə CQBK iştirakçıları tərəfindən göstərilən tarixdən etibarən Saziş bütün məqsədlər üçün öz qüvvəsi və etibarlılığını itirmiş hesab edilir.

3.3 CQBK iştirakçıları Qüvvəyəminmə tarixindən etibarən otuz altı (36) ay ərzində Obyektlərə münasibətdə tikinti fazası üzrə işlərin başlanmasına dair əsas addımlar atmadıqda, Hökumətin həmin müddətdən sonrakı yüz iyirmi (120) gün ərzində CQBK iştirakçılarına bildiriş təqdim etməklə 3.7 Bölməsinin müddəalarına əsasən bu Sazişin qüvvəsinə xitam vermək hüququ olacaq. Bu sənədin məqsədlərinə müvafiq olaraq, Obyektlərə münasibətdə tikinti fazası üzrə işlərin başlanmasına dair əsas addımlar ƏMTQ və İlkin vəziyyətin tədqiqi (Əlavə 4-də bu terminlər izah edildiyi kimi) sənədləri təqdim edildikdə atılmış hesab olunur. Bu xitam vermə CQBK iştirakçıları tərəfindən müvafiq bildirişin faktiki olaraq alınması tarixindən etibarən otuz (30) gün sonra qüvvəyə minir, belə bir şərtlə ki, bu (30) otuz günlük müddət ərzində CQBK iştirakçıları ƏMTQ və İlkin vəziyyətin tədqiqi sənədlərini təqdim etməsinlər. Yuxarıda istinad olunan yüz iyirmi (120) günlük müddət ərzində Hökumət tərəfindən xitam vermək haqqında bildiriş təqdim olunmadıqda, 3.3 Bölməsinin müddəalarına uyğun olaraq Hökumətin xitam vermək hüququ öz qüvvəsini itirir və bu Saziş öz tam qüvvəsini və etibarlılığını saxlamaqda davam edir. Buna əlavə olaraq, yuxarıda istinad edilmiş otuz altı (36) aylıq müddət Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən CQBK üzrə fəaliyyətə dair hər hansı bir öhdəliyin vaxtı – vaxtında yerinə yetirilməsindən imtina və yaxud iqtidarsızlıq nəticəsində yaranan yubanma müddətinə uzadılır; CQBK iştirakçıları Hökumətin CQBK nümayəndəsinə hər hansı Hökumət orqanının yerinə yetirməməsi və ya imtinası ilə əlaqədar vaxtında bildiriş verir, bu şərtlə ki, CQBK iştirakçılarının belə bildirişlə təmin etməməsi heç bir halda 3.3 Bölməsinin müddəalarına uyğun olaraq Tərəflərin hüquq və öhdəliklərini dəyişmir.

3.4 3.3 bəndində öz əksini tapmış Hökumətin bu Sazişin qüvvəsinə xitam vermək hüququna əlavə olaraq, Hökumət bu Sazişin qüvvəsinə 3.4 Bəndində öz əksini tapmış hallarda və üsul ilə xitam vermək hüququna malik olacaq. Hökumət CQBK iştirakçıları tərəfindən onların hər hansı birgə yaxud fərdi öhdəliklərinin (10.3 Bəndinə verilmiş öhdəliklərin) əsaslı surətdə pozulması fikrinə gəldikdə, Hökumətin CQBK iştirakçılarına belə bir əsaslı xətanı aradan qaldırmaq imkanını yaradan təfərrüatlar ilə yazılı bildiriş təqdim etmək hüququ olacaq. Məsələnin həll edilməsi istiqamətində müvafiq danışıqlar və/yaxud sonrakı arbitraj araşdırması müddəti ərzində, CQBK iştirakçıları iddia edilən xətanı aradan qaldırmaq və/yaxud həll etmək hüququ olacaq, lakin bu, onların öhdəliyi sayılmayacaq; lakin bir şərtlə ki, CQBK iştirakçıları mübahisə mövzusu olan xətanı aradan qaldırmaq üçün fəaliyyət göstərmədikdə, Hökumət belə fəaliyyəti özü apara bilər. CQBK iştirakçıları xəta faktını mübahisə etmədikdə yaxud xətanın aradan qaldırılmasına yönəlmiş danışıqlardan sonra belə bir əsaslı xətanın əslən baş verməsi ilə razılaşıqda, və ya əsaslı xətanın baş vermə faktı arbitraj tərəfindən müəyyən olunduqda, CQBK iştirakçıları həmin xətanın nəticələrinin aradan qaldırılması üçün dərhal bütün tədbirləri həyata keçirəcəklər. Hər hansı xəta nəticələri mübahisə olunmayan bildiriş alındıqdan, həll təsdiq edildikdən və ya müvafiq olaraq xətanın baş verməsi faktını təsdiq edən arbitraj qərarı çıxarıldıqdan sonra doxsan (90) gün ərzində («Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddəti») aradan qaldırılmadıqda, Hökumət CQBK iştirakçılarına bu Sazişin qüvvəsinə xitam verilməsi haqqında yazılı bildiriş təqdim etmək hüququna malik olacaq və

belə bir qüvvəyə xitam vermə Hökumət tərəfindən CQBK iştirakçılarına bildiriş təqdim olunması tarixindən otuz (30) gün sonra qüvvəyə minəcək. CQBK iştirakçıları xəta nəticələrini Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddəti ərzində aradan qaldırıqda, Hökumətin yuxarıda istinad edilmiş bildiriş təqdim etmək hüququna xitam verilir və bu Saziş öz qüvvəsini və icbariliyini saxlamaqda davam edir. Baş vermiş xəta nəticələrini müvafiq Xətanın nəticələrinin ağılabatan səylər göstərməklə aradan qaldırılması müddəti ərzində aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda, CQBK iştirakçılarının belə nəticələri aradan qaldırmaq və müvafiq Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddəti ərzində mütənasib fəaliyyətə başlayıb sonradan əsaslı şəkildə davam etdirməklə bu Sazişin qüvvəsinə xitam verilməsinin qarşısını almaq hüququ olacaq. Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddətindən sonra hər hansı Xəta nəticələrinin belə bir aradan qaldırılması Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddəti ərzində aparılmış hesab olunacaq və belə bir fəaliyyət vasitəsi ilə Hökumətin əvvəlki bildirilmiş xəta əsasında bu Sazişin qüvvəsinə xitam verməyə dair yuxarıda istinad edilmiş hüququ öz qüvvəsini itirəcək və bu Saziş öz tam qüvvəsi və icbariliyini saxlamaqda davam edəcək. CQBK iştirakçıları tərəfindən xəta nəticələrinin aradan qaldırılması ilə əlaqədar aparılan fəaliyyətin vaxtı-vaxtında olması və ya kafiliyyə, habelə xitam verilmə halının bu bəndə uyğun olaraq etibarlı olmasına dair hər hansı mübahisə 17-ci Maddənin müddəalarına əsasən arbitraja təqdim olunur. Bu 3.4 Bəndinin müddəalarında göstəriləyi kimi, Hökumət tərəfindən xəta nəticələrinin aradan qaldırılması istiqamətində fəaliyyət aparıldıqda, və sonradan 17-ci Maddənin müddəalarına əsasən belə bir xətanın əsaslı olması barəsində qərar çıxarıldıqda, CQBK iştirakçıları xəta nəticələrinin aradan qaldırılması ilə əlaqədar Hökumət tərəfindən çekilmiş bütün xərcləri Hökumətə ödəyir.

Bu 3.4 Bəndinin məqsədləri üçün «əsaslı xəta» aşağıdakılar deməkdir:

- (i) müvafiq fəaliyyətin CQBK iştirakçıları tərəfindən bilərəkdən və davamlı şəkildə yerinə yetirilməməsi və ya yerinə yetirilməsində iqtidarsızlıq nəticəsində
- (a) Ərazidə aparılan CQBK üzrə fəaliyyətin bu Sazişdə əksini tapmış qayda və standartlara əməl olunmaması; yaxud
- (b) Layihə üzrə Ərazidə aparılan işlərin Azərbaycan Respublikasının milli təhlükəsizliyi üçün təhlükə yaratması; yaxud
- (ii) Sazişin bütövlükdə yerinə yetirilə bilməməsi ilə nəticələnən hərəkətlərə bərabər bir xəta;

və hər iki (i) və (ii) halında, xətanın növü və həcmi (o cümlədən onun təkrar olunması) nəzərə alınmaqla mövcud şəraitdə yeganə mütənasib çıxış yolunun Sazişin qüvvəsinə tam şəkildə və birdəfəlik xitam verilməsi və Ərazidə Layihə üzrə işlərin daimi olaraq dayandırılmasıdır. Bu Bəndin müddəalarına müvafiq olaraq xitam vermə 3.7 Bölməsinin müddəalarına uyğun yerinə yetirilir və bu Saziş ilə Hökumətə təqdim edilmiş digər hüquqi müdafiə vasitələrinə xələl yetirmir.

Yuxarıda verilmiş müddəalara baxmayaraq, hər hansı Layihə sazişinin pozulmasından və/yaxud hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanı tərəfindən öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn və ya bunun nəticəsi olan əsaslı xəta halında Hökumətin bildiriş təqdim etmək və/yaxud Sazişin qüvvəsinə xitam vermək hüququ olmayacaq.

- 3.5 Əgər bu Sazişin qüvvəsinə 3-cü Maddənin və 3.7 Bölməsinin müddəalarına uyğun olaraq daha əvvəl xitam verilməmişsə, bu Sazişin qüvvəsinə CQBK iştirakçılarının Hökumətə yazılı şəkildə bildirdiyi kimi, CQBK üzrə bütün fəaliyyətin daimi olaraq başa çatdığı tarixdən xitam verilir və Saziş öz qüvvəsini itirmiş hesab edilir.
- 3.6 Tərəflər öz aralarında razılığa gəlirlər ki, bu Sazişi bağlamaqla və ya CQBK üzrə fəaliyyəti öhdələrinə götürməklə, nə CQBK iştirakçıları, nə də digər Layihə iştirakçısı Dövlət hakimiyyət orqanları qarşısında CQBK ilə əlaqədar hər hansı digər fəaliyyət aparmaq, yaxud bu Layihəni başqa cür həyata keçirmək öhdəliyinə malik deyildir və bunu öz üzərinə götürməmişdir, və nə CQBK iştirakçısı, nə də hər hansı digər Layihə iştirakçısı Layihəni həyata keçirmək, yaxud Layihə ilə bağlı bu və ya başqa Sazişə uyğun olaraq və ya başqa tərzdə başlamış olduğu hər hansı CQBK üzrə fəaliyyəti davam etdirmək məcburiyyətində qalmır və qalmayacaqdır, bu şərtlə ki, öhdəliyə götürülən hər hansı Layihə üzrə fəaliyyət zamanı bu Sazişin şərtlərinə əməl olunsun.
- 3.7 Bu Sazişə xitam verilməsi (a) xitam verilməsinə qədər və ya onun nəticəsində olan bütün öhdəliklərin tamamilə icra olunması ilə bağlı Tərəflərin (o cümlədən artıq Tərəf olmayanların) hüquqlarına və (b) belə xitamdan qabaq və ya onun baş verdiyi tarix müddəti ilə əlaqədar bir Tərəfin (və ya keçmiş Tərəfin) xeyrinə burada verilən normalardan və maddi məsuliyyətdən və vergidən azad olumaların ziyanına olmamalıdır.

MADDƏ 4

HÜQUQLARIN VERİLMƏSİ

- 4.1 Bu Layihənin məqsədləri baxımından Dövlət hakimiyyət orqanları bununla Layihə sazişlərinə müvafiq surətdə aşağıdakı hüquq və imtiyazları təmin edir:
- (i) Layihəni yerinə yetirmək və gerçəkləşdirmək, CQBK üzrə fəaliyyəti aparmaq və Layihə sazişlərində göstəriləyi kimi Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən verilmiş digər hüquq və imtiyazlardan istifadə etmək üçün Layihə iştirakçılarına mütəlx və qeyri-məhdud hüquq və imtiyazlar;
 - (ii) Əlavə 2-də göstəriləyi kimi CQBK iştirakçılarına və CQBK iştirakçılarının CQBK üzrə fəaliyyəti yerinə yetirmək üçün müəyyən etdikləri digər Layihə iştirakçılarına müstəsna və qeyri-məhdud Torpaq hüquqları;
 - (iii) Daimi torpaq mülkləri üstündə yaxud altında tikinti aparmaq, mülklərə yiyələnmək, onlardan istifadə və onlara nəzarət etmək üçün, həmçinin hər

hansı digər Şəxs tərəfindən bunlarda və yaxud bunların altında tikintiyə, sahibliyə, bunlardan istifadəyə və bunlara nəzarətə (CQBK iştirakçılarının müstəsna mülahizəsinə əsasən) icazə vermək, yaxud belə bir hüquqları məhdudlaşdırmaq üçün hər bir CQBK iştirakçısına müstəsna və qeyri-məhdud hüquq;

- (iv) Obyektlərin tikintisi, onlara sahib olmaq, yiyələnmək, onlardan istifadə və onlara nəzarət etmək üçün hər bir CQBK iştirakçısına müstəsna və qeyri-məhdud hüquq;
- (v) Sazişin 18.2 və 18.3 Bəndlərinə müvafiq surətdə CQBK üzrə fəaliyyətin aparılması məqsədilə Layihə iştirakçısının fikrincə kifayət qədər bilik, sərişə və təcrübə nümayiş etdirən Şəxslər və onların müvafiq işçiləri (Dövlətin və, 7.2 Bəndinin müddəalarına müvafiq olaraq, Dövlətdən başqa digər ölkələrin vətəndaşları) ilə müqavilələr imzalamaq və ya işə cəlb etmək üçün Layihə iştirakçısına mütləq və qeyri-məhdud hüquq və imtiyazlar;
- (vi) (a) həmsahiblərin hüquqi şəxs kimi qeydiyyatdan keçməmiş birgə müəssisələri, agentlik, nümayəndəlik, məhdud partnyorluqlar, məhdud mükəlləfiyyətli şirkətlər, korporasiyalar, filiallar və ya belə ölkə və ya yurisdiksiyada təşkil və ya təsis edilmiş Layihə iştirakçılarının vaxtaşırı seçdikləri hər hansı digər struktur və ya tədbirlər daxil olmaqla Satış iştirakçıları və ya hər hansı hüquqi və ya biznes struktur və ya strukturlarından istifadə edərək Satış fəaliyyətini yerinə yetirmək üçün CQBK iştirakçılarının bu sənədə Əlavə 3 kimi əlavə edilmiş Sazişin CQBK sistemində daxil olması ilə əlaqədar əməl etdikləri prinsiplərə uyğun olaraq Layihə iştirakçısına verilən müstəsna və qeyri-məhdud hüquq və imtiyazlar (Dövlət hakimiyyət orqanları təmin edirlər ki, Satış fəaliyyətlərinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar olaraq Təbii qaz alanlara verilən lisenziyalar və/və ya səlahiyyətlər ayrışeçkilik olmadan veriləcək, Təbii qazı və/və ya xidmətləri CQBK sistemindən və ya bu sistemə münasibətdə satınalmağa lisenziyası və/və ya səlahiyyəti olan alıcılar arasında (nə onların kimliyi, nə də onlara tanınmış hüquq və imtiyazlarda) və Ərazidə olan digər xidmət və/və ya Təbii qaz təchizatçılarından və ya onlara münasibətdə xidmət və/və ya Təbii qazı satınalmağa lisenziyası və/və ya səlahiyyəti olan alıcılar arasında fərq qoyulmayacaq); və (b) belə CQBK üzrə fəaliyyəti və ya Satış fəaliyyətinin yerinə yetirilməsi ilə bağlı olaraq hər hansı lisenziya, icazənamə, sertifikat, səlahiyyət və təsdiqnamələrin təmin olunması və qüvvədə saxlanılması üçün Yükəndəyən və digər Layihə iştirakçıları, onların müvafiq əmlakları və ya bununla əlaqədar mülkiyyətə qoyulan bütün Azərbaycan qanunlarının tətbiqi və işləməsi ilə bağlı hər hansı vəzifə və öhdəliklərdən Müstəsna və qeyri-məhdud azadolmalar; c) CQBK üzrə fəaliyyətin icrası və Satış fəaliyyətinin yerinə yetirilməsi zamanı biznes rəqabəti, antiinhisar, təbii inhisar, ticarət məhdudiyyətləri, biznes kombinasiyası və CQBK üzrə fəaliyyət ilə bağlı digər oxşar hüquqi məhdudiyyətlər və ya qadağanlar ilə əlaqədar bütün Azərbaycan qanunlarından tam və qeyri-məhdud azadolmalar;

2022

- (vii) (a) Digərləri ilə yanaşı Layihə iştirakçılarının CQBK sistemi ilə bağlı xidmət göstərmə metod və qaydaları üzərində hər hansı cür nəzarət yurisdiksiyası təyin edəcək və yaxud kommunal xərclərə, məzənnə və xidmətlərə, tarif və girişə (Təbii qazın təchizatı, paylanması və ya nəqli ilə bağlı hər hansı nəzarət forması və ya buna münasibətdə hər hansı digər nəzarət forması daxil olmaqla) hər hansı nəzarət forması müəyyənləşdirəcək, hər hansı cür lisenziya (Təbii qazın və ya Şah Dəniz Təbii Qazının təchizatı, paylanması və ya nəqli ilə bağlı hər hansı lisenziya daxil olmaqla), icazənamə, sertifikat, səlahiyyət və təsdiqnamələri təmin etmək və saxlamaq və ya bütün ictimaiyyətə və ya onun bir hissəsinə və ya Dövlət orqanları ilə əlaqədar xidmətin və ya xüsusi xidmət növlərinin göstərilməsi üçün (razılaşdırılır ki, (belə satışlar ilə bağlı qoyulan məhdudiyyətlərə uyğun olaraq) Layihə iştirakçıları və ya CQBK sisteminin hər hansı xidmət göstərməsi və ya Təbii qazı və ya Şah Dəniz Təbii qazını satmasına qoyulan yeganə öhdəlik Layihə iştirakçılarının azad danışıqlar aparmaqla bağladıqları ticari sazişlərə müvafiqdir) Layihə iştirakçılarının və ya CQBK sistemində hər hansı vəzifə və öhdəliklər qoyacaq və ya (b) bu Sazişin və ya hər hansı digər Layihə sazişinin müddəalarına əlavə və ya müxalif olaraq CQBK sistemi və ya CQBK üzrə fəaliyyət ilə bağlı Layihə iştirakçılarının biznes fəaliyyəti barədə Azərbaycan qanunveriliciyi ilə məhdudiyyətlər və şərtlər yaradacaq Layihə iştirakçıları tərəfindən (belə satışlar ilə bağlı bu sənədə göstərilən məhdudiyyətlə uyğun olaraq) kommersiya müqavilələrinin bağlanması və icrası daxil olmaqla, lakin Layihə iştirakçılarının sazişin bu sənədə Əlavə 3 kimi əlavə olunan CQBK sistemində daxil olması prinsiplərinə əməl etməsinə uyğun olaraq, CQBK sistemi ilə bağlı xidmətlərlə əlaqədar (Təbii qazın marketinq, satış və alışı daxil olmaqla) Layihə iştirakçıları, CQBK sistemi ilə əlaqədar və ya CQBK sistemi və ya CQBK üzrə fəaliyyət, kommunal xərclər, Təbii qaz, kommunal tədbirlər, konsessioner, lisenziya verən və digər qanun təsnifatı və ya çərçivəsi ilə əlaqəsi olan hər hansı cür vəzifə və öhdəliklər ilə bağlı Layihə iştirakçıları tərəfindən təmin olunan xidmətlərlə əlaqədar bütün Azərbaycan qanunlarının tətbiqi və işləməsindən tam və qeyri-məhdud azad olunmalar; və
- (viii) Obyektlərin hidrostatik və digər yoxlamalarını aparmaq məqsədi ilə Obyektlərə yaxın bir yerdə lazımi miqdar və keyfiyyətdə olan və dərhal istifadə oluna biləcək səthi su və müvafiq yoxlamalar bitdikdən onu sonra belə bir yer(lər)də buraxıb getmək üçün CQBK iştirakçılarına və CQBK iştirakçılarının müəyyən etdiyi digər Layihə iştirakçılarına heç bir haqq ödənilmədən müvafiq hüquq.
- (ix) Burada Layihə İştirakçılarına tanınmış hüquq və imtiyazları məhdudlaşdırmadan sərmayələri qoruyan beynəlxalq hüquq standartlarının vahid, ayrışeçkilik qoymayan surətdə tətbiqi, Ölkənin də tərəf olaraq iştirak etdiyi ikitərəfli və çoxtərəfli sazişlərdə nəzərdə tutulduğu kimi investorlarla ayrışeçkilik qoymadan davranma və CQBK Sistemində və CQBK fəaliyyətlərinə münasibətdə Layihə İştirakçılarına və Yükgöndərənlərə, eləcə də onların sərmayələrinə Dövlətin öz sərmayəçilərinə və ya hər hansı digər dövlətin sərmayəçisinə göstərdiyi ən əlverişli münasibət.

- 4.2 Bu Sazişə görə verilmiş və ya təqdim edilmiş hüquq, azad olma və/yaxud imtiyazları Dövlət hakimiyyət orqanları CQBK iştirakçıları və digər Layihə iştirakçıları tərəfindən Layihəni və CQBK üzrə fəaliyyəti həyata keçirməklə əlaqədar verir və təqdim edirlər. Dövlət hakimiyyət orqanları CQBK iştirakçıları tərəfindən Layihə və CQBK üzrə fəaliyyətin yerinə yetirilməsi zamanı CQBK iştirakçıları ilə işgüzar münasibətlər qurmaq və ya onları belə bir fəaliyyətə cəlb etmək niyyətini təsdiq edir və bu sənədlə CQBK iştirakçıları ilə razılıqlar ki, Layihədə iştirak etməklə digər Layihə iştirakçılarına hər hansı Layihə sazişinə uyğun olaraq (hər hansı Hökumət orqanı və ya Hökumətin CQBK nümayəndəsinin hər hansı cür təsdiq və ya razılığına ehtiyac olmadan) nəzərdə tutulmuş qrant, hüquq, azadolunma və öhdəliklərin verilməsindən faydalanmaq hüququ verilir. Bununla əlaqədar, hər hansı Layihə sazişinin administrasiyasının asanlaşdırmaq üçün CQBK iştirakçıları vaxtaşırı Hökumətin CQBK nümayəndəsi və/yaxud müvafiq Dövlət orqanına Layihə iştirakçıları olan Şəxslər barədə bildirirlər və/yaxud həmin Şəxsləri layihənin vəziyyəti barədə yazılı sənədlə təmin edirlər. Başa düşülmür ki, belə bildirişin göndərilməməsi və/yaxud Layihə iştirakçısının vəziyyəti barədə yazılı sənədin göndərilməməsi belə vəziyyətin (geriyə və ya gələcəyə təsir göstərməklə) təkzib olunması təsiri göstərmir, lakin bu belə vəziyyət və hüquqlar CQBK iştirakçıları tərəfindən təsdiq edilməyincə müəyyən hallarda yubanmalara səbəb ola bilər (məsələn, gömrükdən keçmənin dərhal təmin olunması). Layihə iştirakçılarına Sazişin Layihə iştirakçısı olmaqla bağlı hər hansı belə hüquq, azadolma, imtiyaz və güzəştlərin bu Sazişin və/yaxud Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi ilə (bu sənəddə və ya başqa hallarda göstəriləndiyi kimi Layihə sazişlərinin Azərbaycan qanunlarına qəbul edilməsi və ya ratifikasiya olunması yolu ilə) artıq verilmədiyini hallarda, Dövlət hakimiyyət orqanları (i) həmin hüquqları bu Layihə iştirakçılarına dolayısı ilə vermək və ya (ii) 16-cı Maddəyə uyğun olaraq ötürmək, həvalə etmək və ya onlarla bölüşdürmək üçün sonrakı hüquq və səlahiyyətləri belə Layihə iştirakçılarına verir. Bundan əlavə, Dövlət hakimiyyət orqanları razılıq verirlər ki, hər hansı CQBK iştirakçısı tərəfindən tələb edildikdə, Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə, CQBK üzrə fəaliyyət və ya onun hər hansı bir hissəsinin yerinə yetirilməsinə yardım etməkdən ötəri bu Sazişə uyğun olaraq belə hüquq, azad olunma və təminatların qeyd olunan Layihə iştirakçılarına verilməsini kifayət edən və mütənasib olan yazılı təsdiqname vasitəsi ilə təsdiq edəcəklər.

MADDƏ 5

HÖKUMƏTİN RAZILIĞI VƏ TƏMİNATLARI

- 5.1 Aşağıdakı öhdəliklərin Dövlət hakimiyyət orqanlarının birinci dərəcəli öhdəlikləri olmasını təsdiq etməkdən əlavə, bu Sazişdə göstəriləndiyi kimi Hökumət bununla onun Dövlət hakimiyyət orqanları adından verdiyi və öz üzərinə götürdüyü bütün təsdiqlərin, bəyanatların və zəmanətlərin etibarlılığına və qanuni qüvvəyə malik olmasına və Layihə sazişlərinə əsasən Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən bütün və hər hansı Layihə iştirakçılarına verilmiş və (veriləcək) hüquq və imtiyazların təmin edilməsinə və Layihə sazişlərinin şərtlərinə uyğun olaraq Dövlət hakimiyyət orqanlarının özlərinin üzərinə götürdüyü bütün öhdəliklərin bütövlükdə və vaxtli-vaxtında təmin edilib yerinə yetirilməsinə razılıq və təminat verir.

- 5.2 5.1 Bölməsinin həcmi və əhatə dairəsini məhdudlaşdırmadan, Hökumət aşağıdakılar daxil olmaqla, özündən başqa Dövlət hakimiyyət orqanlarına münasibətdə bununla onlara öz öhdəliklərini yerinə yetirməyi tapşırır və CQBK iştirakçılarına digər Dövlət hakimiyyət orqanlarının aşağıdakı öhdəlikləri yerinə yetirəcəyi barədə təminat verir:
- (i) Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən Təbii qazın və Şah Dəniz Təbii Qazının aşağıdakı (iii) bəndinin müddəaları istisna edilməklə Əraziyə, Ərazi vasitəsilə və/yaxud Ərazidən tranziti, qəbulu və ya çatdırılması sərbəstliyinin dayandırılmaması və buna əngəl törədilməməsi;
 - (ii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının bütün Layihə sazişlərinin şərtlərinə əsasən öz tələflərindən tələb olunan bütün ölçüləri götürməsi və bütün qərarları verməsi;
 - (iii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının belə məqsədlərlə ətraf mühitlə əlaqədar bu Sazişin Əlavə 4-ün məqbul standart və təcrübəsindən və istifadə olunmaqla, CQBK üzrə fəaliyyətə mane olan və ya onu təxirə salan, Layihəyə başqa mənfi təsir göstərən və ya Layihə sazişlərinə əsasən verilmiş hüquqlara zərər gətirəcək hər hansı hərəkətə, yaxud hərəkətsizliyə yol verməməsi (buraya birbaşa və ya dolayısı ilə Təbii qazın Obyektlər vasitəsilə qəbulu, hərəkəti, və ya çatdırılmasının qarşısını kəsən, ona maneçilik törədən və onu məhdudlaşdıran təhlükəsizlik, sağlamlıq, ətraf mühitin qorunması və təhlükəsizlik texnikası motivləri ilə əsaslandırılmış hər hansı bu cür hərəkət və ya hərəkətsizlik daxildir, lakin bu zaman Obyektlərin fəaliyyətinin təcili tədbir görülmədən fasiləsiz şəkildə davam etdirilməsi nəticəsində əhalinin təhlükəsizliyinə, mədəni irsinə sağlamlığına, ətraf mühitin qorunmasına yaxud təhlükəsizlik texnikasına birbaşa və əsaslı təhlükə yaradan və bu cür müvafiq hərəkət, yaxud hərəkətsizlik (bu cür hərəkətin, yaxud hərəkətsizliyin yalnız təhlükənin arada qaldırılması üçün zəruri olan vaxt müddətində və dərəcədə həyata keçirilməsi şərti ilə) üçün əsas verən şərait istisna edilir);
 - (iv) CQBK üzrə fəaliyyətlə əlaqədar olaraq Dövlət hakimiyyət orqanlarının tam əməkdaşlıq etməsi və bütün hüquq və azad olunmaların gözlənilməsi və tətbiq edilməsi;
 - (v) Dövlət hakimiyyət orqanlarının Təbii qaz, Şah Dəniz Təbii Qazı yaxud Obyektlər üzərində sahiblik yaxud istifadə hüququ tələb etməməsi;
 - (vi) Dövlət hakimiyyət orqanlarının müvafiq Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən CQBK iştirakçılarına verilən Torpaq hüquqları ilə əlaqədar hüquqlara qarşı iddia qaldırmaması, bunları tələb etməməsi və hər hansı bir vasitə ilə məhdudlaşdırılmaması; habelə
 - (vii) (a) Hər hansı Layihə sazişinə əsasən Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən ödənilməli olan bütün və hər hansı pul məbləğlərinin, o cümlədən bu Sazişin 19-cu Maddəsinə və hər hansı Layihə sazişinin maddi məsuliyyətdən azad olunma haqqında müdəalərinə, və (b) bir tərəfdən bir və ya daha çox Layihə iştirakçıları və digər tərəfdən hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanları və onların təyin etdiyi

şəxslər arasında hər hansı Təbii qazın alqı-satqı müqavilələrinə əsasən kompensasiya ödənişlərinin həyata keçirilməsi.

5.3 Hökumətin Maddə 5-də verdiyi təminatları:

- (i) ayrılıqda mövcud olan, müstəqil, mütləq, ləğvedilməz və qeyd-şərtsizdir və onlardan hər biri Hökumətin müstəqil təminat və əsas öhdəliyidir, Dövlət hakimiyyət orqanlarının Layihə sazişlərinə əsasən nəzərdə tutulmuş bütün digər öhdəliklərindən, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi, etibarsızlığı, yaxud həyata keçirilə bilməməsi nəzərə alınmamaqla ayrı icra edilir;
- (ii) birgə və ayrı-ayrılıqda Dövlət hakimiyyət orqanlarının tərkib hissələrinə münasibətdə icra edilir və bu tətbiq olunmanın kimə qarşı nəzərdə tutulduğundan asılı olmayaraq, ödəniş üzrə arbitrajın çıxardığı hər hansı qərarla və ya tələblə bağlı müraciət Hökumətə təqdim edilir və belə bir müraciətə dair məbləğ (belə bir şərtlə ki, ödənişə dair çıxarılmış qərar Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən mübahisə obyektı olmasın) Hökumət tərəfindən CQBK iştirakçılarna ödənişin aparılmasına dair bildirişin alınmasından sonra otuz (30) gün ərzində və ya otuzuncu gündə ödənilir; habelə
- (iii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının hər hansı Layihə sazişinə əsasən verilmiş mühafizə vasitəsindən istifadə etməsi ilə və ya başqa tərzdə, 5.3(iii) Yarımbəndi istisna olmaqla, hər hansı hadisənin baş verməsi nəticəsində (bu təminatların müvafiq Layihə sazişinə əsasən tam şəkildə yerinə yetirilməsi istisna olmaqla) dəyişdirilmir, qüvvəsi azalmır və ya icraedilməz edilmir.

5.4 Hökumətin bu Maddə 5-də üzərinə götürdüyü öhdəlik və verdiyi təminatların yerinə yetirilməsinə yardım etmək məqsədilə, Hökumət (i) burada göstərilən Dövlət hakimiyyət orqanlarının öhdəliklərini təsdiq edir və Layihə sazişinə əsasən Dövlət hakimiyyət orqanlarına verilmiş belə öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə razılıq verir və (ii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının Layihə sazişlərində göstərilən bütün müvafiq öhdəliklərini vaxtlı-vaxtında yerinə yetirməsinə şərait yaratmaq və bunu tələb etmək məqsədilə yuxarıda göstərilən razılığın gələcəkdə də qüvvədə qalacağını sübut etmək üçün zəruri və ya uyğun olan bütün fərman, qanunverici aktlar, əmr, tənzimləyici akt, qayda, tərif, icazə, təsdiq olunmaları və razılıqları vaxtında yazılı şəkildə qəbul edir, verir və ya verilməsini təmin edir.

MADDƏ 6

BƏYANAT VƏ ZƏMANƏTLƏR

6.1 Bununla Hökumət hər bir CQBK iştirakçısına bəyan edir və zəmanət verir ki, Qüvvəyəminmə tarixindəki Hökumət:

- (i) Hökumətlərarası Sazişin qüvvəyə minməsi və onun Dövlət üçün beynəlxalq hüquqa və Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən məcburiliyini digər yollarla təsbit etmək üçün Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən

Dövlət hakimiyyət orqanlarından tələb olunan bütün ratifikasiyaları və bütün parlamentar, qanunverici və digər fəaliyyətləri və qanunvericilik aktlarını tamamlamışdır.

- (ii) Bu Sazişin müddələrinin və Dövlət hakimiyyət orqanlarının CQBK iştirakçıları və yaxud digər Layihə iştirakçılarının xeyrinə bu Sazişdəki zəmanət və öhdəliklərinin Azərbaycan Respublikasında Layihəyə və bütün CQBK üzrə fəaliyyətlərə münasibətdə Azərbaycan qanunvericiliyinə görə üstünlük təşkil edən hüquqi rejim kimi qüvvəyə minməsi və Dövlət hakimiyyəti orqanlarının icbari öhdəliyi olması üçün Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən Dövlət hakimiyyət orqanlarından tələb olunan bütün ratifikasiyalar və bütün parlamentar, qanunverici və digər fəaliyyətləri və qanunvericilik aktlarını tamamlamışdır.

Anlaşılmazlığa yol verməmək üçün, Konstitusiya bütün qoşmaları, nəzərdə tutduqları hüquqlar, imtiyazlar və öhdəliklərlə birlikdə bu Saziş və Hökumətlərarası Saziş üzərində üstünlüyə malik olacaqdır.

6.2 Hökumət bununla hər bir CQBK iştirakçısına bəyan edib zəmanət verir ki, Qüvvəyəminmə tarixindən etibarən və Sazişin qüvvədə olduğu bütün müddət ərzində:

- (i) Bu Sazişin Hökumət tərəfindən icrasına qanuni şəkildə icazə verilmişdir, və yalnız 7.1 Bəndində nəzərdə tutulan öhdəliklərin Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən yerinə yetirilməsi müqabilində Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə uyğun olaraq Dövlət və Dövlət hakimiyyət orqanları adından bağlanmışdır və onlar üçün mütləq qüvvəyə malikdir.
- (ii) Dövlət hakimiyyət orqanları (Daimi torpaq mülkləri də daxil olmaqla) Torpaq hüquqları ilə əlaqədar yeganə və müstəsna yurisdiksiyaya və Maddə 4-də göstərilən və bu Sazişə müvafiq olaraq CQBK iştirakçıları tərəfindən başqa tərəfə verilə bilən hüquq və imtiyazların Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən verilməsi üçün tam səlahiyyət, hüquq və imtiyazlara və ya müvafiq müddət ərzində belə bir səlahiyyət, hüquq və imtiyazları almağa dair hüquqi səlahiyyətə malikdir.
- (iii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının bu Sazişə (o cümlədən Maddə 5-ə uyğun olaraq Hökumətin verdiyi təminatlara) və Layihə sazişlərinə uyğun olaraq müəyyən edilmiş öhdəlikləri bu Sazişin və digər Layihə sazişlərinin müddələrinə uyğun olaraq qanuni qüvvəyə malikdir və Dövlət və Dövlət hakimiyyət orqanlarına münasibətdə icbari tətbiq edilir və yerinə yetirilir;
- (iv) Hökumətlərarası sazişə əsasən Hökumət münasibətində verilmiş bəyannamə, zəmanət və öhdəliklər (o cümlədən, lakin bunlarla məhdudlaşmadan, Hökumətlərarası sazişin II Maddəsinin (5)-ci bəndində verilmiş bəyannamə və zəmanət) bu Sazişə müvafiq dəyişikliklərlə şamil olunur və CQBK iştirakçıları tərəfindən bu Sazişə əsasən icbari surətdə yerinə yetirilə bilər;
- (v) Dövlət hakimiyyət orqanları hər hansı Şəxsə hər hansı CQBK iştirakçısının hər hansı Layihə sazişi ilə bağlı hüquqlarına və imtiyazlarına uyğun gəlməyən

və ya onlarla ziddiyyət təşkil edən, yaxud onları məhdudlaşdıran və ya onlara müdaxilə edən hər hansı hüquqları verməmişlər və vermək məcburiyyətində deyillər; və

- (vi) Əlavə 2-də verilmiş Torpaq hüquqları və xüsusi ilə Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən CQBK iştirakçılarına verilmiş Daimi torpaq mülkündən müstəsna istifadə, tikinti, yiyələnmə və nəzarət hüquqları sahiblik hüququ istisna olmaqla mülk üzərində müvafiq hüquqları təsbit edir.

6.3 Hər bir CQBK iştirakçısı bununla bəyan edir və zəmanət verir ki, Qüvvəyəminmə tarixinə:

- (i) belə bir iştirakçı özünün təsisatı və təşkilatı yurisdiksiyasının qanunvericiliyinə müvafiq surətdə təşkil edilmiş, etibarlı şəkildə fəaliyyət göstərir və müsbət maliyyə durumuna malikdir, onun hal- hazırda həyata keçirdiyi və həyata keçirilməsi planlaşdırılan işgüzar fəaliyyət ilə məşğul olmağa tam hüququ vardır, müvafiq yurisdiksiyada hər hansı işgüzar fəaliyyət növü ilə məşğul olmaq üçün hər hansı bir lisenziya yaxud səriştə tələb olunduqda isə, o, bir xarici hüquqi şəxs kimi, müvafiq lazımı lisenziya və səriştəyə malikdir;
- (ii) onun bu Sazişi bağlamaq və onun müddəalarını həyata keçirmək, bu Sazişə müvafiq öhdəlikləri yerinə yetirmək hüququ vardır və bütün belə hərəkətlər onun tərəfindən tələb olunan bütün lazımı prosedurlar vasitəsi ilə qanuniləşdirilmişdir;
- (iii) bu Sazişin bağlanması, nüsxələrinin mübadiləsi və onun müddəalarının yerinə yetirilməsi onun təsis və ya təşkilat sənədlərinin yaxud onun tərəf olduğu və ya onun əmlakına şamil olunaraq bu əmlaka təsir edən və ya ona münasibətdə mütləq qüvvə daşıyan hər hansı razılaşmanın, qərarın yaxud göstərişin müddəaları ilə toqquşma yaratmır, onların müddəalarının pozulmasına gətirib çıxarmır, onlara münasibətdə öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi halını təşkil etmir və onların heç bir müddəasının həyata keçirilməsini tezləşdirmir;
- (iv) bu Saziş, iştirakçı tərəfindən lazımı qaydada və etibarlı bir şəkildə imzalanmış və nüsxələri mübadilə edilmişdir, onun üçün qanuni, etibarlı və icbari bir öhdəlik olaraq qalır və özünün müddəalarına əsasən həyata keçirilə bilər, belə bir şərt və həcmdə ki, onun müddəalarından istifadə halları müflisləşmə, iflas, yenidən təşkilat və ümumi şəkildə yaxud müvafiq olaraq ümumi ədalət prinsiplərinə münasibətdə kreditorların hüquqlarına təsir edən digər hüquqi proseslər ilə məhdudlaşır;
- (v) hər hansı məhkəmə, arbitraj tribunali yaxud hər hansı dövlət təşkilatı tərəfindən ayrı – ayrılıqda və ya birlikdə onun işgüzar fəaliyyəti, əmlakına və maliyyə yaxud hər hansı digər vəziyyətinə və ya onun bu Sazişə müvafiq öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə mənfi təsir göstərən mövcud və ya onun bilgisinə əsasən mümkün ola bilən hərəkət, iddia, proses mövcud deyil və təhqiqat aparılmır. Belə Tərəf hər hansı bu cür maddi mənfi təsir və ya itki ilə nəticələnə bilən hər hansı məhkəmə, arbitraj tribunali və ya hər hansı hökumət orqanının hər hansı sərəncam, fərman, qərar və ya qadağası ilə

əlaqədar hər hansı pozuntu və ya öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi halından xəbərdar deyildir.

- (vi) o, ona tətbiq olunan bütün qanunların müddəalarına riayət etmiş və bunun nəticəsində ayrı – ayrılıqda və ya birlikdə onun işgüzar fəaliyyəti və yaxud maliyyə vəziyyətinə və ya onun bu Sazişə müvafiq öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə mənfi təsir göstərə bilən heç bir cərimə, peniya, qadağan və ya cinayət məsuliyyəti mövcud deyildir;
- (vii) bu Sazişdə verilmiş heç bir bəyanat yaxud zəmanətdə əsaslı faktlara dair heç hansı yalan ifadə mövcud deyil və onların mətnində verildikləri şəraitə əsasən çaşdırıcı olmamaları üçün heç bir əsaslı fakta dair ifadə nəzərdən qaçırılmamışdır.

MADDƏ 7

HÖKUMƏTİN MÜƏYYƏN ÖHDƏLİK VƏ İCAZƏLƏRİ

7.1 Hökumət bununla öz üzərinə öhdəlik götürür və razılıq verir ki, o, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən bu Sazişin və bütün digər Layihə sazişlərinin qüvvədə qalması və onların müddəalarının tam yerinə yetirilməsi və bütün Layihə sazişləri ilə nəzərdə tutulmuş fəaliyyət və əqdlərə icazə vermək, onları mümkün etmək və onlara dəstək vermək məqsədləri üçün öz səlahiyyətləri daxilində lazım ola bilən və ya lazım ola biləcək bütün hərəkətləri yerinə yetirəcək və bütün qanun və fərmanların ratifikasiyası, qüvvəyə minməsi və ictimaiyyətin nəzərinə çatdırılmasını həyata keçirəcək. Bu məqsədlə və Hökumət öhdəliklərini yerinə yetirmək məqsədilə, Hökumət CQBK iştirakçıları ilə məsləhətləşmələr aparmalı, onlara müvafiq qanun və ya fərmanların qəbul olunması işinin inkişafı və yuxarıda verilmiş müddəalara riayət etmək məqsədi ilə lazım ola bilən və ya lazım ola biləcək digər hərəkətlərin statusu barəsində məlumat verəcəkdir.

7.2 Hökumət bununla (öz adından və Dövlət hakimiyyət orqanları adından çıxış edərək və onların üzərinə öhdəlik götürərək) öz üzərinə öhdəlik götürür və razılıq verir ki, bu Sazişin qüvvədə olduğu bütün müddət ərzində:

- (i) burada göstərilən tarixdən sonra vaxtaşırı olaraq Dövlət hakimiyyət orqanları bu Sazişin, Hökumətlərarası sazişin və bütün digər Layihə sazişlərinin Layihəyə mütənasib olaraq Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə münasibətdə üstünlük təşkil etməsi, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən, və ya Hökumətlərarası sazişə münasibətdə isə beynəlxalq hüquq normalarına əsasən, Dövlət hakimiyyət orqanları üçün onların mütləq öhdəlikləri olması məqsədi ilə bu Sazişə yazılı əlavələr, şərtlərin yeniləşdirilməsi, maddələrinin əvəz olunması, düzəlişlərin və başqa dəyişikliklərin aparılması üçün Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq tələb olunan bütün bildirişləri göndərir və bütün parlamentar, qanunverici və digər tədbirlərin həyata keçirilməsini öz səlahiyyətləri daxilində mümkünləşdirəcəkdir. Bu məqsədlə, Hökumət CQBK iştirakçıları ilə məsləhətləşmələr aparmalı, onlara müvafiq qanun və ya fərmanların qəbul olunması işinin inkişafı və yuxarıda verilmiş müddəalara riayət etmək

məqsədi ilə lazım ola bilən və ya lazım ola biləcək digər hərəkətlərin statusu barəsində məlumat verəcəkdir;

(ii) Buradaki şərtlərə və Layihə sazişində xüsusi olaraq müəyyən edilmiş təltiflər, yaxud CQBK iştirakçılarının hamısının əvvəlcədən yazılı razılığı olan şərtlərə uyğun olaraq, Dövlət hakimiyyət orqanları Obyektlərdən istifadə etmək üçün, yaxud Torpaq hüquqları ilə bağlı olan hüquqların verilməsinə və ya hər hansı Şəxsə hər hansı CQBK iştirakçısının hər hansı Layihə sazişi əsasında malik olduğu hüquqlardan istifadəsinə uyğun gəlməyən, bu istifadə ilə ziddiyyət təşkil edən, yaxud ona müdaxilə edən hər hansı hüquqların verilməsinə yol vermir (bu şərtlə ki, (vaxt və miqyas baxımından müvafiq dərəcədə məhdudlaşdırılmış) fəvqəladə vəziyyətlərdə Obyektlərə və ya Torpaq Hüquqlarına təsir edən müvafiq Dövlət Hakimiyyət Orqanları Obyektlərə və ya Torpaq Hüquqlarına yol verilməz müdaxilə etməyəcəklər);

(iii) Buradaki şərtlərə və hər hansı digər Layihə sazişinə uyğun olaraq, Dövlət hakimiyyət orqanları hər hansı Layihə iştirakçısının Layihə sazişinə əsasən malik olduğu hər hansı hüququ, marağı, yaxud xeyirini CQBK bütün iştirakçılarının yazılı razılığı olmadan (müvafiq Layihə sazişinə xitam vermək və ya düzəlişlər etmək yolu ilə və ya başqa formada) geri götürmür, şərtləndirmir və ya dəyişmir;

(iv) Dövlət hakimiyyət orqanları Dövlətin yalnız immiqrasiya (viza və yaşayış üçün icazə qaydaları da daxil olmaqla), gömrük, cinayət və ya digər müvafiq qanunvericiliyinin icra edilməsi şərti ilə Layihə ilə əlaqədar işə cəlb edilmiş heyətin ölkəyə girişini, yaxud ölkədən çıxışını məhdudlaşdıran hər hansı halın mövcud olmasına yol vermir və ya buna icazə vermir;

(v) 9.4 bəndində nəzərdə tutulmuş tərzdə və şəraitdə həyata keçirilən Ekspropriasiya aktları istisna olmaqla (lakin bütün hallarda, 9.4 bəndinin şərtlərinin yerinə yetirilib-yetirilməməsinə nəzərə almayaraq, 9.2(iii) bəndində nəzərdə tutulmuş Ekspropriasiya müqabilində müvafiq kompensasiyanın ödənilməsi şərti ilə), Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə ilə əlaqədar heç bir Ekspropriasiya aktını həyata keçirməməlidir;

(vi) əgər hər hansı ölkədaxili saziş və ya ölkələr arasında beynəlxalq müqavilə ; hər hansı qanun, onun ictimaiyyətin nəzərinə çatdırılması, qanunverici akt və fərman, yaxud öhdəlik, siyasət, bəyanat və ya icazənin hər hansı digər forması Layihənin həyata keçirilməsinə mənfi təsir göstərir, ziddiyyət yaradır və ya müdaxilə edirsə, və ya bu Sazişə və ya hər hansı digər Layihə sazişinə əsasən verilmiş və ya əmələ gələn hüquq, imtiyaz, azadolma, normalardan imtina, maddi məsuliyyətdən azad olunma və ya mühafizə vasitələrini məhdudlaşdırır, azaldır və ya onlara mənfi təsir göstərsə, bu, 7.2(x) bəndinə əsasən Qanunvericilikdə Dəyişiklik hesab edilir;

(vii) Dövlət hakimiyyət orqanları:

(1) bütün öhdəliklərini yerinə yetirir və CQBK iştirakçılarna və hər hansı müəyyən olunmuş Podratçılara Layihənin qüvvədə olduğu müddət ərzində bu Sazişə müvafiq olaraq və ona qoşulan Əlavə 2-də göstəriləni kimi Torpaq hüquqlarının əldə olunması, verilməsi və istifadəsi ilə əlaqədar yardım göstərirlər;

(2) Dövlət hakimiyyət orqanlarının hər bir CQBK iştirakçısına Torpaq hüquqlarının verilməsi ilə əlaqədar qüvvəsinə xitam verilə, şərtləndirilə, məhdudlaşdırılma və ya başqa

cür təsire məruz qala biləcək daha əvvəl mövcud olmuş hər hansı sahibkarlıq payına, mülkiyyət, yaşayış, tikinti hüququna malik olan və ya ona iddia edən hər hansı və bütün Şəxslərin müəyyən edilməsi üçün tam məsuliyyət daşıyır;

(3) əvvəlki (2) yarımbəndində göstərilən Şəxslərin hər bir CQBK iştirakçısının Torpaq hüquqlarına və CQBK üzrə fəaliyyəti aparmaq məqsədi ilə həmin torpaq ərazisində CQBK iştirakçılarının və hər hansı təyin olunmuş Podratçıların olması üçün Dövlət hakimiyyət orqanları səlahiyyətinə malik olması barədə qabaqcadan xəbərdarlıq edilməsi ilə bağlı tam məsuliyyət daşıyır;

(4) CQBK iştirakçılarının hər birinin və onun, yaxud onların tərəfindən təyin olunmuş şəxslərin Torpaq hüquqlarını almasını və onlardan istifadə etməsini və xüsusilə, bu Sazişin 4.1(iii) bəndində nəzərdə tutulmuş Daimi torpaq mülklərinə dair müstəsna və qeyri-məhdud mülkiyyət hüquqlarının (sahiblik hüququ istisna olmaqla) və bu Sazişin 4.1(iv) bəndində nəzərdə tutulmuş Obyektlərə dair müstəsna və qeyri-məhdud sahiblik hüququnun verilməsini təmin etmək üçün müsadirə, məcburi götürmə, özgəninkiləşdirmə və bu kimi digər suveren səlahiyyətləri yerinə yetirməlidir;

(5) Əlavə 2-nin 1.3 Bəndində xüsusilə müəyyən olunduğu kimi, yalnız Dövlət Torpağına münasibətdə bu Şəxslərə ödənilən kompensasiya istisna olmaqla Dövlət hakimiyyət orqanlarına yuxarıda verilmiş (4) yarımbəndinin müddəalarına müvafiq olaraq təmin edilmiş hüquqları CQBK iştirakçılarına verməyə və onlara təsbit etməyə müvafiq səlahiyyət vermək üçün Ərazidə olan Şəxslərə Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən tələb edilən müvafiq kompensasiyanı ödəməlidir; bu şərtlə ki, yalnız Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən bu Sazişə əsasən alınmış və CQBK iştirakçılara verilən Qeyri-dövlət torpaq mülklərinə dair Torpaq hüquqları müqabilində və bütün belə Qeyri-dövlət torpaq mülklərinin mümkün olan ən aşağı qiymətə və Azərbaycan Respublikası Torpaq Məcəlləsində (25 iyun 1999-cu il), «Torpaq bazarı haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununda (7 may 1999-cu il) və yuxarıda qeyd edilən Torpaq Məcəlləsinin və Qanunun həyata keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin hər hansı Fərmanları və/ yaxud Azərbaycan Respublikası Nazirlər kabinetinin hər hansı Qərarlarında nəzərdə tutulmuş norma və qaydalara müvafiq surətdə alınmasına dair öhdəliklərə əməl edilməsi şərti ilə, CQBK iştirakçıları Dövlət hakimiyyət orqanlarına onların belə Qeyri-dövlət torpaq mülklərinin alınması prosesində çekdiyi bütün faktiki və sübut edilə bilən xərcləri belə bir xərclərin ödənilməli olduğundan otuz (30) gün əvvəl (müvafiq məqsədlə hesab mexanizmi vasitəsilə) ödəməlidirlər.

(6) hər bir CQBK iştirakçısına torpaq sahələrinə giriş və ondan istifadə hüququnu (o cümlədən belə sahələrə dair mülkiyyət, sahiblik, yiyələnmə, tikinti və/yaxud istifadə hüquqlarından azad olunmuş Şəxslərin yazılı bəyannaməsini) verir;

(7) Torpaq hüquqları, və xüsusi ilə yuxarıda verilmiş (4) bölməsinə müvafiq olaraq alınmış hüquqları və deyilənlərə aid olan bütün sənədləşməni vaxtında və müvafiq surətdə Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin tələblərinə uyğun şəkildə müvafiq CQBK iştirakçısını Daimi torpaq mülklərinə dair hüquqların yaxud Obyektlərin sahibi kimi göstərməklə və Azərbaycan Respublikasının Qanunvericiliyinin CQBK iştirakçılarının Torpaq hüquqları və xüsusi ilə yuxarıda verilmiş (4) bölməsinə müvafiq olaraq alınmış hüquqları barəsində ictimaiyyətə bildiriş təqdim olunmasına dair

müddəalarına riayət etmək məqsədi ilə CQBK iştirakçısı adına qeydiyyat alır və qeyd edir;

(8) CQBK iştirakçılarının hər birini və digər əlaqəli Layihə iştirakçılarını Torpaq hüquqları ilə əlaqədar hər hansı ekoloji çirklənmə, zərər və ya digər şəraitlə bağlı itki və ya Zərərdən (əgər eyni hadisə Qüvvəyəminmə tarixində baş vermisse) ("Öncə Mövcud Olan Ətraf Mühit Şəraiti") qoruyur, müdafiə edir və məsuliyyətdən azad edir; yuxarıda qeyd olunanlara baxmayaraq, CQBK İştirakçılarının Obyektlərinin yerinin dəyişdirilməsi və ya onlara yeni istiqamət verilməsi halında A) ortaya çıxan itki və Zərəre görə Hökumət Öncə Mövcud Olan Ətraf Mühit Şəraiti səbəbilə CQBK İştirakçıları və/və ya digər zərər çəkmiş CQBK İştirakçıları qarşısında; B) Öncə Mövcud Olan Ətraf Mühit Şəraitinin nəticəsində boru xəttinin təmir xərclərinə görə məsuliyyət daşıyır.

(viii) Dövlət hakimiyyət orqanları aydın şəkildə təsdiq edir və razılaşırlar ki, Layihə CQBK iştirakçıları tərəfindən hər hansı hüquqi və ya kommersiya strukturu və ya strukturları, o cümlədən həmsahiblərə məxsus olan inkorporasiya olunmamış birgə müəssisə, məhdud məsuliyyətli ortaqlıq, məhdud məsuliyyətli müəssisə, korporasiya, filial(lar) və ya CQBK iştirakçıların istənilən zaman seçdikləri ölkə və ya yurisdiksiyada təşkil və ya təsis edilmiş hər hansı digər struktur və ya qurum vasitəsi ilə həyata keçirilə bilər, Torpaq Hüquqları isə yuxarıda göstərilən struktur və qurumlar vasitəsi ilə CQBK iştirakçıları tərəfindən saxlanıla və onların adına qeydiyyat alınır və qeyd oluna bilər;

(ix) müvafiq sənədlərdə aydın şəkildə əks hallar nəzərdə tutan müddəalar istisna olmaqla, Dövlət hakimiyyət orqanları CQBK iştirakçılarının və/yaxud müvafiq sazişə tərəf olan hər hansı digər Layihə iştirakçılarının əvvəlcədən alınmış yazılı razılığı olmadan bu Sazişə, Hökumətlərarası sazişə və ya hər hansı digər Layihə sazişinə düzəlişlər etməməli, onu ləğv etməməli, ona xitam verməməli, etibarsız və ya istifadə oluna bilməyən bəyan etməməli və ya ondan digər vasitə ilə dəyişməməli; və

(x) (1) Qüvvəyəminmə tarixi yaxud (2) Hökumət tərəfindən 7.1 yaxud müvafiq olaraq 7.2(i) Bəndlərində müəyyən edilmiş öhdəliklərin yerinə yetirilməsinin sonrasında (hansı birinin daha gec baş verməsindən asılı olaraq) Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyində (o cümlədən onun Vergilərə, sağlamlığa, təhlükəlik texnikasına və ətraf mühitə dair hər hansı Azərbaycan qanunları, lakin əgər bu Azərbaycan qanunları Layihə, Obyektlər, CQBK Fəaliyyətləri və/və ya Layihə İştirakçıları üzərinə Avropa İttifaqının mədəni irsə, sağlamlığa, təhlükəsizliyə və ya ətraf mühitə hörmət bəsləyən üzv ölkələrinin üzərinə düşəndən daha ağır hüquqi şərtlər qoymursa və və hər bir halda cərimə şəklində ödənilən kompensasiya istisna olmaqla, Əlavə 4-də müəyyən edildiyi kimi qət edilən, bəyan edilən, qəbul edilən, əlavələr edilən, yenidən qət edilən və ya başqa üsulla çıxarılan və ya qüvvəyə minən (icbari qəbul edilmə, səlahiyyətlərdən istifadə etmə və bu məsələlərlə bağlı Azərbaycan qanunvericiliyinin hüquqi təfsiri daxil olmaqla) Boru Xətti Fəaliyyətləri ilə və mədəni irsə, sağlamlığa, təhlükəsizliyə və ətraf mühitə münasibətdə Obyektlərlə əlaqədar hər hansı Azərbaycan qanunu (-ları) istisna olmaqla) istər Layihəyə birbaşa aid olan, istərsə ümumi xarakterli dəyişikliklər edildikdə, o cümlədən Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyində müddəalarına düzəlişk edildikdə, onlar qüvvədən düşdükdə, götürüldükdə, onlara xitam verildikdə və ya qüvvəsində olma müddəti bitdikdə,

Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi qəbul olunduqda, ictimaiyyətin nəzərinə çatdırıldıqda və ya çıxarıldıqda, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi təfsir yaxud tətbiq olunduqda (o cümlədən bu məhkəmə, icra yaxud qanunverici hakimiyyət bölmələri, inzibati yaxud nizamlayıcı orqanlar tərəfindən həyata keçirildikdə), ədliyyə orqanları, tribunallar və məhkəmələr, Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən qərar, siyasət qəbul edildikdə və digər bunlara bənzər hərəkətlər aparıldıqda və ədliyyə orqanları, tribunallar, məhkəmələr, Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi müddələrinin yerinə yetirilməsindən imtina edildikdə və ya onlar bu müddəaları yerinə yetirmək iqtidarında olmadıqda və hüquq sistemində dəyişikliklər baş verdikdə («Qanunvericilikdə Dəyişiklik») müvafiq İqtisadi tarazlıq pozulduqda və ya mənfi təsirə məruz qaldıqda, Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə sazişləri müddələrinə müvafiq olaraq yaranmış İqtisadi tarazlığın bərpası üçün özlərinin iqtidarı çərçivəsində olan bütün hərəkətləri yerinə yetirməlidirlər. Yuxarıda istisnad edildiyi kimi, İqtisadi tarazlığın bərpasına yönəlmiş bütün hərəkətlərin sırasına lazım olan bütün vasitələrdən istifadə etməklə, o cümlədən azad etmənin təmin olunması, qanunverici fəaliyyətin təqdim edilməsi, fərmanın verilməsi və/yaxud digər inzibati sənəd qəbul etməklə hər hansı Layihə sazişi ilə Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi arasında yaranmış ziddiyyət və ya mübahisəni aradan qaldırmaq da olacaqdır.

7.3 Hər hansı CQBK iştirakçısı və ya CQBK iştirakçıları tərəfindən təyin oluna bilən digər Layihə iştirakçılarının müraciətindən otuz (30) gün sonra, müvafiq Dövlət hakimiyyət orqanı bu 7.3 Bölməsində göstərilən məsələlər ilə bağlı hallar daxil olmaqla, CQBK üzrə fəaliyyətin yerinə yetirilməsi üçün CQBK iştirakçıları və ya CQBK iştirakçıları tərəfindən təyin oluna bilən digər Layihə iştirakçıları tərəfindən xüsusi lisenziya, viza, icazə, şəhadətnamə, səlahiyyət, təsdiq və ya izn almaq üçün lazım olan bütün sənədlərin və tələblərin tam və lazımı qaydada tutulmuş siyahısını («Ərizə sənədləri») təqdim etməlidir. Müvafiq sənədə dair CQBK iştirakçısı və yaxud onun təyin etdiyi Layihə iştirakçısına təqdim edilmiş siyahı bu qəbildən olan sənəd üçün tam və lazımı qaydada tutulmuş Ərizə sənədləri siyahısı olur və müvafiq sənədlərin alınmasından ötürə yalnız bu siyahıda adları çəkilən sənədlər təqdim edilməlidir. Ərizə sənədləri təqdim edildikdən və/yaxud təmin edildikdən sonra, Dövlət hakimiyyət orqanları ilk növbədə olmaqla otuz (30) gün ərzində, lakin heç bir halda belə təqdim etmədən sonra altmış (60) gündən gec olmayaraq (belə ki, altmış günlük müddət yalnız qeyri – adi şəraitdə tətbiq edilir), CQBK iştirakçılarına və təyin edilmiş bütün digər Layihə iştirakçılarına CQBK üzrə bütün fəaliyyəti vaxtı – vaxtında, etibarlı surətdə və effektiv şəkildə yerinə yetirmək və/yaxud Layihə sazişlərinə dair özlərinin hüquqlarından istifadə etmək və ya öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün lazım olan bütün lisenziya, viza, icazə, şəhadətnamə, səlahiyyət, təsdiq və iznləri verir. Bu hüquqlar və öhdəliklər sırasına həmçinin aşağıdakılar daxildir:

- (i) (Əlavə 2-nin müddələrinə müvafiq surətdə) Torpaq hüquqlarından istifadə olunması və onların həyata keçirilməsi;
- (ii) gömrük sənədlərinin əldə edilməsi;
- (iii) idxal və ixrac lisenziyaları;
- (iv) viza və yaşayış üçün icazələrin alınması;

- (v) bank hesablarının açılması və onların aparılması üzrə hüquqlar;
- (vi) ofis sahələrinin və işçilər üçün yaşayış yerlərinin icarəsi və ya müvafiq olaraq əldə edilməsi üzrə hüquqlar;
- (vii) CQBK üzrə fəaliyyətin təhlükəsiz və səmərəli yerinə yetirilməsi məqsədi ilə rabitə və telemetrik avadanlığın işlədilməsi (o cümlədən CQBK sisteminin Ərazi daxilində və Ərazi xaricində vahid qaydada və səmərəli formada fəaliyyətini təşkil etməkdən ötrü CQBK iştirakçılarının tələbi üzrə lazımı sayda müstəsna radio və telekommunikasiya tezliklərinin işə cəlb edilməsi) üzrə Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq qaydada hüquq və lisenziyalar;
- (viii) CQBK üzrə fəaliyyətin lazımı şəkildə yerinə yetirilməsi baxımından Layihə iştirakçısının əsaslandırılmış rəyinə görə zəruri olan filialların, daimi nümayəndəliklərin, idarələrin və Ərazi daxilində biznes fəaliyyəti aparmanın və ya mövcud olmanın digər formalarını yaratmaqla bağlı hüquq, o cümlədən, Layihə üzrə fəaliyyətin aparılması və ya CQBK ilə əlaqədar öz işgüzar fəaliyyətini və marağını həyata keçirmək üçün tələb edilən hər hansı daşınmaz və şəxsi əmlakı icarəyə götürmək və ya müvafiq olaraq almaq, və ya başqa cür əldə etmək hüququ;
- (ix) Ərazidə avtomobil və digər mexaniki nəqliyyat vasitələrindən və Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq qaydada, təyyarə, gəmi və digər su nəqliyyatı vasitələrindən və mexaniki avadanlıqlardan istifadə etmək hüquqları; və
- (x) (Əlavə 3-ün müddəalarına müvafiq surətdə) ətraf mühitə, sağlamlığa və təhlükəsizliyə dair təsdiqlər.

Bütün bu cür hüquqlar, lisenziyalar, vizalar, icazə vərəqələri, şəhadətnamələr, səlahiyyətlər, təsdiqlər və icazələr, o cümlədən bir qayda olaraq Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən verilən hüquqlar, lisenziyalar, vizalar, icazə vərəqələri, şəhadətnamələr, səlahiyyətlər, təsdiqlər və icazə vərəqələri, habelə onların yeniləşdirilmiş və müddətinin uzadılmasına münasibətdə Layihə və bütün Layihə iştirakçıları 8.10(i) Yarımbəndində, yaxud 14.4 Bəndində, yaxud Layihə sazişində nəzərdə tutulan başqa hallar istisna edilməklə, bütün xərclərdən, ödəmələrdən, haqlardan və ya rüsumlardan, belə hüquqların, lisenziyaların, vizaların, icazə vərəqələrinin, şəhadətnamələrin, səlahiyyətlərin, təsdiq olunmaların və icazələrin yoxlanılması, qiymətləndirilməsi və verilməsi ilə əlaqədar lazımi səlahiyyət və ya təcrübənin olmasını təsdiq edən hər hansı şəhadətnamənin, rəyin və ya başqa təsdiqləyici sənədin olması tələbindən və hər hansı digər şərtlərdən və tələblərdən azad edilir.

7.4 Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə iştirakçılarına müraciət edən Layihə iştirakçısının fikrincə Layihə üçün zəruri və ya məqsəduyğun olan və Dövlət hakimiyyət orqanlarının sahibliyi və ya nəzarəti altında olan bütün mallar, işlər və xidmətlərlə (o cümlədən elektrik enerjisi, su (4.1(vi) yarımbəndində istinad olunan və CQBK iştirakçılarına pulsuz olaraq verilən su istisna olmaqla), qaz, rabitə xidməti və digər kommunal obyektlər, quruda inşa və istehsalat obyektləri, təchizat bazaları, gəmilər, mal və avadanlıqların idxal edilməsi üçün binalar, anbarlar və nəqliyyat vasitələri ilə) Ən əlverişli şərtlərlə təmin edir yaxud təmin edilməsi üçün onların Bütün səylərindən istifadə edirlər.

7.5 Dövlət hakimiyyət orqanları və Hökumətin CQBK Nümayəndəsi Layihə iştirakçılarına Bütün səylərdən istifadə edərək Ən əlverişli şərtlər əsasında aşağıdakıların əldə edilməsində köməklik göstərir:

(i) Layihə üçün müraciət edən Layihə iştirakçısının fikrincə zəruri və ya məqsəduyğun olan və Dövlət hakimiyyət orqanlarının sahibliyi və ya nəzarəti altında olmayan bütün mallar, işlər və xidmətlərin (o cümlədən elektrik enerjisi, su (4.1(vi) yarımbəndində istinad olunan və CQBK iştirakçılarına pulsuz olaraq verilən su istisna olmaqla), qaz, rabitə xidməti və digər kommunal obyektlər, quruda inşa edilmiş tikililər və istehsalat obyektləri, təchizat bazaları, gəmilər, mal və avadanlıqların idxal edilməsi üçün binalar, anbarlar və nəqliyyat vasitələrinin); və

(ii) Ərazidən kənarda yerləşən yurisdiksiyalar və hakimiyyət orqanlarına münasibətdə, Layihənin həyata keçirilməsi üçün zəruri və ya məqsəduyğun olan, o cümlədən (1) Əraziyə gətirilən və ya Ərazidən aparılan Təbii qaz, borularının, materialların, avadanlığın və digər maddi-texniki təchizat əşyalarının saxlanması və boşaldılıb yüklənməsi; (2) Layihə üçün lazım olan hər hansı mal, iş, xidmət yaxud texnologiyaların idxalı, ixracı və ya yenidən ixracı; (3) CQBK sistemi vasitəsi ilə nəql olunan Təbii qaza münasibətdə dövlət, yerli və hər hansı digər vergi, rüsum, gömrük haqları, çıxılma, tədiyyə, ayırmalar, ödəniş və tranzit haqları, habelə digər ödəniş və haqlardan azadolma ilə bağlı hüquq, lisenziya, viza, icazə və rəqələri, təsdiq, şəhadətnamə, səlahiyyət və icazələr.

7.6 Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə iştirakçılarının (i) Layihənin tətbiqi, o cümlədən Təbii qazın və Şah Dəniz Təbii Qazının ixracı üçün Ərazinin hüdudlarından kənardakı məntəqələrə nəqli və daşınması, (ii) Obyektlərin və Torpaq hüquqlarının tam və səmərəli istifadəsinin və onlara sahibliyin təmin edilməsi və (iii) CQBK iştirakçılarının və hər hansı digər Layihə iştirakçılarının Layihə sazişləri ilə müəyyən edilmiş müvafiq öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinin mümkünlüyü üçün bu Sazişin müddəalarına uyğun olaraq zəruri olan bütün tədbirləri görməsinə razı olur.

7.7 Dövlət hakimiyyət orqanları bununla bu Sazişə qoşulmuş Əlavə 4-də göstərilən iş qaydalarına və orada nəzərdə tutulan hər hansı prinsip və normalara uyğun CQBK iştirakçıları və onların müəyyən olunmuş Podratçıları tərəfindən həyata keçirilən hər hansı CQBK üzrə və hər hansı və bütün fəaliyyətlərin, ölçü və addımların (hər hansı təbiətə sahib olursa olsun) yaxud Layihəyə və ya CQBK Fəaliyyətlərinə hazırlıq kimi və ya onunla bağlı görülən tədbirlər, o cümlədən Qüvvəyəminmə tarixindən qabaq və ya Qüvvəyəminmə tarixində təqdim edilmiş Ətraf mühit üzrə strategiya məhsulunun hər hansı tərkib hissələrin (i) Dövlət hakimiyyəti orqanlarının heç hansı müvafiq CQBK üzrə fəaliyyət, hərəkət, tədbir və ya addımlarına Qüvvəyəminmə tarixindən qabaq həyata keçirilməsi səbəbindən rədd və mübahisə etməyəcəyinə və (ii) bunların bu Sazişə 4 sayılı Əlavədə verilmiş İş Qaydalarının müddəalarına müvafiq qaydada yerinə yetirildiyinə razılıq verir.

MADDƏ 8

VERGİLƏR

8.1 Ümumi müddəalar.

- (i) Bu Sazişin müddəaları ilə xüsusi olaraq nəzərdə tutulan digər hallar istisna olmaqla, Qüvvəyəminmə tarixindən əvvəl, Qüvvəyəminmə tarixində və ya bu tarixdən sonra, heç bir Layihə iştirakçısı üzərinə birbaşa və ya dolayısı ilə CQBK üzrə fəaliyyət, CQBK sistemi, Obyektlər, Torpaq hüquqları, Obyektlər yaxud CQBK sistemi vasitəsi ilə qəbul edilən, nəql olunan və ya daşınan Təbii qaz və ya Şah Dəniz Təbii qazı, (o cümlədən Təbii qaza və Şah Dəniz Təbii Qazına sahiblik və onun Əraziyə idxalı və həmin Ərazidən ixracı) Satış fəaliyyəti və ya digər əlaqəli əmlak yaxud fəaliyyət ilə əlaqədar olan yaxud onlardan irəli gələn heç bir Vergi, yaxud Vergilərə dair riayət və ya hesabat təqdim olunması tələbləri tətbiq edilməyəcəkdir. Yuxarıdakiləri nəzərə almadan, Layihə iştirakçısı Azərbaycan qanunvericiliyinə (Azərbaycan Respublikası tərəfindən və ya onun adından bağlanmış hər hansı hasilatın pay bölgüsü sazişinin müddəaları daxil olmaqla) uyğun olaraq Təbii qazın bu Ərazidə istehsalı üçün mənfəət vergisinə (və bununla bağlı riayət və ya hesabat təqdim olunması tələblərinə) tabe tutulmalıdır.
- (ii) Təsdiq olunur ki, bu Sazişin hər hansı digər zidd müddəalarına baxmayaraq, İkiqat vergiqoymanın aradan qaldırılması haqqında müqavilələr Vergilər barəsində imtiyaz təqdim edən qüvvəyə malikdir. Buna əlavə olaraq, hər hansı belə müqavilənin təqdim etdiyi imtiyazlardan istifadə etmək hüququna malik olmayan hər hansı Şəxs İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının 1 noyabr 1997-ci il tarixli yenidən baxılmış «Gəlirlər və kapitala vergi qoyulması haqqında nümunə konvensiyası»na («İƏİT Müqaviləsi») bərabər qüvvəli hər hansı müqavilənin qüvvədə olması şəraitində təqdim oluna bilən imtiyazlardan istifadə etmək hüququna malikdir. Yuxarıda göstərilən halların hər birində həmin Şəxsə belə imtiyazlardan istifadə etmək imkanının yaradılması üçün heç bir əlavə inzibati tədbirlərin görülməsi tələb olunmur.
- (iii) Bu 8-ci Maddənin müddəaları onunla ziddiyyət yaradan Azərbaycan Respublikasının vergi məəcəlləsinin 2-ci maddəsinin müddəaları da daxil olmaqla və Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin digər müddəalarından (o cümlədən Azərbaycan Respublikası tərəfindən və ya onun adından imzalanmış hər hansı hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişin müddəalarından) hər zaman üstün tutulacaqdır.
- (iv) Bu 8-cu Maddənin hər hansı müddəaları bu Sazişin müddəalarına uyğun olmadıqda və ya belə təfsir olunduqda, üstünlük bu 8-ci Maddənin müddəalarına verilir.
- (v) Vergiqoyma məqsədləri üçün, CQBK Sisteminə (tamamlandıqdan əvvəl və ya sonra), Torpaq hüquqlarına, Obyektlər və ya CQBK Sistemi

vasitəsilə qəbul edilən, nəql olunan və ya daşınan Təbii qaza, habelə Qüvvəyəminmə tarixində mövcud olan Təbii qaz nəqliyyat sistemi ilə bağlı vəsait və ya fəaliyyətə CQBK iştirakçısının, CQBK iştirakçısının Ortaq şirkətinin, Pay sahibinin, və ya Satış iştirakçısının daimi nümayəndəliyi kimi baxılmamalıdır. Bu 8.1(v) Bölməsinin müddəaları 8.2 Bölməsinə uyğun olaraq CQBK iştirakçısının Mənfəət vergisi üçün mükəlləfiyyətinə (və ya hər hansı belə mükəlləfiyyətin məbləğinə) və ya 8.3 Bölməsinin mühasibat və sənədlərin saxlanması tələblərinin yerinə yetirilməsi təəhhüdünə təsir göstərmir

8.2 Mənfəət vergisi.

- (i) CQBK iştirakçılarının hər biri CQBK üzrə fəaliyyətlərinə dair 1 yanvar 2001-ci il tarixindən etibarən Ərazidə hamılıqla tətbiq edilən və qüvvədə olan, bu Sazişin 8-ci Maddəsinin müddəaları ilə edilmiş dəyişikliklər də nəzərə alınmaqla, Azərbaycan Respublikasının Vergi məəcəlləsinə müvafiq olaraq mənfəət vergisi ödəməyə borcludur («Mənfəət vergisi»).
- (ii) Mənfəət vergisi fərdi olaraq hər bir CQBK iştirakçısına tətbiq olunur. Hər hansı CQBK iştirakçısının hər hansı İl üçün Mənfəət vergisi üzrə fərdi öhdəliyi aşağıda təsvir olunmuş Gəlirlər və Çıxımlar maddələrində həmin CQBK iştirakçısının ayrıca payına əsaslanır.
- (iii) İl üçün CQBK iştirakçılarının hər birinin CQBK üzrə fəaliyyətə dair Vergiqoyulan mənfəətinə iyirmi yeddi (27) faiz dərəcə ilə Mənfəət vergisi qoyulur. Hər hansı İl üçün CQBK iştirakçısının Vergiqoyulan mənfəəti həmin İl üçün onun Gəlirlərinin onun Çıxımları üzərindəki artımına, əgər varsa, bərabərdir. Hər hansı İl üçün CQBK iştirakçısının Vergiqoyulan itkiləri həmin İl üçün onun Çıxımlarının onun Gəlirləri üzərindəki artımına, əgər varsa, bərabərdir. Hər hansı İl üçün CQBK iştirakçısının hər hansı Vergiqoyulan itkilərinin məbləği məhdudiyyət qoyulmadan növbəti İlə və növbəti illərə keçirilir, xronoloji qaydada hər bir belə növbəti İl (İllər) üçün Çıxımlar kimi baxılır, və Vergiqoyulan itkilər CQBK iştirakçısının Vergiqoyulan mənfəətinə qarşı tamamilə hesaba alınana qədər məhdudiyyət qoyulmadan həmin İl (İllər) üçün CQBK iştirakçısının Vergiqoyulan mənfəətinə qarşı hesaba alınır.
- (iv) Hər hansı İl üçün CQBK iştirakçısının Vergiqoyulan mənfəətinin və ya Vergiqoyulan itkilərinin həcmi müəyyənləşdirmək məqsədləri üçün, Gəlirlər həmin İl üçün CQBK iştirakçısının aldığı Tarif gəlirlərinin və Digər gəlirlərin cəminə bərabərdir.
- (v) "Tarif gəlirləri" CQBK üzrə fəaliyyətə dair CQBK Sistemi tariflərindən CQBK iştirakçısının İl ərzində əldə etdiyi nəqd vəsaitlərin məbləği kimi müəyyən olunur. Əgər CQBK iştirakçısı Təbii qazın bütün CQBK Sistemi (və ya Ərazinin həm daxilində və

Handwritten signature

həm də xaricində yerləşən CQBK sisteminin bir hissəsi) vasitəsilə nəql edilməsi ilə bağlı Yükçöndörönler və ya digər sifarişçilərdən tariflər və ya digər məbləğlər əldə edirsə, CQBK üzrə fəaliyyətə dair həmin tarif və ya digər məbləğlər CQBK iştirakçılarının müəyyənləşdirdiyi bölüşdürmələrə əsaslansın, bu şərtlə ki, belə bölüşdürmə Ərazidə yerləşən CQBK sisteminin hissəsi ilə əlaqədar müvafiq İlin axırından CQBK iştirakçılarının çəkdiqləri ümumi kapital məsrəflərinin müvafiq məbləğini nəzərə alan Təbii qazın nəql edilməsinin beynəlxalq sahəsində hamılıqla ardıcıl əsasda İldən İlə tətbiq olunan təcrübəsi ilə uzlaşan ağlabatan üsula ("Bölüşdürmə üsulu") əsaslanmalıdır.

- (vi) (1) "Digər gəlirlər" CQBK üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi gedişində CQBK iştirakçısının əldə etdiyi nəqd vəsaitlərin hər hansı məbləği kimi müəyyən olunur, o cümlədən:
- (aa) həyata keçirilmiş valyuta əməliyyatlarından gəlirlər;
 - (bb) faizlərdən gəlirlər;
 - (cc) qüsurlu materiallar və ya avadanlıqla bağlı tədarükçülərdən, istehsalçılardan və ya onların agentlərindən alınmış məbləğlər;
 - (dd) 8.2(xiv) Bəndində uyğun olaraq Digər gəlirlər kimi müəyyən olunan məbləğlər.
- (2) Yuxarıda qeyd olunanlara baxmayaraq, Digər gəlirlər aşağıdakı məbləğləri daxil etmir:

CQBK Sisteminin tarifləri;

Satış fəaliyyətinin gəlirləri;

- (cc) 8.2(xiv) Bəndində nəzərdə tutulan digər hallar istisna olmaqla, Obyektlər, CQBK Sistemi və ya Torpaq hüquqlarından tamamilə və ya qismən imtina olunması nəticəsində əldə olunan məbləğlər;
- (dd) kreditlər şəklində alınmış məbləğlər və ya CQBK iştirakçılarna təqdim olunmuş pul vəsaitləri;
- (ee) hər hansı Layihə sazişindən irəli gələn və ya Layihə və ya CQBK Sistemi ilə bağlı CQBK iştirakçısının hüquq və öhdəliklərindən tamamilə və ya qismən imtina etməsi nəticəsində əldə olunan məbləğlər;
- (ff) dividendlər;
- (gg) qaytarılmış Mənfəət vergisi məbləğləri və ya təzminatlar;

- (7) CQBK iştirakçılarının və onların Pay sahiblərinin idarələrinin və digər təsərrüfat fəaliyyəti aparılması yerlərinin fəaliyyətinə dair bütün xərclər, o cümlədən idarəetmə xərcləri, tədqiqat və elmi işlənmə xərcləri və ümumi inzibati xərclər;
- (8) Əsas fondlar olmayan avadanlıq və ya fondların hər hansı vahidi üçün xərclər;
- (9) alıcının və ya CQBK iştirakçısının Pay sahibinin kim olmasından asılı olmayaraq, hər hansı meydana çıxan borc və həmin borcun yenidən maliyyələşdirilməsi ilə bağlı ödənilən faizlər, ödənişlər və tutulmaların bütün məbləğləri;
- (10) Ərazidən kənarda rəhbərlik və əməkdaşlara ödənilmiş əmək haqqı məsrəfləri, və CQBK iştirakçısının və CQBK iştirakçılarının hesabına işləyən onun Pay sahiblərinin xaricdə göstərilmiş mərkəzləndirilmiş xidmətlərinin ümumi və inzibati əlavə xərcləri və CQBK iştirakçılarının hesabına xaricdə bu mərkəzləndirilmiş xidmətlər üzrə çəkilmiş dolayısı xərclər;
- (11) İl ərzində atılmış və istismardan silinmiş fondların dağılması və ya xarab olması nəticəsində material və ya fondların itirilməsi, etibarsız borclar və zərər üçün kompensasiya şəklində üçüncü tərəflərə ödənilmiş məbləğlər;
- (12) hər hansı avadanlığın və fondun təmirinə bütün xərclər;
- (13) 8.2(ix), 8.2(xii) və 8.2(xiv) Bəndlərinə uyğun olaraq Çıxılmalar kimi müəyyən olunmuş vəsaitlər;
- (14) Əməliyyat şirkətinin dərəcələri;
- (15) hər hansı digər itkilər, o cümlədən həyata keçirilmiş valyuta əməliyyatlarından itkiləri və digər tutulmalar; və
- (16) CQBK üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi müddətində CQBK iştirakçısının çəkdiyi bütün digər məsrəflər.
- Bu 8.2(vii) Bəndinin məqsədləri üçün, əgər CQBK iştirakçısı CQBK üzrə fəaliyyət ilə birbaşa bağlı olmayan, lakin bütün CQBK Sistemi (və ya Ərazinin həm daxili, həm də xaricində yerləşən CQBK hissəsi) üzrə fəaliyyətə aid olan məsrəflər çəkərsə, CQBK üzrə fəaliyyət prosesində çəkilmiş belə məsrəflərin həcmi Böhlüşdürmə üsuluna əsasən müəyyən olunmalıdır.
- (viii) Çıxılmaların hesablanması məqsədləri üçün, Qüvvəyəminmə tarixinədək CQBK iştirakçısı və ya onun sələfi tərəfindən çəkilmiş hər hansı məsrəflər CQBK iştirakçısı tərəfindən Qüvvəyəminmə tarixində çəkilmiş məsrəflər sayılmalıdır.

Belə Satışdan artım və ya itkinin müəyyənləşdirilməsi üçün inzibati binanın təşhii olunmuş dəyəri aşağıdakı qaydada hesablanır:

İlkin dəyər	X
Üstəgəl əsaslı yeniləşdirmələrin dəyəri	X
Çıxılın yığılmış amortizasiya Çıxılımları	(X)
Təşhii olunmuş dəyər	X

Yuxarıda göstərilənlərə baxmayaraq, Ərazidə inzibati binanın Satışı nəticəsində CQBK iştirakçısının gəliri Digər gəlirlər kimi baxılmamalıdır.

(xv) Əgər hər hansı CQBK iştirakçısı Layihədəki payını tamamilə və ya qismən müvəkkilinə ötürsə, həmin CQBK iştirakçısı ötürmə tarixindən etibarən öz müvəkkilinin həmin İl üçün onun bütün Vergiqoyulan itkisinə, və ya qismən ötürmə halında, onun mütənəşib hissəsinə Çıxılımlar kimi baxması qərarına gəlmək hüququna malikdir.

(xvi) Yuxarıda verilmiş müddəalara baxmayaraq, birdən artıq CQBK iştirakçısı tərəfindən Layihədəki iştirak payı tamamilə və ya qismən Pay sahibinə sahiblikdə pay almaq məqsədi ilə Şəxsə (Pay sahibi) ötürüldükdə, Pay sahibinin sahiblərinin hər biri ("Sahiblər") belə Sahibin hər birinə ayrı-ayrılıqda CQBK iştirakçısı olması fərziyyəsi ilə Mənfəət vergisi tətbiq olunur ("Ayrı-ayrılıqda seçmə"). Sahib tərəfindən ayrı-ayrılıqda seçmə təyinatın baş verdiyi tarixdən sonrakı il aprel ayının birindən (1-dən) gec olmayaraq yerinə yetirilir və bütün növbəti illərdə Sahib (və onun Layihədəki maraqları) üçün məcburidir. Sahibin Ayrı-ayrılıqda seçməyə müvafiq olaraq, Mənfəət vergisi üçün fərdi məsuliyyəti bu Sahibin Gəlir və Çıxılma maddələrinə və Sahibin Pay sahibindəki Gəlir və Çıxılma maddələrində payına əsasən hesablanır. Ayrı-ayrılıqda seçmə bir və ya daha çox Sahib tərəfindən (hamısı yox) yerinə yetirildiyi təqdirdə Pay sahibinin Mənfəət vergisi üçün mükəlləfiyyəti yalnız Pay sahibinin Ayrı-ayrılıqda seçkilər keçirmiş Sahib(lər)ə tətbiq edilməyən Gəlir və Çıxılımlarına əsaslanır. Bu 8-cu Maddənin hər hansı digər müddəalarına baxmayaraq, Ayrı-ayrılıqda seçkilər bütün Sahiblər tərəfindən yerinə yetirildiyi təqdirdə, Pay sahibi Azərbaycan Mənfəət vergisinə tətbiq olunmaqla hüquqi şəxs sayılır, və özü Mənfəət vergisinin ödənilməsi üçün məsuliyyət daşımayacaq və ya hər hansı ödəniş qaydalarına riayət etməyə və ya Mənfəət vergisinə dair hesabatlar (Dövlət Vergi Müfəttişliyində qeydiyyatdan keçmə istisna olmaqla) təqdim etməyə borclu olmayacaqdır. Bütün investorlar Layihəyə vahid bir Hüquqi şəxs vasitəsilə sahiblik etdiyi halda 8.2(xvi)

Bəndində təsvir olunan prinsiplərlə müqayisə oluna bilən prinsiplər tətbiq olunur.

8.3 Mənfəət vergisinin uçotu və vergi bəyannamələri.

- (i) Hər bir CQBK iştirakçısı borcludur:
- (1) Qüvvəyəminmə tarixindən başlayaraq, CQBK üzrə fəaliyyətə tətbiq olunarsa, hər bir il üçün Dövlət Vergi Müfəttişliyində qeydiyyatdan keçmək və Mənfəət vergisi bəyannamələrini tərtib edib təqdim etmək;
- (2) Müstəsna olaraq Dollarla Vergi uçotu və hesabatları aparmaq, habelə Vergiqoyulan mənfəət və Vergiqoyulan itkini hesablamaq və Mənfəət vergisi bəyannamələrini tərtib etmək. CQBK üzrə fəaliyyət ilə bağlı CQBK iştirakçısının mühasibat kitabları Təbii qazın nəql edilməsi sahəsində hamılıqla qəbul olunmuş beynəlxalq təcrübəyə əsasən məqbul normaları uyğun olaraq aparılmalıdır;
- (3) Gəlirlər və Çıxımlar maddələrini Təbii qazın nəql edilməsi sahəsində hamılıqla qəbul olunmuş kassa mədaxilləri və məxaricləri mühasibat üsuluna əsasən aparmaq (Vergilərdən fərqli məqsədlər üçün CQBK iştirakçısının tətbiq etdiyi mühasibat uçotu üsullarından asılı olmayaraq). Hər hansı Gəlir və ya Çıxılma maddəsinin həcmi CQBK iştirakçısı və ya Əməliyyat şirkəti tərəfindən alınmış və ya ödənilmiş real məbləğlərə əsasən müəyyən olunmalıdır (kimin ödəyici və ya alıcı olmasından və ya CQBK iştirakçısı və ya onların Pay sahibləri ilə qarşılıqlı münasibətlərdən asılı olmayaraq);

pur

- (4) Belə Mənfəət vergisi bəyannamələrini Dövlət Vergi Müfəttişliyinə təqdim etmək və İl üçün öz Mənfəət vergisini növbəti ilin aprel ayının 1-dən (birindən) gec olmayaraq Dövlətin adından çıxış edən Dövlət Vergi Müfəttişliyinə ödəmək. CQBK iştirakçıları tərəfindən təxmini hesablanmış Mənfəət vergisi bəyannaməsi tərtib olunmamalı və təxmini hesablanmış Mənfəət vergisi ödənişləri həyata keçirilməməlidir.
- (ii) 8.3(iii) Bölməsinin (3) bəndində və 8.10(ii) Bölməsində göstərilmiş bütün Mənfəət vergisi ödənişləri (və ya qaytarmalar) və hər hansı faizlər, cərimələr və müamələlər Dollarla aparılmalıdır.
- (iii) (1) CQBK iştirakçısı tərəfindən Mənfəət vergi bəyannaməsinin tərtib olunması və onun ödənilməsi Mənfəət vergisi bəyannaməsinin tərtib olunması tarixindən otuz altı (36) ay sonra İl üçün Mənfəət vergisi üzrə CQBK iştirakçısının bütün öhdəliklərinin yekun icrası sayılacaqdır. Dövlət Vergi Müfəttişliyi və CQBK iştirakçısı birgə yazılı razılıq yolu ilə bu müddəti uzada bilərlər.
- (2) Dövlət Vergi Müfəttişliyi CQBK iştirakçısının hər bir İl üçün tərtib etdiyi Mənfəət vergisi bəyannaməsinə bir dəfə yoxlamaq hüququna malikdir. Belə yoxlama başa çatdıqdan sonra Dövlət Vergi Müfəttişliyi təklif olunan düzəlişləri CQBK iştirakçısı ilə müzakirə etməli və əgər lazımdırsa, Mənfəət vergisinin əlavə yığılması və ya qaytarılması barədə müraciət etməlidir. Mənfəət vergisinin hər hansı müəyyən olunmuş artıq və ya əskik ödənişləri CQBK iştirakçısı belə müraciəti aldıqdan sonra on (10) gün ərzində həyata keçirilməlidir. Əgər CQBK iştirakçısı və Dövlət Vergi Müfəttişliyi Mənfəət vergisinin artıq və ya əskik ödənilmiş məbləğlərini müəyyənləşdirməyə qadir ola bilməsələr, bu məsələnin həlli 17-ci Maddəyə uyğun olaraq arbitraj tərəfindən həyata keçirilir.
- (3) İl üçün CQBK iştirakçısının Mənfəət vergisi bəyannaməsi üzrə onun əskik və ya artıq Mənfəət vergisi faktı qəti müəyyən olunduqdan sonra həmin ödənilməmiş, artıq və ya əskik ödənilmiş məbləğə Razılaşdırılmış faiz dərəcəsi üzrə faiz Mənfəət vergisinin ödənilməli olduğu tarixdən hesab olunur və CQBK iştirakçısı tərəfindən (və ya artıq məbləğlər qaytarılarkən CQBK iştirakçısına) ödənilir.
- (iv) Hər CQBK iştirakçısı Mənfəət vergisi bəyannaməsinə və Mənfəət vergisi ödənişlərini ərazisində Obyektlərin istismarına cavabdeh olan Əməliyyat şirkətinin əsas fəaliyyət göstərən idarəsinin yerləşdiyi rayonun Dövlət Vergi Müfəttişliyinə təqdim etməlidir, yaxud belə ofis olmadıqda, Bakı şəhərində yerləşən Dövlət Vergi Müfəttişliyi əsas idarəyə təqdim etməlidir. Belə Mənfəət vergisinin hər hansı məbləğlərinin ödənişləri CQBK iştirakçısının adından onun agent (o cümlədən hər hansı Əməliyyat şirkəti) tərəfindən həyata keçirilə bilər.
- (v) CQBK iştirakçılarının Mənfəət vergisi ödədikləri Dövlət Vergi Müfəttişliyi həmin məbləğ ödənildikdən sonra on (10) İş Günü ərzində belə məbləğin ödənilməsi barədə rəsmi vergi qəbzı verir. Belə vergi qəbzləri həmin ödənişin tarixi və məbləğini, ödəniş valyutasını (Dollar) və

Dövlətın bu növ vergi şəhadətnamələri üçün səciyyəvi olan hər hansı digər məlumatı əks etdirməlidir.

8.4 Podratçılar.

- (i) CQBK üzrə fəaliyyət ilə bağlı hər hansı Podratçıya edilən ödənişlərə heç bir Vergi qoyulmur və ya tutulmur, və Podratçılar CQBK fəaliyyəti üzrə fəaliyyətə birbaşa və ya dolayısi ilə aid olan hər hansı fəaliyyətə dair Vergilərin ödənilməsindən və ya hesabat öhdəliklərindən azaddırlar.
- (ii) CQBK iştirakçıları və Satış iştirakçıları, onların Ortaq şirkətləri, Pay sahibləri və onların müvafiq əməkdaşları Podratçılar tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Vergi Qanunvericiliyinin pozulması üçün Dövlət hakimiyyət orqanları qarşısında heç bir öhdəlik və ya maddi məsuliyyət daşıyırlar.
- (iii) Birgə əməliyyat şirkəti (AÇG HPBS-də müəyyən olunmuş anlamda) və ya Əməliyyat şirkəti (ŞD HPBS-də müəyyən olunmuş anlamda) tərəfindən CQBK iştirakçıları, Satış iştirakçıları və ya Əməliyyat şirkətinə təchiz edilən və ya onların təchiz etdiyi mal (Təbii qaz daxil olmaqla), iş, xidmətlər və texnologiya (və bütün müvafiq və əvəzi ödənilən məsrəflər ilə birlikdə) ilə əlaqədar ödənilən və ya onların ödədiyi ödənişlərlə bağlı (əgər mövcuddursa, mənfəət vergisindən başqa) vergi qoyulmur və tutulmur. Əgər (bütün müvafiq və əvəzi ödənilən məsrəflər ilə birlikdə) mal (Təbii qaz daxil olmaqla), iş, xidmətlər və texnologiya ödənişlidirsə, belə ödənişlərlə bağlı Vergi qoyulmur və tutulmur.
- (iv) (a) CQBK iştirakçısı, Əməliyyat şirkəti və ya Podratçının (bu halda BTC Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə sazişdə verilmiş anlamda) bütün müvafiq və ya əvəzi ödənilən məsrəflərlə birlikdə mal (Təbii qaz və Topraq hüquqları daxil olmaqla), iş, xidmət, ofis üçün sahə, müqavilə hüquqları, informasiya və ya texnologiya və ya onlar ilə əlaqədar hüquqların təchizatı və ya (b) CQBK iştirakçısı, Əməliyyat şirkəti və ya Podratçının (bu halda BTC Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə sazişdə verilmiş anlamda) bütün müvafiq və ya əvəzi ödənilən məsrəflərlə birlikdə mal (Təbii qaz və Torpaq hüquqları daxil olmaqla), iş, xidmətlər, ofis sahəsi, saziş hüquqları, informasiya və ya texnologiya və ya onlar ilə əlaqədar hüquqların təchizatı ilə bağlı CQBK, Əməliyyat şirkəti və ya Podratçıya ödənilən və ya onların ödədiyi ödənişlərə vergi (gəlir, illik gəlir və ya mənfəət daxil olmaqla) qoyulmur.
- (v) ŞD HPBS-də və ya Azərbaycan Respublikası tərəfindən və ya onun adından bağlanmış hər hansı digər hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişdə xüsusi olaraq göstərilmiş hallar istisna olmaqla, BTC və ya CQBK sistemləri ilə bağlı yanacaq kimi istifadə olunan Təbii qaz, karbohidrogen, elektrik enerjisi və ya digər enerji növlərinin (o cümlədən, onların üzərində mülkiyyət hüququ, idxal edilməsi, daşınması, mülkiyyətin ötürülməsi və ya istifadəsi) istənilən həcmlərinə dair hər hansı CQBK iştirakçısına, onların Ortaq şirkətlərinə, eləcə də Satış iştirakçılarına heç bir Vergi (o cümlədən, gəlir, mədaxil və ya Mənfəət vergisi) qoyulmur və ya tutulmur. Həmin

məqsəd üçün nəzərdə tutulmuş hər hansı Təbii qaz, karbohidrogen, elektrik enerjisi və ya digər enerji növlərinin həcmlərinin tədarükləri ƏDV-dən (ƏDV dərəcəsi sıfır faiz (0%) təşkil edir) azad olunur.

- (vi) ŞD HPBS-də və ya Azərbaycan Respublikası tərəfindən və ya onun adından bağlanmış hər hansı digər hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişdə xüsusi olaraq göstərilmiş hallar istisna olmaqla, Layihə üçün boru kəmərinin doldurulması üçün istifadə olunacaq hər hansı Təbii qaz (o cümlədən onların üzərində mülkiyyət hüququ, idxal edilməsi, daşınması, mülkiyyətin ötürülməsi və ya istifadəsi) ilə əlaqədar hər hansı Şəxssə heç bir Vergi (o cümlədən gəlir, mədaxil və ya Mənfəət vergisi) qoyulmur və ya tutulmur. Hər hansı belə Təbii qazın həcmələrinin tədarükləri ƏDV-dən azad olunur (ƏDV dərəcəsi sıfır faiz (0%) təşkil edir).

8.5 Müəyyən Şəxslərə ödənişlər.

CQBK Əməliyyatları ilə bağlı bütün və ya hər hansı ƏİBK iştirakçıları və ya onların müvafiq Ortaq şirkətləri, və ya hər hansı filialları yaxud daimi nümayəndəliklərinin Ərazidən kənarda qeydiyyatdan keçmiş və ya digər qaydada qanuni şəkildə yaradılmış Hüquqi şəxsə (CQBK iştirakçısından başqa) ödənişlərinə və ya fərz olunan ödənişlərinə Vergi qoyulmur. CQBK Əməliyyatları bütün və ya hər hansı ƏİBK iştirakçıları və ya onların müvafiq Ortaq şirkətləri, və ya hər hansı filialları yaxud daimi nümayəndəliklərinin ödəyicinin işçisi olmayan hər hansı Hüquqi və ya fiziki şəxsə ödənişlərindən və ya fərz olunan ödənişlərindən Vergi tutulmur. Yuxarıda qeyd olunanların məqsədləri baxımından, (i) ödənişlərdən Vergilər dedikdə faizlərə, royaltiye, xidmət dərəcələrinə, dividendlərə və ya mənfəətin digər bölüşdürülməsi və ya ötürülməsinə Vergilər nəzərdə tutulur, və (ii) gözlənilən ödənişlərdən Vergilər dedikdə mənfəətə hər hansı Vergi qoyulduqdan sonra bölüşdürülməmiş mənfəətə hər hansı Vergilər nəzərdə tutulur. CQBK iştirakçısı və Əməliyyat şirkətiyə ya Satış iştirakçısı tərəfindən onların Ortaq şirkətlərinə və ya Pay sahibinə və ya onların Ortaq şirkətlərinə ödəyici adından çəkilmiş məsrəflərin əvəzinin ödənilməsi üçün ödənişlərə heç bir Vergi qoyulmur.

8.6 Əməkdaşların vergiləri.

- (i) Bütün İkiqat vergi müqavilələrinin (və ya 8.1(ii) bəndinin müddəalarına uyğun olaraq İƏİT Müqaviləsinin) tətbiq olunan müddəalarına riayət etməklə, bütün Xarici Əməkdaşlar yalnız Ərazidə birbaşa fəaliyyət ilə əlaqədar əldə etdikləri gəlirlərdən Vergilərin ödənilməsi üçün məsuliyyət daşıyırlar; lakin belə bir şərtlə ki, belə bir Xarici Əməkdaş yalnız Ərazidə İl ərzində yüz səksən üç (183) və daha çox gün olduqda bu Vergilər üçün məsuliyyət daşıyacaqdır. Bu 8.6 (i) bölməsinə əsasən əməkdaş(lar)ı hər hansı bir İl üçün Vergi ödəməli olan hər hansı Layihə iştirakçısı, həmin əməkdaşla əlaqədar ödənilməli olan hər hansı Vergiləri bu əməkdaş tərəfindən həmin İl ərzində bu 8.6 (i) bölməsinə əsasən belə Vergilərin

ödənilməsi zamanı çatan kimi tutmağa və Dövlət Vergi Müfəttişliyinə ödəməyə borcludur.

- (ii) Layihə iştirakçıları və onların Ortaq şirkətləri özlərinin Xarici əməkdaşlarına dair Dövlət sosial təminat fondlarına (o cümlədən Sosial sığorta fonduna, Səhiyyə fonduna, habelə hər hansı tibbi sığorta fonduna ödənişlər), habelə sosial fondlara digər ödənişlər həyata keçirməyə borclu deyildirlər, nə də belə Xarici əməkdaşlara hər hansı belə ödənişlər ödənilir.
- (iii) Bu 8-ci Maddədə nəzərdə tutulmuş digər hallar istisna olmaqla, CQBK iştirakçıları, Satış iştirakçıları və Podratçılar Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi ilə əməkdaşlarına dair onlara tətbiq olunan bütün Vergi, Vergilərə riayət və hesabatların təqdim olunması qaydalarına tabe olurlar.

8.7.Ötürmə, ianə, borc və sair ödənişlərə Vergilərin tətbiq olunmaması.

CQBK iştirakçısı, , Satış iştirakçıları və ya Əməliyyat şirkəti, Pay sahibi və ya onlardan hər hansı birinin xələf və ya Ortaq şirkət tərəfindən hər hansı Layihə sazişi və ya CQBK sistemi ilə əlaqədar olan hüquq və öhdəliklərin; Pay sahiblərinin CQBK iştirakçısı, Satış iştirakçısı və ya Əməliyyat şirkəti strukturunda olan payının; Pay sahibi və ya Əməliyyat şirkətində olan payın;CQBK iştirakçısı, Əməliyyat şirkəti yaxud Pay sahibi, Satış iştirakçısı və ya digər şəxs tərəfindən Təbii qazın və ya Şah Dəniz qazının Obyektlər və ya CQBK sistemi vasitəsi ilə qəbulu, nəqli və ya çatdırılması ilə əlaqədar olaraq hüquq və öhdəliklərin tamamilə və ya qismən köçürülməsi, verilməsi, girovu, dəyişdirilməsi ilə bağlı hər hansı şəxsə heç bir Vergi qoyulmur, lakin CQBK iştirakçısının Obyektlər vasitəsilə Təbii qazın nəqliyyatı ilə əlaqədar satış hüquqları belə CQBK iştirakçısının digər Gəlir və Çıxımlarına daxil olsun. Hər hansı Layihə, CQBK sistemi və ya Satış əməliyyatları ilə bağlı olaraq Layihə iştirakçısı tərəfindən və ya Layihə iştirakçısına və ya hər hansı Layihə iştirakçısına hər hansı ödəniş və ya digər ötürülmələr ilə əlaqədar verilən əmlak qoyuluşuna və ya borc ilə bağlı hər hansı bir Şəxsə heç bir Vergi (o cümlədən hər hansı idxal vergisi) tətbiq olunmur. Bu 8.7 Bəndinin müddəaları Qüvvəyəminmə tarixindən əvvəl, bu tarixdə və ya ondan sonra aparılan və yuxarıda istinad olunan hər bir köçürməyə, verilməyə, girova, düzəlişə, qoyuluşa və ya borca tətbiq olunur.

8.8 Əməliyyat şirkətləri.

CQBK iştirakçılarına bu 8-ci Maddəyə əsasən verilmiş bütün azadolma və imtiyazlar hər hansı Əməliyyat şirkətinə də şamil olunur və o, Mənfəət vergisinin ödənilməsi və müvafiq hesabatların təqdim olunması ilə əlaqədar heç bir öhdəlik daşımır.

8.9 ƏDV; Şəhadətnamələr.

- (i) Hər CQBK iştirakçısı, Pay sahibi, Podratçı, Əməliyyat şirkəti, Satış iştirakçıları və onların müvafiq Ortaq şirkətlərindən hər biri (1) CQBK fəaliyyəti və ya Satış fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq ona və ya onun

tərəfindən birbaşa və ya dolayısı ilə təchiz olunan mallar (Təbii qaz və Şah Dəniz Təbii Qazı daxil olmaqla), işlər, xidmətlər və texnologiyalara, (2) Obyektlər vasitəsilə nəql edilən Təbii qazın və ya Şah Dəniz qazının idxalı və ixracı ilə bağlı əməliyyatlara, (3) CQBK fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq onun tərəfindən əldə edilmiş mallar, işlər, xidmətlər və texnologiyaların idxalı ilə bağlı əməliyyatlara və (4) CQBK fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq mallar, işlər, xidmətlər və texnologiyaların ixracı və yenidən ixracı ilə bağlı əməliyyatlarına dair ƏDV-nin ödənilməsindən azad olunurlar (ƏDV dərəcəsi 0% (sıfır faiz) təşkil edir). Yuxarıdakılara əlavə olaraq, hər CQBK iştirakçısına, Pay sahibinə, Podratçıya, Əməliyyat şirkətinə, Satış iştirakçısına və onların müvafiq Ortaq şirkətlərinə CQBK fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq mallar (Təbii qaz və Şah Dəniz Təbii Qazı daxil olmaqla), işlər, xidmətlər və texnologiyaları təchiz edən hər bir tərəf bu təchizat əməliyyatlarını ƏDV-dən azad şəkildə həyata keçirməlidir (ƏDV dərəcəsi 0% (sıfır faiz) təşkil edir). Hər hansı bir anlaşılmazlığın aradan qaldırılması məqsədi ilə, Torpaq Hüquqlarının bilavasitə və ya dolayısı ilə CQBK iştirakçılarna ötürülməsi də ƏDV-dən azad şəkildə həyata keçirilməli (ƏDV dərəcəsi 0% (sıfır faiz) təşkil edir) və bu əqdlərə heç bir digər hüquqların ötürülməsi üzrə Vergi tətbiq edilməməli və ya notarius haqqı yaxud digər haqlar tutulmamalıdır. Yuxarıda sadalananlara baxmayaraq Geyri-dövlət torpaqları ilə əlaqədar Torpaq hüquqları CQBK iştirakçılarna verildiyi halda Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə uyğun olaraq və diskriminasiya xarakteri daşmadığı dərəcədə notarius haqları tətbiq edilə bilər, amma Obyektlərlə əlaqədar tikinti mərhələsinin başlandığı tarixdən sonra on (10) il ərzində heç bir halda belə hüquqların ötürülməsi ilə əlaqədar belə notarius haqları 1 yanvar 2000-ci il tarixinə qəbul edilmiş və Ərazidə hamılıqla tətbiq edilən və qüvvədə olan Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin müddəalarına müvafiq surətdə tətbiq edildiyi notarius haqları məbləğlərindən yüksək olmamalıdır və əgər notarius haqları əvvəllər eyni torpaq hüquqlarının ƏİBK iştirakçısına (BTC Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə sazişdə verilmiş anlamda) ötürülməsinə ödənilirdisə, heç bir halda belə ötürülmə üzərinə qoyulan belə notarius haqları qoyulmur. Heç bir halda notarius haqları (və ya buna bənzər haqlar) Dövlət torpağına münasibətdə torpaq hüquqlarının ötürülməsi ilə bağlı CQBK iştirakçısına yüklənə bilər. Qeyri-hökumət torpaqları ilə əlaqədar Torpaq hüquqlarının ƏİBK iştirakçılarna (BTC Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə sazişdə verilmiş anlamda) ötürüldüyü təqdirdə eyni torpaq hüququnun CQBK iştirakçısına ötürülməsi ilə əlaqədar əvvəllər ödənilmiş hər hansı notarius haqları belə notarius haqlarını ödəmiş şəxsə ƏİBK iştirakçısına belə ötürülmədən sonra əqlabatan şəkildə mümkün qədər tez geri qaytarılır.

- (ii) Dövlət Vergi Müfəttişliyi və ya digər müvafiq vergi və ya gömrük orqanı bu Sazişdə göstəriləndiyi kimi azad olunma və/yaxud sıfır dərəcə (0%) ilə ƏDV-nə cəlb olunma səlahiyyətinə malik hər bir Şəxsi, eləcə də həmin şəxsin hər bir varis və müvəkkilini belə sertifikat və ya sənəd xahiş edildikdən sonra otuz (30) gün müddətində belə azadolunma və/yaxud sıfır dərəcə (0%) ilə ƏDV-nə cəlb olunmanı təsdiq edən sertifikat və ya digər hüquqi sənədlərlə təmin edir. Dövlət Vergi Müfəttişliyi və CQBK iştirakçıları Qüvvəyəminmə tarixindən sonra mümkün qədər tez belə

sertifikat və ya sənədlərin əldə olunması üçün informasiya və ya sənədlər daxil olmaqla, sıfır dərəcə (0%) ilə ƏDV-nə cəlb olunmanı təsdiq edən sertifikat və ya sənədlərin verilməsi prosedurları müəyyənləşdirilmiş 8.10(iii) Bölməsində təsvir edildiyi kimi müqavilə bağlayırlar. CQBK iştirakçısı, Əməliyyat şirkəti, Satış iştirakçısı və ya Podratçı tərəfindən ƏDV ödənilmədiyi və ya Qüvvəyəminmə tarixinədək hər hansı verginin ödənilmədiyi təqdirdə, o belə ƏDV və ya digər vergilərin məbləğini əks təqdirdə bu Sazişə uyğun olaraq ödənilməsi tələb olunacaq (Mənfəət vergisi, ödənilməsi tələb olunan, lakin bunun üçün mükəlləfiyyət mövcud olmayan işçilərə ödənilən məbləğlərdən tutulan gəlir vergisi kimi vergilər daxil olmaqla) hər hansı vergilərə qarşı kompensasiya etmək səlahiyyətinə malikdir. Bununla belə, Əməliyyat şirkəti, Satış iştirakçısı və ya Podratçı tərəfindən ƏDV ödənilmədiyi və ya Qüvvəyəminmə tarixinədək hər hansı verginin ödənilmədiyi və belə ƏDV və ya digər vergilərin məbləğlərinin əks təqdirdə həmin ƏDV və vergilər ödənilmədikdən sonra altı (6) ay müddətində (və ya əgər gecdirsə, Qüvvəyəminmə tarixindən sonra altı (6) ay müddətində) ödənilməsinin tələb olunduğu vergilərə qarşı tam kompensasiya olunmadığı təqdirdə, belə kompensasiya CQBK iştirakçısı tərəfindən edilir. Bu 8.9(ii) Bölməsinin müddəalarına uyğun olaraq kompensasiya ödəyən hər hansı CQBK iştirakçısı, Əməliyyat şirkəti, Satış iştirakçısı və ya Podratçı (məbləği də daxil olmaqla) belə kompensasiya barədə Dövlət Vergi Müfəttişliyi, digər vergi və ya gömrük orqanlarına yazılı şəkildə məlumat verir. Vergilərə qarşı hər hansı belə kompensasiya ödənişi zamanı belə kompensasiyanın məbləği bütün məqsədlər üçün belə vergilərin CQBK iştirakçısı, Əməliyyat şirkəti, Satış iştirakçısı və ya Podratçı (və ya belə vergilər üçün məsuliyyət daşıyan digər Şəxs) tərəfindən ödənişi hesab edilir. Xüsusilə, CQBK iştirakçısının Mənfəət vergisi mükəlləfiyyətinə qarşı hər hansı ebel kompensasiya halında belə kompensasiyanın məbləği (8.3(v) Bölməsinin məqsədlərinə uyğun olaraq vergi qəbzinin verilməsi barədə tələb daxil olmaqla) 8.3 və 8.3 Bölmələrinin məqsədlərinə müvafiq olaraq belə CQBK iştirakçısı tərəfindən belə Mənfəət vergisinin ödənişi hesab olunur.

- (iii) hər hansı bir anlaşılmazlığın aradan qaldırılması məqsədləri üçün, keçmiş Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqının dövlətləri tərəfindən qoyulmuş və CQBK iştirakçısı, Satış iştirakçısı və ya Əməliyyat şirkəti tərəfindən CQBK fəaliyyəti çərçivəsində istifadə olunan mallar (Təbii qaz və Şah Dəniz Təbii qazı daxil olmaqla), işlər, xidmətlər və ya texnologiyalara dair ödənilmiş vergi və ya digər oxşar rüsumların hər hansı məbləğləri Azərbaycan Respublikası Qanunverçiliyi ilə belə CQBK iştirakçısı, Yükçöndərən, Satış iştirakçısı və ya Əməliyyat şirkətinə təmin olunduğu kimi əvəzi ödənilməlidir.

8.10 Digər müddəalar.

- (i) CQBK iştirakçıları (14.4 Bəndinin müddəaları ilə istisna olunan gömrük xidmətləri və sənədlərin rəsmiləşdirilməsi üçün alınan məbləğlər istisna olmaqla), Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən tətbiq oluna bilən hər bir qeydiyyat rüsumu və ya buna bənzər rüsumları ödəyirlər, belə bir şərtlə ki, bu rüsumlar nominal olsun və ayrı-seçkilik xarakteri daşımasın.

- (ii) CQBK iştirakçısına Vergilərə dair yalnız aşağıdakı faizlər, cərimələr və ya müamilələr (o cümlədən maddi sanksiyalar və inzibati cərimələr) tətbiq olunur:
- (1) 8.2(iii) Bölməsinin (3) bəndinin müddəalarına uyğun olaraq ödənilməli olan və hesablanmış faiz;
 - (2) Əgər CQBK iştirakçısı İl üçün Mənfəət vergisi üzrə hesabat tərtib etməsə, o, ödənilməli olan Mənfəət vergisi məbləğinin iyirmi beş faizi (25%) həcmində cərimə olunacaqdır;
 - (3) Əgər CQBK iştirakçısının İl üçün Mənfəət vergisi haqqında bəyannamədə göstərilmiş Mənfəət vergisinin həcmi CQBK iştirakçısı tərəfindən Qəsdən aldatma nəticəsində azaldılmışdırsa və bu, Dövlət Vergi Müfəttişliyi tərəfindən sübut edilmişdirsə, o zaman CQBK iştirakçısının üzərinə azaldılmış məbləğin əlli faizi (50) həcmində cərimə qoyulur.
- (iii) Dövlət Vergi Müfəttişliyi və CQBK iştirakçıları bu 8-ci Maddənin müddələrinin icrası və tətbiqi haqqında ətraflı qaydaları əks etdirən və tərəflərdən hər birinin yazılı razılığı olmadan dəyişdirilə bilinməyən bir və ya bir neçə səziş bağlaya bilərlər.
- (iv) Bu 8-ci Maddənin bu bəndə zidd olan hər hansı müddəalarına baxmayaraq, hər Əməliyyat şirkəti bütün mühasibat uçotunu Təbii qazın nəql edilməsi sahəsində hamılıqla qəbul olunmuş beynəlxalq təcrübəyə müvafiq mühasibat standartlarına müvafiq surətdə aparmaq hüququna malikdir və bu uçot Dollarla aparıla bilər.
- (v) 8.2 və 8.3 bölmələri istisna olmaqla, Maddə 8 və Maddə 14-ün müddəaları başlıca olaraq Obyektlər vasitəsilə daşınan CQBK sistemi, Satış fəaliyyəti, Təbii qaz və ya Şah Dəniz Təbii qazı ilə əlaqədar istifadə edilən və ya istifadə edilməsi gözlənilən hər hansı qurğu və ya mülkiyyətlə münasibətdə hər hansı Layihə iştirakçısına tətbiq edilir.
- (vi) Hər hansı vergi ilə bağlı CQBK iştirakçısına, onun layihədə Pay sahibləri və ya Ortaq şirkətlərinə, Satış iştirakçılarına və ya Əməliyyat şirkətinə ödənilən və ya onların ödədiyi ödəniş belə ödənişin faktiki məbləği əsasında (məbləği ödəyənin və məbləğ ödənilənin kimliyindən və ya CQBK iştirakçısı, onun Pay sahibi və ya Ortaq şirkətləri, Satış iştirakçıları və ya Əməliyyat şirkəti ilə əlaqələrindən asılı olmayaraq) nəzərə alınır.
- (vii) Bu 8-ci Maddənin müddəaları öz qüvvəsini Səzişə xitam verildikdən sonra da saxlayacaqdır. Hər hansı CQBK iştirakçısı artıq bu Səzişə Tərəf deyilsə, bu Səzişin birbaşa və ya dolayısı ilə CQBK iştirakçılarından əmlakından və ya fəaliyyətindən yaranan və ya onlarla əlaqədar və belə bir CQBK iştirakçısının bu Səzişə Tərəf olduğu bütün müddətlərə münasibətdə Vergilər, Vergilərə riayət və hesabatlara dair bu 8-ci Maddənin müddəaları tətbiq olunmaqda davam edir.

MADDƏ 9

İTKİ VƏ YA ZƏRƏRİN ÖDƏNİLMƏSİ

9.1 CQBK iştirakçılarının Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən hər hansı Layihə sazişləri ilə bağlı öhdəliklərinin tam şəkildə yerinə yetirilməsinə nail olmaq hüququna xələl gətirmədən, Hökumət bu 9-cu Maddədə göstəriləndi kimi aşağıda göstərilən hallarda və ya onlarla əlaqədar yaranan İtki və ya Zərər üçün Layihə iştirakçılarına pul kompensasiyası ödəyir:

- (i) Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən müəyyən addımların atılması və ya atılmamasına baxmayaraq bütün Layihə sazişlərində nəzərdə tutulan bütün öhdəliklərin tamamilə icra edilə və ya yerinə yetirilə bilinməməsi;
- (ii) Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən hər hansı Layihə sazişində təhriflərə yol verilməsi;
- (iii) Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən müəyyən addımların atılması və ya atılmamasına baxmayaraq 7.2(x) Bəndində istinad olunduğu kimi Layihənin İqtisadi tarazlığının saxlana bilinməməsi;
- (iv) Elan olunmuş və ya olunmamış hər hansı müharibə zamanı Hökumət təhlükəsizlik qüvvələri tərəfindən hər hansı Layihə iştirakçısının əmlakının rekvizisiyası;
- (v) Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən hər hansı Ekspropriasiya aktları.

Yuxarıda deyilənləri məhdudlaşdırmadan, lakin bu Sazişin 7-ci maddəsinə uyğun olaraq Hökumət tərəfindən pul ödənişlərinin həyata keçirilməsi öhdəliyi həmçinin müvafiq Layihə sazişinin icra olunduğu vaxtda Dövlət müəssisəsi olan hər hansı Şəxs tərəfindən görülmüş yuxarıda göstərilən hər hansı hərəkətlərin nəticəsində yaranan və onlardan irəli gələn İtki və ya Zərərlə əlaqədar da tətbiq edilir.

9.2 Hər hansı Layihə iştirakçısı 9.1 Bəndində göstərilən İtki və ya Zərərə məruz qaldıqda Hökumət ona dəyən ziyanı görə dərhal, kifayət qədər və səmərəli qaydada kompensasiya ödəyir. Müstəsna olaraq bu 9-cu Maddənin məqsədləri üçün, Layihə iştirakçılarının hər hansı istinad Kreditor və ya Sığortaçıları əhatə etmir; lakin bir şərtlə ki, bu Maddədə verilmiş heç bir müddəa (i) hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanının bu Sazişdən müstəqil bir şəkildə mövcud olan və yaxud bu Sazişdən müstəqil olmaqla yaranan Kreditor və Sığortaçıların iddia, tələb və ya hüquqları yaxud (ii) Kreditor və ya Sığortaçıların Layihə ilə əlaqədar hər hansı digər Layihə iştirakçısına münasibətdə sahib olduqları iştirak hüququ, subroqasiya hüququ yaxud digər bunlara bənzər hüquqları müvafiq olaraq dəyişmir, onlara düzəlişlər etmir, şərtləndirmir, məhdudlaşdırmır və onlardan imtina halını təsis etmir. Kompensasiyanın kifayət qədər ödənilməsi üçün:

- (i) 9.1 Bəndinin (i)-(iv) Yarımbəndlərində göstərilən İtki və ya Zərərə məruz qaldıqda, Hökumət hüquqi müdafiə vasitələri arasında (i) zərərin pullu kompensasiyası, (ii) restitusiya, (iii) xərclərin qaytarılması, (iv) zərərin

əvəzi ödənilməsinə, və (v) pulun verilməsinin başqa formalarından (cərimə şəklində ödənilən kompensasiya istisna olmaqla) CQBK iştirakçılarının seçə biləcəyi biri və ya bir neçəsini o məqsədlə təqdim edir, ki bütün Layihə iştirakçıları tam və düzgün kompensasiya alsınlar və məruz qaldıqları bütün belə bir itki və ya Zərər ödənilsin;

- (ii) Əgər 9.1(iv) Yarımbəndinin müddəalarına tətbiq olunan və 9.2(i) Yarımbəndində nəzərdə tutulan pulla ödənişlərin həyata keçirilməsinə baxmayaraq Ərazidə baş verən (elan olunmuş və ya olunmamış) müharibə, silahlı münaqişə və ya buna oxşar hadisələr nəticəsində itki və ya Zərər ortaya çıxsın, Hökumət bu hadisələrə məruz qalan hər hansı Şəxslə münasibətdə ona təklif olunmuş ən əlverişli ödənişlərini (o cümlədən, restitusiya, pulla dəyən ziyan, ziyanın ödənilməsi və ya başqa hesabları) CQBK iştirakçılarının özləri və/yaxud hər hansı digər Layihə iştirakçılarına təklif edir;
- (iii) Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən həyata keçirilən Ekspropriasiya (9.1(v) Bəndində göstərilirdiyi kimi) və ya onunla bağlı olan hər hansı hərəkətdən itki və ya Zərəre məruz qaldıqda, Hökumət Ədalətli bazar dəyərini ödəyir.

9.3 Bu 9-cu Maddəyə əsasən pullu kompensasiya verilməsi ilə əlaqədar bütün məbləğlər beynəlxalq xarici valyuta birjalarında geniş satılan və beynəlxalq əqdlərdə geniş istifadə olunan valyutada ifadə edilir və Dövlət hakimiyyət orqanlarının Layihə sazişinin şərtlərini pozduğu, Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən hər hansı Layihə sazişinin təhrif olunduğu, İqtisadi tarazlığın pozulduğu, müharibə zamanı əmlakın istifadəsi, ona ziyan vurulması və ya onun məhv edilməsi və ya müsadirə olunması və ya müvafiq olaraq Ekspropriasiyası tarixinin sonuna London Fond Birjasının məzənnəsi ilə Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən CQBK iştirakçılarına ödənişin həyata keçirildiyi tarixə qədər hesablanmış Razılaşdırılmış faiz dərəcəsi ilə birlikdə ödənilir.

9.4 Hər hansı zaman Dövlət hakimiyyət orqanları Layihə ilə bağlı hər hansı Ekspropriasiya aktını həyata keçirməli olduqda, Dövlət hakimiyyət orqanları həmin Ekspropriasiya aktını yalnız (i) üstün əhəmiyyət kəsb edən ictimai məqsədlər üçün, (ii) ayrışdırılmaq aparmadan, (iii) uyğun qanuni prosedur tətbiq etməklə və (iv) 9.2(iii) Yarımbəndində göstərilirdiyi kimi kompensasiyaların ödənilməsi şərti ilə həyata keçirilə bilər. Yuxarıda qeyd olunanların məqsədləri baxımından, Ekspropriasiya iddiası ilə əlaqədar uyğun qanuni prosedur Ekspropriasiyanın baş verdiyini CQBK iştirakçılarının özü və həm də Layihə iştirakçısının adından təyin etmək məqsədləri üçün bu Sazişin arbitraj müddəalarından istifadə olunması və 9.2(iii) Yarımbəndində göstərilirdiyi kimi CQBK iştirakçıları və ya bütün digər Layihə iştirakçıları üçün bu Ekspropriasiyanın səbəb olduğu və ya onunla bağlı yaranan itki və ya Zərərdən ötrü CQBK iştirakçılarına Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən edilən müvafiq məbləğdə kompensasiyanın arbitraj vasitəsilə hesablanması hüquqlarını əhatə edir.

9.5 Bu 9-cu Maddəyə əsasən, o cümlədən, 17-ci maddənin tətbiqinin nəticəsi kimi CQBK iştirakçılarının maddi kompensasiyanın verilməsi ilə əlaqədar Hökumətin öhdəlikləri:

- (i) ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilən, müstəqil, mütləq, ləğvedilməz və qeyd-şərtsiz yerinə yetirilən və Hökumətin başlıca öhdəliyidir, digər öhdəliklərin hər hansı birinin qanuni qüvvədə olmaması və ya icra edilməməsindən asılı olmayaraq Layihə sazişlərinə uyğun olaraq Dövlət hakimiyyət orqanlarının bütün digər öhdəliklərindən (o cümlədən pulla ödənilən kompensasiya haqqında öhdəliklərdən) ayrı olaraq yerinə yetirilir;
- (ii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının tərkib hissələrinə münasibətdə birgə və ayrı-ayrılıqda tətbiq edilə bilər və kimə tətbiq edilməsindən asılı olmayaraq, bu Maddə 9-a əsasən ödənilməli olan hər hansı qərar və ya ödəniş tələbi Hökumətə təqdim edilir və Hökumət öz növbəsində belə bir qərar və ya ödəniş tələbini (belə bir şərtlə ki, bu ödəniş tələbi Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən mübahisə olunmur) aldıqdan 30 (otuz) gün ərzində, onun bütün məbləğini CQBK iştirakçılara ödəyir;
- (iii) Dövlət hakimiyyət orqanlarının hər hansı müdafiə vasitəsindən istifadə etməsi və ya bu təminatın tam yerinə yetirilməsinə gətirib çıxara bilən (bu 9.5(iii) Yarımbəndində göstərilənlər olmasaydı) hər hansı hadisənin (o cümlədən, iflas, yenidən təşkil etmə, təsviyyə və ya buna bənzər başqa bir hadisə) baş verməsi nəticəsində dəyişdirilmir, qüvvəsi azalmır və ya icra edilməz hesab edilmir.

9.6 Hökumət CQBK iştirakçılara onlar və/yaxud digər Layihə iştirakçıları tərəfindən çekilmiş və bu 9-cu Maddədə göstərilən İtki və ya Zərəri kompensasiya edir. Bu 9-cu Maddəyə müvafiq surətdə Hökumətin kompensasiya ödəmək öhdəliyi cərimə şəklində ödənilən kompensasiyanı əhatə etmir.

MADDƏ 10

MADDİ MƏSULİYYƏTİN MƏHDUDLAŞDIRILMASI

10.1 CQBK iştirakçıları Dövlət hakimiyyət orqanları qarşısında CQBK iştirakçıları tərəfindən (i) Layihə sazişlərinin müddəalarının hər hansı birinin pozulması və (ii) tətbiq olunan Azərbaycan Respublikası qanunun pozulmasından yaranan və ya bunların nəticəsi olan İtki və ya Zərərə münasibətdə maddi məsuliyyət daşıyırlar; bir şərtlə ki, CQBK iştirakçıları Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən Layihə sazişinin və/yaxud hər hansı bir öhdəliyin pozulmasında yaranan və ya bunların nəticəsi olan İtki və ya Zərərə münasibətdə heç bir maddi məsuliyyət daşıyırlar. Yuxarıda verilmiş müddəalara varmadan, (i) CQBK iştirakçıları hər hansı cərimə, bilavasitə itkilər və ya cərimə xarakterli zərər üçün Dövlət hakimiyyət orqanlarına kompensasiya ödəməməlidirlər və (ii) bu sənəddəki müddəaların heç biri CQBK iştirakçılarının hər hansı Üçüncü tərəfə qarşı itki və ya zərər ilə əlaqədar hüquqlarını məhdudlaşdırmaq məqsədi daşıyır və ya məhdudlaşdırmır.

10.2 CQBK iştirakçıları üçüncü tərəflər qarşısında (Dövlət hakimiyyət orqanları və hər hansı Layihə iştirakçısından savayı) mövcud Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş qaydada maddi məsuliyyət daşıyırlar; bir şərtlə ki, (i) CQBK iştirakçıları hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən Layihə sazişinin və/yaxud hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanı hər hansı bir öhdəliyin pozulmasında yaranan və ya bunların nəticəsi olan itki və ya Zərərə münasibətdə heç bir maddi məsuliyyət daşıyırlar, (ii) CQBK iştirakçıları torpaq hüququna münasibətdə sahiblik, mülkiyyət, istifadə və ya buna oxşar hüquqlara dair qaldırılan iddialara görə üçüncü tərəflər qarşısında məsuliyyət daşıyırlar, (iii) Öncəki Ətraf Mühit Şəraitinə münasibətdə CQBK iştirakçıları hər hansı ətraf mühit çirklənməsinə və ya itki və ya Zərərə görə məsuliyyət daşıyırlar, (iv) burada heç nə belə itki və Zərər baş verdiyi halda CQBK iştirakçısının hüquqlarını hər hansı digər Şəxsin qarşısında məhdudlaşdırmır və məhdudlaşdırmaya yönəlməmişdir və (v) mövcud Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq CQBK iştirakçıları təsadüfi itkilərin ödənilməsi, cəzalandırıcı və cərimə şəklində ödənilən kompensasiyaya görə məsuliyyət daşıyır. Boru kəməri üzrə fəaliyyət həyata keçirilərkən təbii olunan qanunvericiliyin müddəalarına (Vergilərə dair hər hansı bir müddəadan savayı) riayət olunmaması halları, habelə 12-ci Maddənin və Əlavə 4-ün müddələrinin pozulması halları istisna olmaqla, CQBK iştirakçıları heç bir halda birgə və fərdi maddi məsuliyyət daşıyırlar.

- 10.4 Bu Sazişin 3.4 Bəndi ilə təsbit edilmiş müddəalar istisna olmaqla, bununla tərəflər anlayır və razılaşırlar ki, CQBK iştirakçıları və ya hər hansı digər Layihə iştirakçısı tərəfindən öhdəliklərin pozulması halında belə heç bir şəraitdə Hökumət və ya hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanının bu və ya hər hansı digər Layihə sazişinin qüvvəsinə xitam vermək və ya müvafiq Sazişi xitam olunmuş kimi bəyan etmək hüququ olmayacaqdır.

MADDƏ 11

TƏHLÜKƏSİZLİK

- 11.1 Marşrutun seçilməsi və qiymətləndirilməsi ilə bağlı CQBK üzrə ilkin fəaliyyətdən başlayaraq Layihənin davam etdiyi bütün müddət ərzində Dövlət hakimiyyət orqanları Torpaq hüquqlarının, Obyektlərin və CQBK üzrə fəaliyyətə cəlb edilmiş Ərazi daxilində olan bütün Şəxslərin təhlükəsizliyi və mühafizəsini təmin edir və Torpaq hüquqlarını, Obyektləri və həmin Şəxsləri vətəndaş müharibəsi, sabotaj, vandalizm, blokada, inqilab, üsyan, ictimai asayiş qaydalarının pozulması, terrorizm, insanların oğurlanması, kommersiya soyğunçuluğu, mütəşəkkil cinayətkarlıq və digər dağıdıcı hadisələr nəticəsində meydana çıxan bütün itki və ya Zərərlərdən qoruyurlar.
- 11.2 11.1 Bəndində göstərilən ziyanların Layihədən yan keçməsinə və ya onların təsirinə azaldılması üçün Dövlət hakimiyyət orqanları, CQBK iştirakçılarının müraciəti əsasında və onlarla məsləhətləşmələr keçirərək üçüncü tərəfin (Layihə iştirakçıları istisna olmaqla) Torpaq hüquqları və Obyektlərə uğratdığı və/yaxud uğratmaqla hədələdiyi itki və ya zərərə, həmçinin CQBK üzrə fəaliyyətə cəlb edilmiş Ərazi daxilində olan Şəxslərə uğratdığı və/yaxud uğratmaqla hədələdiyi itki və ya zədəyə aid olan Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin hər hansı

müvafiq müddəalarına əməl edilməsini təmin etmək üçün Əlavə 4-ün müddəaları ilə bir araya gələn özlərinin Bütün söylərini göstərirlər.

- 11.3 Dövlət hakimiyyət orqanlarının 11.1 və 11.2 Bəndlərinə əsasən müəyyən edilmiş öhdəliklərini məhdudlaşdırmadan, Hökumət, Torpaq hüquqlarının, Obyektlərin və CQBK üzrə fəaliyyətə cəlb edilmiş Ərazi daxilində olan bütün Şəxslərin fiziki təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədi ilə yalnız öz hesabına, lakin CQBK iştirakçıları ilə mütəmadi məsləhətləşmələr aparmaq şərti ilə, Dövlətin təhlükəsizlik qüvvələrindən istifadə edir. Tərəflər öz aralarında razılığa gəlirlər ki, Hökumət Dövlətin təhlükəsizlik qüvvələri ilə bağlı bütün əməliyyatların aparılması üçün yalnız özü maddi məsuliyyət daşıyır və nə CQBK iştirakçıları, nə də digər Layihə iştirakçıları Dövlətin təhlükəsizlik qüvvələrinin hər hansı hərəkəti, yaxud hərəkətlərinə görə hər hansı Şəxs qarşısında heç bir maddi məsuliyyət daşımır və ya öhdəliyə malik deyil və onun bu sənədlə müəyyən edilmiş mühafizə xidmətinin xərclərini və məsrəflərini Hökumətə ödəmək öhdəliyi yoxdur.

MADDƏ 12

ƏTRAF MÜHİTİN QORUNMASI, SAĞLAMLIQ, TƏHLÜKƏSİZLİK VƏ SOSIAL TƏSİR

- 12.1 Ətraf Mühitin qorunması, sağlamlıq və təhlükəsizliklə əlaqədar Layihəyə tətbiq olunan norma və qaydalar Əlavə 4-ün müddəalarına uyğun olmalıdırlar və ziddiyyət təşkil edən Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi ilə tələb və təsdiq olunan norma və qaydalara baxmayaraq tətbiq olunmalıdırlar. Tərəflər bununla Əlavə 4-də verilmiş norma və qaydalar ilə razılaşdıqlarını bildirir və Dövlət orqanları bu sənədlə CQBK iştirakçıları və hər hansı digər Layihə iştirakçıları tərəfindən və ya onların adından bu norma və qaydalara müvafiq olaraq həyata keçirilən fəaliyyətə razılıqlarını verirlər. Təbii qazın Obyektlərdən və ya CQBK üzrə fəaliyyət ilə məşğul olarkən sızdığı və ya təhlükəsizlik və sağlamlığa ciddi ziyan vuran və risk yaradan, yaxud vura biləcək və ya yaradacaq başqa bir hadisə baş verdiyi təqdirdə, CQBK iştirakçıları Əlavə 4-ün müddəalarına müvafiq surətdə fəaliyyəti həyata keçirəcək və Dövlət hakimiyyət orqanları, dəymiş zərərlərin dəyərinin ödənilməsi haqqında Layihə sazişləri ilə nəzərdə tutulmuş hər hansı bir öhdəliyə əlavə olaraq, CQBK iştirakçılarının və ya onların adından edilmiş müraciət əsasında hər hansı bərpa və ya təmir işlərində yardım etmək məqsədi ilə CQBK iştirakçıları və ya onların Podratçılarını mümkün ola bilən hər hansı iş qüvvəsi ilə, materiallarla və avadanlıqla təmin etmək üçün Bütün söylərini göstərir.
- 12.2 Layihə üzrə müvafiq sosial təsir qayda və normaları Əlavə 4-ün müddəalarına müvafiq surətdə həyata keçirilir. Tərəflər bununla Əlavə 4-də verilmiş norma və qaydalar ilə razılaşdıqlarını bildirir və Dövlət orqanları bu sənədlə CQBK iştirakçıları və hər hansı digər Layihə iştirakçıları tərəfindən və ya onların adından bu norma və qaydalara müvafiq olaraq həyata keçirilən fəaliyyətə razılıqlarını verirlər.

- 12.3 Maddə 10-un müddəaları və ya hər hansı Layihə sazişinin hər hansı digər şərtlərinə baxmayaraq, CQBK iştirakçıları yerinə yetirməmə növü və ya səbəbindən asılı olmayaraq, Maddə 12, Əlavə 4-də göstərilən standart və təcrübəyə uyğun olaraq və ya bu standart və təcrübə ilə tələb olunduğu kimi zərərin aradan qaldırılması üçün lazım olan bütün tədbirləri görmək və torpaq, mülkiyyət və digər zərər dəymiş əşyaları (əşyanı) onların ilkin və istifadədən əvvəlki vəziyyətinə maksimum bərpa etmək və zərərin aradan qaldırılması üçün lazım olan bütün məsərəfləri çəkmək üçün yalnız hər hansı mənfəi ekologiya, sağlamlıq və ya təhlükəsizlik hadisəsi ilə bağlı və ya onların nəticəsində meydana çıxan hər hansı itki və ya zərər ilə əlaqədar öhdəliyə malikdirlər, həmçinin razılaşdırılır ki, hər hansı zərərin tam aradan qaldırılmadığı təqdirdə, CQBK iştirakçıları hər hansı belə aradan qaldırılmamış zərər ilə əlaqədar tam, müvafiq və ədalətli kompensasiya ödəyirlər; bu şərtlə ki, ekologiya, sağlamlıq və ya təhlükəsizlik ilə əlaqədar hər hansı belə itki və ya zərəre Dövlət hakimiyyət orqanı tərəfindən hər hansı Layihə sazişinin hər hansı müddəalarının və/yaxud hər hansı vəzifənin pozulması səbəb olarsa və ya bununla əlaqədar meydana çıxarsa, Dövlət hakimiyyət orqanları üçüncü tərəfin itki və ya zərərləri ilə bağlı CQBK iştirakçıları və ya Layihə iştirakçılarının məruz qaldıqları bütün məsrəf və mükəlləfiyyətlər daxil olmaqla, CQBK iştirakçıları və digər Layihə iştirakçılarının bunlarla əlaqədar zərərsiz saxlayır və məsuliyyətdən azad edir. Yuxarıda verilmiş müddəalara baxmayaraq, (i) CQBK iştirakçıları hər hansı cərimə və ya cərimə xarakterli zərər üçün Dövlət hakimiyyət orqanlarına kompensasiya ödəməməlidirlər, və (ii) bu sənəddəki müddəaların heç biri CQBK iştirakçılarının hüquqlarına mənfəi ekologiya, sağlamlıq və ya təhlükəsizlik hadisəsi ilə bağlı və ya onların nəticəsində meydana çıxan hər hansı itki və ya zərər ilə əlaqədar hər hansı Üçüncü tərəf qarşısında məhdudlaşdırmaq məqsədi daşımır və ya məhdudlaşdırmır.

MADDƏ 13

VALYUTA

- 13.1 Dövlət hakimiyyət orqanları CQBK iştirakçılarına və digər Layihə iştirakçılarına CQBK üzrə fəaliyyətlərin aparıldığı bütün müddət ərzində və bu fəaliyyətlərin aparılması üçün aşağıdakı hüquqların verilməsini təsdiq edir:
- (i) Xarici valyutayı Əraziyə gətirmək və Ərazidən çıxarmaq və Ərazidə heç bir məhdudiyyət olmadan Xarici valyuta hesablarından istifadə etmək, habelə hər hansı valyutayı bazar məzənnəsi tətbiq etməklə mübadilə etmək;
 - (ii) Ərazi daxilində Yerli valyuta ilə və Ərazi daxilində və Ərazi xaricində isə Xarici valyuta ilə bank və digər hesabları açmaq, onları saxlamaq və onlardan istifadə etmək;
 - (iii) qanunla yol verilən bazar mübadilə məzənnəsi ilə və müvafiq olaraq oxşar pul məbləğlərinə münasibətdə Dövlətin Mərkəzi bankının Ərazidə biznes fəaliyyəti aparan xarici Hüquqi şəxslər və ya onların hüquqi varisi olan hər

hansı təşkilata ümumiyyətlə tətbiq etdiyi məzənnə ilə adi və hamılıqla qəbul edilmiş bank komisiyon haqlarından başqa heç bir məbləğ çıxılmadan və ya haqq ödənilmədən Yerli valyutanı Xarici valyuta ilə mübadilə etmək və/yaxud Yerli valyutanı Xarici valyutaya almaq;

- (iv) Xarici valyutanı Ərazinin hüdudlarından kənara köçürmək, orada saxlamaq və qorumaq;
- (v) Xarici valyutanın Yerli valyutaya və ya hər hansı başqa valyutaya çevrilməsi barəsində bütün məcburi tələblərdən azad olmaq, əgər olarsa;
- (vi) Hər hansı Xarici işçinin aldığı əmək haqqı, müavinət və digər gəlirləri xaricdə birbaşa və ya dolayısı, Xarici valyuta ilə qismən, yaxud tam şəkildə ödəmək;
- (vii) Xarici podratçılara onların Layihə ilə bağlı gördükləri iş, yaxud göstərdikləri xidmətlərin müqabilində və ya Layihə ilə əlaqədar göndərdikləri mallara və ya texnologiyalara görə Xarici valyuta ilə birbaşa və ya dolayısı, qismən, yaxud tam şəkildə ödənişlər xaricdə həyata keçirmək; və
- (viii) Hər hansı Layihə sazişində nəzərdə tutulan hər hansı ödənişi Xarici valyuta ilə həyata keçirmək; və
- (ix) CQBK iştirakçılarının seçimi ilə Ərazi daxilində və ya Ərazidən kənarda olub-olmamasına baxmayaraq, Xarici valyuta ilə CQBK tariflərinin qoyulması və CQBK sistemi üçün ödənişlərin Xarici valyuta ilə göndərilməsi və alınması.

13.2 Dövlət hakimiyyət orqanlarının hər hansı Layihə sazişinə əsasən edəcəkləri ödənişlər Dollarla, həmin vaxta mövcud olan müvafiq mübadilə məzənnəsi əsasında həyata keçirilir, belə bir şərtlə ki, artıq ödənilmiş Vergilərə dair ödənişlər Vergilərin ödənilməsi valyuta ilə həyata keçirilir. Dövlət hakimiyyət orqanları tələb edilən bütün addımları atıb və tədbirləri görüb təmin edir, ki bütün belə ödənişlər heç bir məbləğ tutulmadan və haqq ödənilmədən həyata keçirilsin.

MADDƏ 14

İDXAL VƏ İXRAC

- 14.1 CQBK iştirakçısı istənilən vaxt və vaxtaşırı olaraq, Layihə üçün zəruri və lazım olan Layihə və ya Satış fəaliyyəti ilə əlaqədar işlənən bütün avadanlıq, material, dəzgah, alət, nəqliyyat vasitələri, ehtiyat hissələri, digər maddi-texniki təchizat əşyaları, Təbii qaz, yanacaq və sürtgü maddələri və Layihə və Satış fəaliyyəti ilə əlaqədar istifadə üçün zəruri və ya məqsəduyğun bütün digər mal, iş, xidmət və texnologiyalar heç bir Vergi tətbiq edilmədən və heç bir məhdudiyyət qoyulmadan, öz adından və ya digər şəxs tərəfindən onun adından Əraziyə gətirmək və

Ərazidən çıxarmaq və ya yenidən ixrac etmək hüququna malikdir. Hər bir Layihə iştirakçısı istənilən vaxt və vaxtaşırı olaraq, Layihə ilə əlaqədar olaraq işlədilməli hər hansı növ karbohidrogen, elektrik enerjisi və ya digər enerji mənbəyini heç bir Vergi tətbiq edilmədən və heç bir məhdudiyyət qoyulmadan, öz adından və ya digər şəxs tərəfindən onun adından Əraziyə gətirmək və Ərazidən çıxarmaq və ya yenidən ixrac etmək hüququna malikdir; lakin 8.9, 14.2 yaxud 14.3 Bəndlərində və ya 13-cü Maddədə göstərilmiş hallar istisna olmaqla, heç bir Layihə iştirakçısı bu 14.1 Bəndində təsvir edilmiş idxal, ixrac və yenidən ixrac zamanı ƏDV-dən azad edilmir.

14.2 Hər bir Layihə iştirakçısının hər bir Xarici əməkdaşı, fiziki şəxs olmaqla Dövlətin vətəndaşı olmayan hər bir Podratçı, adicəkilən əməkdaş və ya Podratçının hər bir ailə üzvü, habelə belə bir əməkdaş, Podratçı və ya ailə üzvü adından hər bir Layihə iştirakçısı vaxt və vaxtaşırı olaraq, əməkdaşların, Podratçıların və ya onların ailə üzvlərinin istifadəsi və şəxsi istehlakı üçün lazım olan bütün malları heç bir Vergi tətbiq edilmədən və heç bir məhdudiyyət qoyulmadan, öz adından və ya digər şəxs tərəfindən Əraziyə gətirmək, Ərazidən çıxarmaq və ya yenidən ixrac etmək hüququna malikdir; lakin bu şərtlə ki, Maddə 8-ə uyğun olaraq hər hansı belə bir Şəxsin Əraziyə gətirilmiş hər hansı bu cür malları Ərazi daxilində başqa bir Şəxsə satışından əldə etdiyi gəlir Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə əsasən müvafiq surətdə vergiyə cəlb edilir, avtomatınların, mebel və peşə ilə əlaqədar olan alət və dəzgahların satılması halında isə həmçinin Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq surətdə idxal rüsumlarının ödənilməsi üçün məsuliyyət yaradır. Bu 14.2 Bəndinin müddəalarına uyğun olaraq verilmiş səlahiyyətlər və ödənişlərdən azadolmalar mədəni irs, əhalinin sağlamlığı, təhlükəsizliyi və ictimai asayışı qorumaq məqsədilə ümumiyyətlə tətbiq edilən Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi ilə məhdudlaşdırıla bilər.

14.3 Hər bir CQBK iştirakçısı tərəfindən Obyektlər vasitəsilə hər hansı Yükgöndərən üçün və ya onun və ya onların öz hesabına nəql edilən, nəql edilmiş və ya nəql edilməli olan Təbii qaz Dövlətin gömrük qanunvericiliyinin bütün məqsədləri üçün tranzitdə olan mal hesab olunur və bütün Vergilərdən azad edilir. Bu Sazişdə başqa cür nəzərdə tutula biləcək müddəalar istisna olmaqla, CQBK iştirakçıları və hər bir belə Yükgöndərən Obyektlər vasitəsilə nəql edilən və ya edilməli bütün Təbii qazı hər hansı vaxt və vaxtaşırı olaraq, heç bir Vergi ödənilmədən və heç bir məhdudiyyət qoyulmadan, idxal və ixrac etmək hüququna malikdir.

14.4 Layihə və ya Satış fəaliyyəti ilə bağlı Əraziyə edilən bütün idxal və Ərazidən edilən bütün ixraca mövcud gömrük qanunvericiliyi və qaydalarının tələb etdiyi proseduralar və sənədlər tətbiq edilir; lakin bir şərtlə ki, 8 və 13 Maddələrində və 14.1, 14.2 və 14.3 Bəndlərində nəzərdə tutulan Vergidən azad olmalar bu idxal və ixraca tətbiq edilsin, 14.3 Bəndində göstərilənlərdən başqa, yerdə qalan bu cür malların hər hansı biri Layihə iştirakçısı tərəfindən idxal və ixrac olunduqda Layihə iştirakçısının hər hansı gömrük xidməti/sənədləşmə rüsumlarını bu gömrük xidməti/sənədləşmənin ayrı seçkilik olmadan və Əraziyə idxal və Ərazidən ixracın aparılması üçün, lakin gömrük xidməti/sənədləşmə aparılması üçün rüsumlar aşağıda göstərilənlərdən çox olmamalıdır:

Göndərilən malın gömrük	Rüsum
-------------------------	-------

bəyannaməsində göstərilmiş dəyəri	
\$ 0-dan \$ 100 000-a qədər	Dəyərin 0,15%
\$ 100 001-dan \$ 1 000 000-a qədər	\$150 üstəgəl \$ 100,000-dan yuxarı dəyərin 0,10%-i
\$ 1 000 001-dan \$ 5 000 000-a qədər	\$1 050 üstəgəl \$ 1 000 000-dan yuxarı dəyərin 0,07%-i
\$ 5 000 000-dan \$ 10 000 000-a qədər	\$ 3 850 üstəgəl \$ 5 000 000-dan yuxarı dəyərin 0,05%-i
\$ 10 000 000-dan çox	\$ 6 350 üstəgəl \$ 10 000 000-dan yuxarı dəyərin 0,01%-i

14.5 Hər bir Layihə iştirakçısı Dövlət hakimiyyət orqanlarının Layihə və ya Satış fəaliyyəti ilə bilavasitə və ya dolayısı bağlı olaraq əldə edilmiş və ya yerinə yetirilmiş, yaxud Obyektlərdə olan Təbii qazla başqa cür əlaqəli olan hər hansı mallar, işlər və xidmətlərlə bağlı xarici ticarət qaydalarının hər hansı müddəalarından, o cümlədən, həmin malların, işlərin, xidmətlərin və texnologiyanın qadağan edilməsini, onlara limit qoyulmasını və ya onların məhdudlaşdırılmasını nəzərdə tutan və ya mənşə, yaxud göndərilən ölkəsini müəyyən etməklə bağlı olan müddəalardan, azad edilir.

MADDƏ 15

İCBARILIK

15.1 Bu Saziş və bu Sazişin, habelə hər hansı digər Layihə sazişinin müəyyən etdiyi hüquqlar, öhdəliklər və digər müddəalar Tərəflər üçün icbaridir və onlara münasibətdə tətbiq edilir və:

(i) Dövlət hakimiyyət orqanları ilə münasibətdə Hökumət, bütün Dövlət müəssisələri və bütün Yerli hakimiyyət orqanları üçün, onların hər birinin, yaxud hər hansı birinin tərkibində, nəzarət mexanizmində, xüsusiyyətində və ya qanuni qüvvəsində hər hansı dəyişikliyi nəzərə almadan və hər hansı Dövlət müəssisəsinin müflisləşməsi, ləğv edilməsi, yenidən təşkili, birləşməsi və ya Dövlət hakimiyyət orqanlarının fəaliyyət qabiliyyətində, mülkiyyətində və ya qanuni mövcudluğunda baş verən hər hansı dəyişikliyə (o cümlədən hər hansı Dövlət müəssisəsinin qismən və ya tamamilə özəlləşdirilməsinə) baxmayaraq, icbari olmaqda davam edir; və

(ii) Hər bir CQBK iştirakçısına münasibətdə, vaxtaşırı olaraq bu Sazişlə, yaxud bu Sazişin müəyyən etdiyi hüquqların, öhdəliklərin və digər müddəaların hər hansı biri ilə bağlı hər bir CQBK iştirakçısının (mümkün olan) bütün və hər hansı hüquq varislərinin və səlahiyyətli müvəkillərinin xeyrinə olaraq icbari xarakter daşıyır və tətbiq edilir.

15.2 16-cı Maddənin əks məna daşıyan müddəaları istisna olmaqla, Dövlət hakimiyyət orqanları özlərinin bu Sazişi və ya hər hansı digər Layihə sazişi ilə müəyyən edilmiş marağını və bu Sazişin və hər hansı digər Layihə sazişinin ona münasibətdə şərtləndirdiyi bütün və hər hansı hüquqları, öhdəlikləri və digər təminatları başqa tərəfə vermir, ötürmür və onlara başqa cür sərəncam vermir (və ya onları davamlı surətdə əlində

saxlamaqla ziddiyyət təşkil edən hər hansı addımı atmır və belə addımın atılmasına yol vermir).

MADDƏ 16

HÜQUQ VARISLƏRİ VƏ SƏLAHIYYƏTLİ MÜVƏKİLLƏR

16.1 Hər bir CQBK iştirakçısı bu Sazişlə nəzərdə tutulmuş hüquqlarının hamısını başqa tərəfə vermək, keçirmək, onları bölüşdürmək və onlara başqa cür sərəncam vermək hüququna malikdir və hüquqların hər hansı bu cür verilməsi, ötürülməsi, bölüşdürülməsi və onlara başqa cür sərəncam verilməsi Dövlət hakimiyyət orqanları üçün müvafiq CQBK iştirakçısı Dövlət hakimiyyət orqanlarına belə hüquqların təfərrüatı və onları qəbul edənlər haqqında bildiriş göndərdikdən və, CQBK iştirakçısının mülahizəsinə əsasən, hüquqların köçürülməstə haqqında müqavilənin CQBK iştirakçısı və hüquqları alan tərəfindən imzalanmış nüsxəsinin surəti Dövlət hakimiyyət orqanlarına çatdırıldıqdan sonra icbari xarakter daşıyır; bir şərtlə ki, müvafiq bildiriş alındıqdan sonra iyirmi (20) gün ərzində Dövlət hakimiyyət orqanları hüquqların alan və ya bölüşdürən tərəfin Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə zidd olduğunu və dövlət təhlükəsizliyi, müdafiə və/yaxud ictimai asayiş üçün təhlükə yaratdığını əsas götürməklə belə bir hüquqları verməyə, keçirməyə, onları bölüşdürməyə və ya başqa cür sərəncam verməyə rədd cavabı verə bilər. Bu 16.1 Bəndində nəzərdə tutulmuş müqavilənin nüsxəsinin Dövlət hakimiyyət orqanlarına çatdırılmasından sonra, Hökumət dərhal müqaviləni təsdiq etməli və onu hüquqları ötürən CQBK iştirakçısına qaytarmalıdır.

16.2 Hər bir CQBK iştirakçısı aşağıdakı hallarda bu Sazişlə müəyyən olunan öhdəliklərini başqa tərəfə vermək və ötürmək, yaxud onlara başqa cür sərəncam vermək hüququna malikdir və hüquqların hər hansı bu cür verilməsi, ötürülməsi, bölüşdürülməsi və onlara başqa cür sərəncam verilməsi Dövlət hakimiyyət orqanları üçün icbari xarakter daşıyır; bir şərtlə ki, CQBK iştirakçısı Dövlət hakimiyyət orqanlarını iyirmi (20) gün ərzində:

- (i) qorunması və ötürülməsi təklif olunan öhdəliklərə münasibətdə nəzərdə tutulan fəaliyyətlərin təfsilatı;
- (ii) nəzərdə tutulan fəaliyyətdə və xüsusilə öhdəliklərdə qəbul edənlər haqda təfsilatlar və
- (iii) Dövlət Hakimiyyət Orqanlarına bu kimi öhdəliklərə riayət edə biləcək və onları yerinə yetirmək üçün maliyyə və texniki imkanı çatan hüquqları əldə edənləri göstərəcək təsdiqlənmiş müvafiq maliyyə hesabatları, beannamələr və digər məlumatlar

barədə yazılı bildirişlə təmin edir.

Yuxarıda qeyd olunanın qəbulundan sonrakı iyirmi (20) gün müddətində Dövlət Hakimiyyət Orqanları nəzərdə tutulan ötürənin lazımı qaydada (i) bu cür öhdəlikləri yerinə yetirməyə maliyyə (şərait tələb etdiyi ölçüdə) və ya texniki imkanını nümayiş etdirmədiyini və ya (ii) nəzərdə tutulan öhdəlikləri qəbul edənin CQBK iştirakçısı olduğu hallar istisna olmaqla

bildirdikdən sonra, icbari xarakter daşıyır və Dövlət hakimiyyət orqanları, CQBK iştirakçısının müvafiq müraciəti olduqda, belə banklarla və ya maliyyə müəssisələri ilə onların bu cür yaradılmış maddi təminatların qanuni qüvvəsini və işgüzar səmərəliliyini təmin etmək baxımından tələb edə biləcəyi müqavilələri və razılaşmaları imzalayır, o cümlədən:

(a) Dövlət hakimiyyət orqanlarının CQBK iştirakçısının hər hansı öhdəliyini yerinə yetirməməsi haqqında qabaqcadan xəbərdarlıq və Dövlət hakimiyyət orqanlarının bununla əlaqədar hər hansı addımı atmaq niyyəti ; və

(b) belə maddi təminatlara uyğun olaraq hər hansı bu cür öhdəliyin yerinə yetirilməməsi halını aradan qaldırmaq hüququnun mövcudluğunun əldə etmək və CQBK iştirakçısının bu Sazişə müəyyən edilmiş mövqeyini əldə etmək və bu mövqeyə girmək hüququnun mövcudluğunun və hüquqlardan istifadə edilə bilməsinin qəbul edilməsi.

16.5 Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin (o cümlədən, burada göstərilirdi ki Layihə sazişlərinin Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi ilə təsdiq olunması və qüvvəyə minməsinin) tətbiq olunması yolu ilə Layihə iştirakçılarna verilən hüquqlara və azadolunmalara xələl gətirmədən, Dövlət hakimiyyət orqanları Layihənin həyata keçirilməsi müddətində hüquqların verilməsi, ötürülməsi və onlara CQBK iştirakçıları tərəfindən başqa cür sərəncam verilməsi şəraitindən fərqli olan Şəxslərin CQBK iştirakçılarından başqa bu Sazişdə göstərilən bütün və ya bir neçə öhdəliklərə və bütün və ya bir neçə hüquqlara sahib olması şəraitinə gətirib çıxara bilməsinə təsdiq edir və bu zaman Dövlət hakimiyyət orqanları belə şərait yarandıqda, onun tərəfindən lazımi şəkildə imza edilmiş və forma və məzmunca müvafiq CQBK iştirakçısı və ya iştirakçıları üçün məqbul sayılan sazişi aldıqda digər Şəxsin Hökumət və burada olan digər Layihə iştirakçısının podratçı tərəflər olması və müvafiq Layihə sazişi ilə nəzərdə tutulmuş hüquq, imtiyaz və/yaxud azad olunmalara sahiblənmək məqsədi üçün həmin sazişi təsdiqləyir və dərhal CQBK iştirakçısına və ya iştirakçılarına qaytarır. Hər hansı bir anlaşılmazlığın aradan qaldırılması məqsədi ilə, bu 16.5 Bəndinin müddəaları (i) müvafiq Layihə iştirakçısına CQBK iştirakçısı statusunu vermək və ya (ii) Layihə iştirakçısına münasibətdə tətbiq olunan vergi rejiminin 8 və 14 Maddələrində göstərilmiş və bu Sazişin müddəaları ilə təsbit edilmiş və xüsusi ilə Vergilərə tətbiq olunan rejimdən fərqli bir rejimin yaranması məqsədi ilə istifadə olunmamalıdır.

16.6 Dövlət hakimiyyət orqanları bir-başa olaraq bildirir ki, CQBK iştirakçıları tərəfindən 16-cı Maddənin müddəalarına müvafiq olaraq hüquqların verilməsi və öhdəliklərin köçürülməsini Tərəflər Sazişə tam mümkün və nəzərdə tutulan bir fəaliyyət kimi qəbul edirlər. Yuxarıda göstərilənlərə müvafiq surətdə, Dövlət hakimiyyət orqanları razılıq verir və öz üzərinə öhdəlik götürür ki, CQBK iştirakçılarından müvafiq xahiş alındıqdan sonra (i) Layihə iştirakçısının 23.15 Bölməsində təsvir edildiyi kimi üçüncü tərəf benefisiar kimi hüquq və vəziyyətini təsdiq etmək, və/ya (ii) hüquqların verilməsi və ya öhdəliklərin ötürülməsini qanuniləşdirmək və onlara hüquqi müdafiə vasitəsi qüvvəsini vermək üçün və ya 16.5 Bəndində nəzərdə tutulduğu kimi Layihə iştirakçılarına podratçı olmaq imkanını yaratmaq məqsədi ilə lazım olan bütün sənədləşməni təqdim, qəbul və/yaxud təsdiq edəcəklər.

MADDƏ 17

MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ VƏ TƏTBİQ OLUNAN QANUN

17.1 Bu Maddənin müddəaları, bu Sazişin hər hansı digər müddəalarının 17.13 Bəndində istinad edilmiş qanunvericiliyə əsasən qeyri-qanuniliyi, qüvvədə olmaması və ya icbari qaydada icra edilə bilməsinə baxmayaraq, qanuni qüvvəyə malikdir və tətbiq edilir. Maddə 17-də nəzərdə tutulmuş arbitraj İCSİD Konvensiyasının 26-cı Maddəsində göstərilən münacişənin həll edilməsi üçün hüquqların yerli məhkəmədə müdafiə olunmasının tükənməsi şərtlərinə tətbiq edilmir. Əvvəlcədən müvafiq bildirişin təqdim olunması və Tərəflərə yaranmış mübahisəni arbitraja müraciət etmədən şərait yaratmaq məqsədi ilə, və bu Maddəyə müvafiq olaraq hər hansı məsələni Tərəf və ya Tərəflər vasitəsi ilə arbitraj tərəfindən baxılmağa təqdim etməyin ilkin şərti olaraq, Tərəf və ya Tərəflər bütün digər Tərəflərə mübahisə haqqında bildiriş təqdim etməli və məsələni arbitrajın baxılmasına 22-ci Maddənin müddəalarına müvafiq olaraq təqdim olunmuş bildiriş tarixindən yalnız otuz (30) gün keçdikdən sonra təqdim edə bilərlər; bir şərtlə ki, müvafiq Tərəf mübahisə(lər) haqqında bildiriş təqdim etmişdirsə, bu mübahisə(lər) üzrə arbitraj qatılmaq üçün yenidən bildiriş təqdim etməyə ehtiyac olmayacaq; və əlavə olaraq bir şərtlə ki, mübahisə arbitraj tərəfindən baxılmaq üçün təqdim olunduqdan sonra, Arbitrajda iştirak edən tərəf üçün araşdırılan mübahisələrin siyahısına yenisini əlavə etmək, onları dəyişdirmək və ya yenidən tərif etmək üçün yenidən bildiriş təqdim etmək üçün ehtiyac olmayacaq. Bir tərəfdən (i) Hökumət, Dövlət, hər hansı Dövlət müəssisəsi və/yaxud Yerli hakimiyyət orqanları və digər tərəfdən (ii) bir və ya bir neçə CQBK iştirakçıları arasında bu Sazişdən irəli gələn və ya bu Sazişlə hər hansı formada əlaqədar olan (o cümlədən bu Sazişin meydana çıxması, onunla bağlı məsələlərin arbitraj məhkəməsinə həll olunması, yaxud mövcudluğu, qanuniliyi və ya xətm olunması ilə bağlı olan) hər hansı mübahisə bu Maddəyə uyğun olaraq arbitraj məhkəməsinə verilə bilər. CQBK iştirakçıları belə mübahisəni arbitraj məhkəməsinə birlikdə verə bilər və öz aralarında arbitraj məqsədləri üçün bu Sazişə uyğun olaraq verilmiş hüquqları bölüşdürə bilərlər; daha sonra razılaşdırılır və nəzərdə tutulur ki, yuxarıda deyilənlər birdən çox CQBK iştirakçısının iştirak etdiyi arbitraj məhkəməsinə CQBK iştirakçılarının hər hansı və ya bütün mübahisəli məsələlərdə birgə mövqe tutmasını tələb etmir. Bundan başqa, arbitraj məhkəməsinə mübahisədə özünün bilavasitə marağı olduğunu göstərən və çıxarılacaq qərar ilə razı olacağını bildirən hər hansı CQBK iştirakçısı ilk əvvəl tərəf olmadığı arbitraj araşdırmasına, onun prosesə qoşulacağı ana qədar tutulmuş protokollar ilə razı olmasını bildirmək şərti ilə, qoşula bilər.

17.2 İCSİD Konvensiyasına dair Dövlətin bilavasitə qeyd-şərtləri istisna olmaqla, Hökumət və bütün başqa Tərəflər bununla bu cür mübahisələrin İCSİD Konvensiyasına və İCSİD Arbitraj Qaydalarına uyğun olaraq arbitraj yolu ilə həll etməyə razılıqlarını verirlər. Hökumət Dövlət hakimiyyət orqanlarının bu Sazişdən irəli gələn və ya onunla əlaqədar hər hansı bir formada olan mübahisələr üçün İCSİD yurisdiksiyasına razılıq verməsinin qanuni qüvvəsini təmin etmək üçün lazım olan bütün tədbirləri görür və qərarları qəbul edir. İCSİD Arbitraj Qaydaları ilə bu Sazişin müddəaları arasında ziddiyyət olduqda, bu Sazişin müddəalarına üstünlük verilir. İCSİD Konvensiyasının 25(1) Maddəsinin məqsədləri üçün və bu Sazişlə bağlı olan digər məqsədlər baxımından Tərəflər arasında meydana çıxan hər hansı münacişə bilavasitə investisiya nəticəsində meydana çıxan qanuni münacişə hesab edilir. Qüvvəyəminmə tarixindən etibarən Tərəflər arasında yarana biləcək hər hansı bir mübahisə «effektiv surətdə başlanmış» və Hökumətin xarici kapitala tətbiq etdiyi bütün icazə və səlahiyyətlərin tətbiq

olunduğubilavasitə investisiya nəticəsində yaranan qanuni mübahisə hesab olunur. Hökumətin İCSİD Konvensiyasına istisnası sonradan dəyişdirilmiş və ləğv olunmuşdursa və bunun nəticəsində əvvəllər İCSİD Konvensiyasına müvafiq surətdə arbitrajda baxıla bilməyən məsələlər bundan sonra bu Konvensiyanın müddəalarına əsasən arbitrajda çözümlə bilər, Hökumət və bütün başqa Tərəflər bu cür mübahisələrin İCSİD Konvensiyasına və İCSİD Arbitraj Qaydalarına uyğun olaraq arbitraj yolu ilə həll etməyə razılıqlarını verirlər.

17.3 Əgər hər hansı səbəbdən (o cümlədən Hökumətin İCSİD Konvensiyasına qeyd-şərtləri də daxil olmaqla) və 17.2 Bəndində verilən razılığa baxmayaraq, bu saziş nəticəsində meydana çıxan və ya bu Sazişə başqa cür əlaqəli olan hər hansı mübahisənin həll edilməsi üçün İCSİD arbitrajının keçirilməsi mümkün deyilsə, bu münafişə son olaraq Beynəlxalq Ticarət Palatasının Arbitraj Qaydalarına («ICC Qaydalar»)na əsasən həll edilir. ICC Qaydaları ilə bu Sazişin arbitrajla bağlı müddəaları arasında ziddiyyət yaranıqda, bu Sazişin müddəalarına üstünlük verilir.

17.4 Bu Saziş əsasında yaradılan arbitraj məhkəməsi üç (3) hakimdən ibarət olur və bu hakimlərdən birini arbitraj baxılmasını tələb edən Arbitrajda iştirak edən Tərəf və ya Arbitrajda iştirak edən Tərəflər, digərini isə Arbitrajda iştirak edən əks Tərəf və ya Arbitrajda iştirak edən əks Tərəflər təyin edirlər. Arbitraj tribunalına sədrlik edən üçüncü hakim isə birinci və ikinci tərəfin və ya tərəflərin təyin etdikləri hakimlərin razılığı əsasında təyin edilir. Əgər arbitraj məhkəməsi haqqında müraciətdən sonra 30 (otuz) gün ərzində belə iki hakimdən hər hansı biri təyin edilməse, yaxud birinci iki hakim onlardan sonuncusunun təyin edilməsindən sonra 30 (otuz) gün ərzində üçüncü hakimin təyin edilməsi haqqında razılığa gələ bilməsələr, bu üçüncü hakimin təyin edilməsi hər hansı Arbitrajda iştirak edən Tərəfin müraciətinə əsasən hakimləri ICC Arbitraj Qaydalarının təyinatına müddəalarına uyğun olaraq fəaliyyət göstərən Beynəlxalq Ticarət Palatası tərəfindən həyata keçirilir. İCSİD Konvensiyası və İCSİD Arbitraj Qaydalarına əsasən keçirilən məhkəmə işi ilə əlaqədar tərəflər İCSİD Konvensiyasının istinad edildiyi 38-ci Maddəyə uyğun olaraq üçüncü və sədrlik edən hakimin təyin edilməsi müddəti Arbitrajda iştirak edən Tərəfin Beynəlxalq Ticarət Palatasına müraciətindən sonra 90 (doxsan) günə qədər uzadılması haqqında razılığa gəlirlər.

17.5 Bu Sazişə uyğun olaraq meydana çıxan hər hansı arbitraj məhkəməsinin işi ilə əlaqədar Arbitrajda iştirak edən Tərəflərin yazılı razılığı ilə məhkəmə işi haqqında əlavə və ya alternativ qaydalar qəbul edilə bilər.

17.6 Tərəflər bütün arbitraj araşdırmalarının İsveçrənin Cenevrə şəhərində keçirilməsinə razı olurlar (bütün Arbitrajda iştirak edən Tərəflərin bu araşdırmaların Xarici ölkələrin arbitraj məhkəmələrinin qərarlarının tanınması və icra olunması haqqında 1958-ci il Nyu-York Konvensiyasını ratifikasiya etmiş başqa ölkədə keçirilməsinə yazılı razılıqları olduğu hallar istisna edilməklə). Hər hansı arbitraj prosesi zamanı istifadə edilən dil ingilis dili olmalıdır və hakimlər bütün məqsədlər üçün bu Sazişin ingilis dilindəki mətnindən istifadə edir və həmin mətnə istinad edirlər. Arbitrajda iştirak edən hər hansı Tərəfin müvafiq müraciəti olduqda arbitraj məhkəməsi prosesinin sinxron tərcüməsi və sübutların və sənədlərin yazılı tərcüməsi bu bərədə müraciət etmiş Arbitrajda iştirak edən Tərəfin hesabına təmin edilir.

17.7 Tərəflər mübahisənin həll edilməsi üçün lazım olan hər hansı məlumatın alınması məqsədi ilə arbitraj tribunalına Obyektlərə əsaslandırılmış şəkildə sərbəst giriş təmin edirlər. Hər bir Arbitrajda iştirak edən Tərəf, Arbitrajda iştirak edən qarşı Tərəfin, yaxud

hakimlərin müraciəti əsasında, hakimlərin fikrincə mübahisə ilə əsaslı əlaqəsi olan bütün sənədlərin təqdim edilməsini və şahidlərin iştirakını təmin edir.

17.8 Arbitraj məhkəməsinin bu 17-ci Maddə əsasında verilmiş qərarı, belə qərar arbitraj məhkəməsi tərəfindən verildiyi andan etibarən, Arbitrajda iştirak edən Tərəflər üçün son və icbari olmalıdır. Arbitrajda iştirak edən Tərəflər belə qərara dərhal və ləngimədən əməl etməyi öz öhdələrinə götürürlər. Belə qərar müvafiq yurisdiksiyaya malik hər hansı məhkəmədə məhkəmə yolu ilə təsdiq və ya icra edilə bilər, yaxud bu qərarın məhkəmə tərəfindən təsdiq edilməsi və onun icrasının təmin edilməsi və yerinə yetirilməsi (hansının tətbiq edilə bilməsindən asılı olaraq) haqda ərizə ilə müraciət oluna bilər.

17.9 9.2(i) yarımbəndinin müddəalarına müvafiq olaraq, əgər son məhkəmə qərarına pul itkisinin ödənilməsi də daxildirsə, həmin qərar bu Sazişin ödənilən və ödənilməli olan məbləğlər haqqında müddəalarına uyğun olaraq Dollarla ödənilir, və mübahisəyə səbəb olan hadisə, öhdəliyin yerinə yetirilməməsi, qeyri-səhih məlumatlarla azdırmaq və digər pozuntuların baş verdiyi gündən bu barədə məhkəmə qərarının tam icra edildiyi tarixə qədər hesablanmış faizin ödənilməsinə də əhatə edir. Arbitraj məhkəməsi məqsəduyğun hesab etdiyi aralıq və ya mötədil tədbirlərin görülməsi haqqında qərarlar da çıxara bilər.

17.10 İCSİD Konvensiyasına və İCSİD Arbitraj Qaydalarına əsasən keçirilən arbitraj proseslərinə münasibətdə Tərəflər bununla qərarın ləğv edilməsini tələb edən Arbitrajda iştirak edən Tərəf həmin qərarın tam məbləği həcmində qeyd-şərtsiz bank zəmanəti təqdim etməyincə, hər hansı qərarın icrasının İCSİD Konvensiyasının Maddə 52–yə uyğun olaraq bu məqsədlər üçün təyin edilmiş fərdi (*ad hoc*) Komitə tərəfindən təmin edilməyəcəyinə razı olurlar. ICC qaydalarına əsasən keçirilən arbitrajlara münasibətdə Arbitrajda iştirak edən Tərəflər bununla arbitraj prosesinə məhkəmə yolu ilə özləri tərəfindən müdaxilə edilməsi hüququndan, eləcə də hər hansı son arbitraj qərarını ləğv etmək, təxirə salmaq və ya onun təsdiq və ya icrasının təmin edilməsini hər hansı yurisdiksiyaya (həmin arbitrajın keçirildiyi yurisdiksiya istisna edilməklə) malik hər hansı məhkəmə tərəfindən inkar edilməsinə nail olmaq hüququndan imtina edirlər.

17.11 Hər bir Dövlət hakimiyyət orqanı bununla bu Sazişi tətbiq etmək üçün hər hansı məhkəmə işi və ya bu Sazişə əsasən arbitraj məhkəməsi tərəfindən verilmiş hər hansı aralıq və mötədil qərarı və ya məhkəmənin son qərarını icra etməklə əlaqədar toxunulmazlıq iddialarından, o cümlədən iş prosesinin toxunulmazlığı, hər hansı məhkəmənin yurisdiksiyasının toxunulmazlığı və onun aralıq və ya mötədil qərara əsaslanan əmlak üzərinə məhkəmə qərarından əvvəl həbs qoyulmasına və məhkəmənin son qərarının yerinə yetirilməsinə aid mülkiyyət toxunulmazlığından əl çəkir; lakin bir şərtlə ki, bu Sazişin heç hansı digər müddəasına varmadan, bu Bənd ilə nəzərdə tutulmuş imtina yalnız Dövlət hakimiyyət orqanlarının Ərazi xaricində sahib olduqları və ya onların nəzarəti altında olduqları əmlaka şamil edilir və (i) müstəsna olaraq diplomatik hüquqların, o cümlədən Hökumətin diplomatik missiyalarının, konsulluq idarələrinin, xüsusi missiyalarının, beynəlxalq təşkilatlar və ya beynəlxalq konfranslar yanında missiyalarının hüquqlarının həyata keçirilməsinə istifadə olunan və ya istifadə olunması nəzərdə tutulan əmlaka, o cümlədən onların mebellərinə, nəqliyyat vasitələrinə və yalnız belə bir missiya, vəzifə, təşkilat və/yaxud konfransların maliyyələşdirilməsi zamanı istifadə olunmaq üçün bank hesablarında saxlanılan vəsaitlərə, (ii) hərbi təyinatlı və ya hərbi məqsədlər üçün istifadə olunan və ya istifadəsi nəzərdə tutulan əmlaka, (iii)

Hökumətin əsas mədəni irsinin və ya arxivlərinin bir hissəsini təşkil edən və satışı çıxarılmayan və ya çıxarılması planlaşdırılmayan əmlaka, o cümlədən muzey, arxeoloji qazıntı ərazisi, kitabxana və bunlarla əlaqədar tarixi qoruqlara və elim obyektlərə, qəbristanlıqlara, heykəllərə və digər oxşar əmlaka, (iv) Ərazi xaricində yerləşən sərgidə nümayiş etdirilən elmi və ya tarixi maraq doğuran və satışı çıxarılmayan və ya çıxarılması planlaşdırılmayan əmlaka və (v) xüsusi olaraq Hökumət tərəfindən istifadə olunan gəmi və təyyarələrə şamil edilmir.

17.12 (a) Bu 17-ci Maddədə heç nə hər hansı mübahisənin aradan qaldırılması məqsədilə digər mübahisə həlli üsullarından istifadəni nəzərdə tutan yazılı sazişin (beynəlxalq səviyyəli müstəqil ekspertlərdən istifadə daxil olmaqla) ("Tezləşdirilmiş Mübahisə Həlli") Tərəflər arasında bağlanmasına mane ola bilməz, lakin bu kimi ayrıca yazılı saziş olmadığı təqdirdə, 17-ci Maddənin müddəaları tətbiq edilir.

(b) Tezləşdirilmiş Mübahisə Həllindən istifadə edərək mübahisəni (və ya xüsusi mübahisə növünü) həll etmək üçün Tərəflər yazılı saziş bağladıkları halda aşağıdakı üsullar tətbiq edilir:

- (i) Tezləşdirilmiş Mübahisə Həllinə istinad etmək istəyən Tərəf bu Sazişin 22-ci Maddəsinə uyğun olaraq digər Tərəfə a) arada narazılığın olması haqda məlumat verir və bu bildirişdə mübahisəli məsələnin nədən ibarət olduğunu xülasə şəklində göstərir; b) öz tərəfindən 17.12 (b) bəndinə uyğun olaraq mübahisəni Tezləşdirilmiş Mübahisə Həllinə təqdim etmək və c) mübahisəni həll etmək məqsədilə tək müstəqil "Ekspert"-in təyin olunması üçün digər Tərəfin bildiriş verən Tərəfə qoşulmasının xahiş olduğunu bildirir;
- (ii) Əgər otuz (30) gün ərzində fəaliyyət göstərmək istəyən Ekspert Tərəflərlə birlikdə təyin edilməmişsə, mübahisənin həlli bu Sazişin 17.12(b) Bəndinə deyil, 17-ci Maddəsinin müddəalarına uyğun olaraq dərhal məhkəməyə ötürülməli və 17.12 (b)(i) Bəndinə uyğun olaraq təqdim olunmuş bildiriş 17.1 Bəndinə uyğun olaraq mübahisənin olduğu haqda bildiriş hesab edilməlidir;
- (iii) Ekspert kimi fəaliyyət göstərəcək şəxs Tərəflərlə birlikdə seçildikdən sonra Tərəflər dərhal bu şəxsə onun seçildiyi və təklif olunan şərtləri, o cümlədən, təyin olduğu müddət ərzində Ekspertin bu təyinatına əsasən yerinə yetirdiyi vəzifəsi ilə maddi ziddiyyət yaradan və ya yarada biləcək öhdəlik və ya marağı qəbul etməsi və ya qəbul etməyə razılıq verməyəcəyi barədə öhdəlik haqqında yazılı bildiriş verirlər. Tərəflər birlikdə seçdikləri şəxsdən təklif olunmuş şərtlərə əsasən özünün Ekspert kimi təyininə yeddi (7) gün içində təsdiq etməyi və bu təyinatına əsasən yerinə yetirdiyi vəzifəsi ilə maddi ziddiyyət yaradan və ya yarada biləcək öhdəlik və ya maraqları bildirməyi tələb edirlər;
- (iv) Tərəflər bu şəxslə öncə təklif olunmuş şərtlərdən fərqli şərtlər üzərində və ya 17.12 (b)(i) Bəndinə uyğun olaraq otuz (30) gün içində verilən bildirişdən sonra başqa Ekspertin seçilməsi barədə razılığa gələ bilməyənədək, bu şəxs ona təklif olunmuş şərtlərlə Ekspert kimi təyininə istəməz yaxud qəbul edə bilməzsə, mübahisənin həlli bu Sazişin 17.12(b) Bəndinə deyil, 17-ci

Maddəsinin müddəalarına uyğun olaraq dərhal məhkəməyə ötürülməlidir;

- (v) Ekspertin son təyindən keçən iyirmi (20) gün ərzində hər bir Tərəf bu Ekspertə yazılı ərizələr göndərir, sənədlərin surəti bu Sazişin 22-ci Maddəsinə uyğun olaraq digər Tərəfə verilir və bu Tərəf ərizələri qəbul etdikdən sonrakı on (10) gün ərzində öz şərhlərini Ekspertə yazılı şəkildə təqdim etmək və bu şərhlərin surətlərini bu Sazişin 22-ci Maddəsinə uyğun olaraq digər Tərəfə göndərmək hüququna malikdir (bu şərtlə ki, mübahisənin ədalətli həlli üçün Ekspert hesab etdiyi kimi zəruri olduqda bu müddətləri uzada bilər);
- (vi) Mübahisənin həlli üçün zəruri olduğunu hesab edən Ekspert müəyyən olunmuş müddətlər ərzində Tərəflərin sənədləri təqdim etmələrini tələb etmək səlahiyyətinə malikdir. Bu Sazişin 22-ci Maddəsinə uyğun olaraq bu yolla təqdim olunan hər hansı bir sənədin onu təqdim edən Tərəf tərəfindən digər Tərəf üçün eyni zamanda surəti çıxarılmalıdır;
- (vii) Ekspertə ünvanlanmış hər hansı bir şifahi təqdimat cavab vermək və öz təqdimatını etmək istəyən Tərəflərin iştirakı ilə Ekspertin uyğun hesab etdiyi vaxt və yerdə yerinə yetiriləcəkdir;
- (viii) Ekspertin yazılı və şifahi məlumatları ingilis dilində aparılmalıdır;
- (ix) Tələb olunduğu halda Ekspert qərəzsiz peşəkar, katiblik və/yaxud texniki məsləhətləşmə apara bilər;
- (x) Ekspert qərar çıxarır (bu qərar 17.12 (b)(i) Bəndinə uyğun olaraq verilən bildirişdə bəyan edilmiş məsələlərlə məhdudlaşır və həmçinin, Tərəflərin razılığına əsasən (bu razılıqdan əsassız olaraq imtina edilə bilinməz) uzadıla bilən (bu uzatma on beş (15) gündən artıq olmamalıdır) Ekspertin qırx beş (45) günlük son təyin olunma müddəti ərzində bu qərarın çıxarılmasını izah edən səbəblər tam yazılı şəkildə göstərilir;
- (xi) Əgər Ekspert son təyin olunduğundan sonrakı qırx beş (45) gün ərzində (və ya mümkündürsə, altmış (60) gün ərzində) qərar çıxarmazsa, bu halda (i) Tərəflərin razılığına görə 17.12 (b) Bəndində ifadə olunmuş üsula uyğun olaraq başqa Ekspert təyin olunmalı və bu təyinin tanınmasından sonra Tərəflər üzərinə öhdəlik qoyacaq və yeni Ekspertin təlimatlarını ləğv edəcək mövcud Ekspertin çıxardığı qərarə, mövcud Ekspertin təyininə yeni Ekspert öz təyininə qəbul etdiyi təixdən öncə xitam verilir və ya (ii) əgər Tərəflər yeni Eksperti təyin etməyə razılaşmırlarsa (razılığın olmaması bu qırx beş (45) (və ya mümkündürsə, altmış (60)) günlük müddət ərzində Tərəflərin birinin digərinə verdiyi yazılı bildirişlə müəyyən edilə bilər), mübahisə bu Sazişin 17.12(b) Bəndinə deyil, 17-ci Maddəsinin müddəalarına uyğun olaraq həll üçün məhkəməyə ötürülməlidir;
- (xii) Ekspertin qərarı qəti və Tərəflər üzərində icbari olmalıdır və (i) Ekspert tərəfindən edilən ciddi fakt və ya bəyan xətası, (ii) Ekspert tərəfindən müvafiq ziddiyyətli maraq və ya öhdəliyin bildirilməməsi, (iii) 17.12 (b)(iii) Bəndində ifadə edilmiş öhdəliyin pozulması və ya (iv) yalan halları istisna olmaqla məhkəmə qərarına məruz qala bilməz;

- (xiii) 17.12 (b) Maddəsinin müddəalarına uyğun olaraq təyin olunmuş Ekspert fəaliyyət göstərmək istəmirsə yaxud iqtidarında deyilsə və ya müstəqil olmadığını yaxud faktiki olaraq təyini ilə nəzərdə tutulan məsələlərlə məşğul olmadığını müəyyən edirsə, bu halda Tərəflər başqa Eksperti təyin etməlidirlər; əgər Tərəflər razılığa gələ bilməzlərsə, mübahisə bu Sazişin 17.12(b) Bəndinə deyil, 17-ci Maddəsinin müddəalarına uyğun olaraq həll üçün məhkəməyə ötürülməlidir;
 - (xiv) Hər bir Tərəf Tezləşdirilmiş Mübahisə Həlli üsulunun həyata keçirilməsi ilə əlaqədar Ekspertlə işə cəlb olunmuş vəkil, məsləhətçi, şahid və işçilərin xərclərini çəkməlidir; katiblik və inzibati xərclər daxil olmaqla Ekspertin və qərarın çıxarılması ilə əlaqədar müstəqil məsləhətçilərin bütün xərcləri Tərəflər arasında yarıya bölüşdürülərək çəkilməlidir;
 - (xv) Ekspert öz qərarını hakim hesab edilərək deyil, mütəxəssis kimi çıxarmalıdır və 1950-1979 Arbitraj Aktının müddəaları və məhkəməyə aid qanunlar Ekspertə və ya onun qərarına yaxud onun bu qərarı qəbul etməkdə istifadə etdiyi üsula tətbiq edilməməlidir; və
 - (xvi) 17.12 (b)(xii) Bəndində əksinin nəzərdə tutulduğundan başqa Tərəflər Ekspertin qərarına tabe olmalıdırlar və Tərəflərdən hər hansı birinin bu qərara tabe olmadığı halda bu Sazişin pozulması hesab ediləcəkdir. Tərəflərin hər biri Ekspert qərarının müddəalarına tabe olmayan Tərəfi tabe olmağa məcbur edəcək əmrin verilməsi üçün hər hansı səlahiyyətli məhkəməyə müraciət edə bilər; belə müraciət xüsusi hərəkətin icrası və/yaxud maddi kompensasiyanın ödənilməsi üçün verilə bilər.
- 17.13 Bu 17-ci Maddə İngiltərənin əsas hüququna uyğun surətdə, İngilis hüququnun (i) suveren dövlətlərin əməliyyatlarının mühakimə olunmasına mane olan və ya güman edilən qanunilik verən və ya (ii) bu 17-ci Maddəni tənzimləmək üçün hər hansı digər qanunun müddəalarından istifadəsini tələb edən qayda və prinsipləri olunması istisna edilməklə tənzimlənir.

MADDƏ 18

ƏMƏLİYYAT ŞİRKƏTİ

- 18.1 Yalnız Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin hər hansı Əməliyyat şirkətinin Ərazi daxilində biznes əməliyyatı aparmaq üçün qeydiyyatdan keçməsi haqqında hər hansı tələbinə əməl etmək və burada 2.3 Bəndində müəyyən olunmuş mövcud köməklik və koordinasiya prinsiplərini nəzərə almaq şərti ilə, CQBK iştirakçıları bir və ya bir neçə Əməliyyat şirkəti yaratmaq, ona sahib olmaq və nəzarət etmək və/yaxud Ərazi daxilində, yaxud onun xaricində hər hansı yurisdiksiya çərçivəsində yaradılmış bir və ya bir neçə Əməliyyat şirkəti seçmək hüququna malikdir. CQBK iştirakçıları birlikdə (i) CQBK iştirakçıları adından Hökumətin hər hansı Layihə sazişi əsasında müəyyənləşdirilmiş hər hansı və bütün öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinin təmin edilməsi və (ii) CQBK iştirakçıları adından, CQBK iştirakçılarının hər hansı Layihə sazişindən irəli gələn

bütün öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi məqsədi ilə hər hansı Əməliyyat şirkətini təyin etmək hüququ vardır. Hər hansı və bütün Əməliyyat şirkətləri, CQBK iştirakçılarının verdiyi icazə həddində hər hansı və bütün Layihə üzrə fəaliyyətlə əlaqədar, CQBK iştirakçılarının agentləri və ya müstəqil podratçısı kimi, CQBK iştirakçılarının bildirdiklərinə müvafiq olaraq, fəaliyyət göstərə bilərlər.

- 18.2 CQBK iştirakçılarna bununla özünün və hər hansı Podratçının (hər hansı Əməliyyat şirkəti də daxil olmaqla) Layihə üzrə fəaliyyətlə bağlı işə gətirəcəyi işçiləri seçmək və onların sayını təyin etmək səlahiyyəti verilir. Dövlətin CQBK ilə bağlı işə gətirilən bütün vətəndaşları onlardan tələb edilən iş saatlarının miqdarının və onlara ödənilmək haqqı ilə verilən güzəştləri, eləcə də işə gətirmənin digər maddi aspektlərini müəyyən edən yazılı əmək müqavilələri əsasında işə götürülür. Özlərinin müvafiq əmək müqavilələrinə uyğun olaraq, belə işçilər onların işə gətirilməsi baxımından məqsədəuyğun olan yerlərdə yerləşdirilirlər. Nəzərə alaraq ki, heç bir Layihə iştirakçısı (i) Təbii qazın daşınmasına dair beynəlxalq səviyyəli layihələrdə tətbiq olunan və əmək fəaliyyəti sahəsində istifadə olunan qayda və standartlardan yuxarı və ya (ii) işçi qüvvəsinin effektiv və səmərəli surətdə çalışmasına qarşı çıxan qayda və standartlardan istifadə etmir, Ərazi daxilində Layihə ilə əlaqədar olaraq çalışan Dövlətin vətəndaşlarına münasibətdə tətbiq olunan qaydalar, o cümlədən iş gününün davamiyyəti, məzuniyyət, ödənişlər, kompensasiyalara dair qaydalar və iş yerində tətbiq olunan təhlükəsizlik və sağlamlıq standartları, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq olaraq ölkə vətəndaşlarına təqdim olunan şəraitdən daha aşağı səviyyədə olmamalıdır.
- 18.3 CQBK fəaliyyətlərinin müvafiq surətdə yerinə yetirilməsi üçün lazım olan xidmətlərin, avadanlığın, materialların, makinaların və alətlərin, nəqliyyat vasitələrinin, ehtiyat hissələrinin, digər mal və xidmətlərin təchiz edilməsinə münasibətdə, CQBK iştirakçıları və hər hansı Podratçı (hər hansı Əməliyyat Şirkəti daxil olmaqla) Azərbaycan təchizatçılarına üstünlük verməlidir, bu şərtlə ki, Azərbaycan təchizatçıları digər mümkün mənbələrlə nisbətə materiallarının qiyməti, keyfiyyəti və əldə etmə mümkünlüyü baxımından rəqabət apara biləcək səviyyədə olsun. Bu 18.3 Bəndinin məqsədlərinə uyğun olaraq Azərbaycan təchizatçısı Layihə İştirakçısına yuxarıda göstərilən xidmətləri və ya məhsulları təchiz edilməsi üçün tendərə girmədən öncə (i) qeydə alınmış və Ərazidə qanuni fəaliyyət göstərən və (ii) Ölkə vətəndaşları tərəfindən ən azı iyirmi faizinə (20%) nəzarət edilən hər hansı istehsalat, iqtisadi yaxud digər yönümlü Müəssisə (Dövlət Müəssisəsi daxil olmaqla) olmalıdır.
- 18.4 CQBK İştirakçıları Hökumətin CQBK Nümayəndəsi ilə məsləhətləşərək Əməliyyat Şirkəti yaxud başqa vasitə ilə Ölkə vətəndaşlarına ildə ən az 5.000 tələbə-saat həcmində təlim və tədris xidmətləri (səhiyyə, təhlükəsizlik, ətraf mühit yaxud başqa sahələrdə) göstəcəklər. Bu təlimlər Əməliyyat Şirkəti, Podratçılar yaxud yerli tədris təchizatçılarına verilən səlahiyyətlər vasitəsi ilə həyata keçirilə və icra edilə bilərlər.

MADDƏ 19

FORS MAJOR

- 19.1 Pul vəsaitinin ödənilməsinə dair öhdəlik istisna olmaqla, hər hansı bir Tərəfin bu Sazişə müvafiq olaraq öhdəliklərinin və ya onların hər hansı bir hissəsinin yerinə yetirilməməsi və ya yerinə yetirilməsində gecikdirmə bu Sazişdə verilmiş tərifi əsasən Fors Major şəraitindən irəli gəldikdə və ya onun nəticəsi olduqda müvafiq öhdəliyin yerinə yetirilməsi müvəqqəti olaraq dayandırılabilir.
- 19.2 Dövlət hakimiyyət orqanlarına münasibətdə Fors Major hadisələri aşağıdakılar ilə məhdudlaşır: (i) təbii fəlakətlər (zəlzələ, yer sürüşməsi, siklon, sel, yanğın, ildırım, daşqınlar, vulkan püskürməsi və bunlara oxşar təbii hadisə və şəraitlər), (ii) müstəqil dövlətlər arasında müharibələr, bir şərtlə ki, Azərbaycan Respublikası beynəlxalq hüquq normalarına əsasən müharibəni başlasın və (iii) Azərbaycan Respublikası istisna olmaqla, müstəqil dövlətlər tərəfindən qoyulan beynəlxalq embarqo; hər bir halda bir şərtlə ki, (yuxarıda verilmiş (i), (ii) və/yaxud (iii) bəndlərindən hər hansı biri) müvafiq hadisə və ya səbəb və onların nəticələri Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən onların öhdəliklərinin bütövlükdə və ya hər hansı bir hissəsinin yerinə yetirilməsinin qarşısını alır, onların nəzarəti xaricindədir və (yuxarıda verilmiş (i), (ii) və/yaxud (iii) bəndlərindən hər hansı biri) əvvəlcədən proqnozlaşdırıla bilən hadisələr halında, Dövlət hakimiyyət orqanlarının səhlənkarlığı, onlar tərəfindən bu Saziş və ya hər hansı digər Layihə sazişinin müddəalarının pozulması nəticəsində yaranmayıb və onun nəticəsi deyildir.
- 19.3 CQBK iştirakçılarının münasibətdə Fors Major hadisəsi müvafiq hadisə və ya səbəb və onların nəticələri CQBK iştirakçısı (CQBK iştirakçıları) tərəfindən onun (onların) öhdəliklərinin bütövlükdə və ya hər hansı bir hissəsinin yerinə yetirilməsinin qarşısının alınması halları, onun (onların) nəzarəti xaricində olması halları və əvvəlcədən proqnozlaşdırıla bilən hadisələr halında, CQBK iştirakçısının (CQBK iştirakçıların) səhlənkarlığı, onun (onlar) tərəfindən bu Saziş və ya hər hansı digər Layihə sazişinin müddəalarının pozulması nəticəsində yaranmayan və onun nəticəsi olmayan hallar ilə məhdudlaşır. Bu Bəndin müddəalarına müvafiq olaraq Fors Major hadisələri sırasına aşağıdakı hal və şərait daxildir, bir şərtlə ki, onlar bu Maddənin digər tələblərinə cavab versin: təbii fəlakət (zəlzələ, yer sürüşməsi, siklon, sel, yanğın, ildırım, daşqınlar, vulkan püskürməsi və bunlara oxşar təbii hadisə və şəraitlər), müharibə, tətil, əmək şəraiti ilə bağlı digər iğtişaşlar, üsyanlar, terror aktları, beynəlxalq embarqolar, lazımi mal, material, xidmət yaxud texnologiyayı əldə etməkdə iqtidarsızlıq, müvafiq nəqliyyat vasitələrinin əldə olunması və saxlanması iqtidarsızlıq, qanun, saziş, qayda, əsasnamə və fərmanların tətbiqi, Dövlət hakimiyyət orqanlarının hərəkətləri və ya hərəkətsizliyi və CQBK iştirakçılarının nəzarəti xaricində olan, burada verilmiş və ya verilməmiş, digər hadisə və şərait.
- 19.4 Pul vəsaitinin ödənilməsi istisna olmaqla, Fors Major nəticəsində hər hansı Tərəf öz öhdəliklərini bütövlükdə və ya onların bir hissəsini yerinə yetirməkdə iqtidarsız olduqda, o müvafiq Tərəfə və ya Tərəflərə dərhal yazılı bildiriş təqdim etməlidir. Bildirişdə aşağıdakı müddəalar göstərilməlidir:

- (i) Tərəfin yerinə yetirmək iqtidarında olmadığı öhdəliklər və ya onların Tərəfin yerinə yetirmək iqtidarında olmadığı hissəsi;
- (ii) Fors Major hadisəsinin tam təsviri;
- (iii) Fors Major hadisəsinin davam edəcəyi təxmini müddət;
- (iv) Fors Major hadisəsi nəticələrini aradan qaldırmaq və ya onları yumşaltmaq üçün onun (onlar) tərəfindən təklif olunan tədbirlər.

Bu bildiriş təqdim edildikdən sonra və Fors Major hadisəsinin mövcud olduğu müddət ərzində, pul vəsaitinin ödənilməsinə dair öhdəlik istisna olmaqla, müvafiq öhdəlik və ya onun müəyyən hissəsinin yerinə yetirilməsi müvəqqəti olaraq dayandırılır.

- 19.5 Fors Major nəticəsində özünün öhdəliklərini və ya onların müəyyən bir hissəsini yerinə yetirmək iqtidarında olmayan Tərəf Fors Major hadisəsinə aradan qaldırmaq və ya onun nəticələrini yumşaltmaq və özünün öhdəliklərinin və ya onların müəyyən hissələrinin yenidən yerinə yetirilməsinə başlanması üçün bütün sayılardan istifadə etməli və vəsaitləri cəlb etməlidir (Dövlət hakimiyyət orqanları həmçinin digər Dövlət hakimiyyət orqanlarının imkan və vəsaitlərindən istifadə edirlər).
- 19.6 Özünün öhdəliklərini Fors Major nəticəsində yerinə yetirə bilməyən hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanı CQBK iştirakçıları və ya digər Layihə iştirakçıları tərəfindən Fors Major halının mövcudluğu müddətində və belə bir halın nəticəsində çəkdikləri zərərləri yumşaltmaq məqsədi ilə bütün addımları atmalı, habelə digər müvafiq Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən addımların atılmasını təmin etməlidirlər.
- 19.7 9.1 Bəndində göstərilmiş hal və ya şəraitdə çəkilmiş İtki və ya Zərər ilə əlaqədar kompensasiya ödənilməsinə dair Dövlət hakimiyyət orqanlarının öhdəliyinə münasibətdə, Dövlət hakimiyyət orqanları həmin 9.1 Bəndinin (ii), (iii), (iv) və (v) yarımbəndlərinə əsasən Fors Major hadisəsinin mövcudluğunu bəyan etmək hüququna malik olmayacaqlar.

MADDƏ 20

TƏSDİQNAMƏLƏR

201.1 Dövlət hakimiyyət orqanları bununla bu Sazişi və Hökumətlərarası sazişi aldıklarını və onlarla tanış olduqlarını təsdiq edir və onların məqbul olduqlarını bəyan edirlər.

20.2 Tərəflər bununla hal-hazırda və ya bundan sonra mövcud olan hər hansı Azərbaycan Respublikası Qanununun (onların şərh və tətbiqi qaydaları da daxil olmaqla) CQBK iştirakçılarının bu və ya digər Layihə sazişi əsasında müəyyən edilmiş hüquqlarını təhlükə altına almamasının, onları məhdudlaşdırmamasının, yaxud onlara xələl gətirməməsinin və ya həmin qanunun bu və ya hər hansı digər Layihə sazişini

bütövlükdə, yaxud qismən hər hansı başqa cür dəyişdirməməsinin, ləğv etməməsinin və ya ona münasibətdə üstünlük təşkil etməməsinin onların qarşılıqlı niyyəti olmasını təsdiq edirlər; bir şərtlə ki, Tərəflər Konstitusiyanın bu Saziş və hər hansı digər Layihə sazişi üzərində üstünlük təşkil etdiyini qəbul edirlər.

MADDƏ 21

ƏMƏKDAŞLIQ VƏ ƏLAQƏLƏNDİRMƏ MEXANİZMI

- 21.1 Hökumət Layihənin təsdiqi, təmin edilməsi, dəstəklənməsi və həyata keçirilməsinə yardım edilməsi baxımından özü ilə bölgədəki digər hökumətlər və dövlətlər arasında bağlanması zəruri və uyğun olan digər hökumətlərarası və çoxtərəfli saziş və müqavilələr haqqında danışıqlar aparılması və onların bağlanması məqsədi ilə özünün Bütün səylərini səfərbər edir. Yuxarıda deyilənləri məhdudlaşdırmamaq şərti ilə, Dövlət hakimiyyət orqanları sərhəddən kənara çıxan CQBK üzrə fəaliyyəti başqa hökumətlərlə birgə daha səmərəli həyata keçirməkdə vasitə olacaq tədbirlərlə (səlis və lazımi şəkildə əlaqələndirilmiş gömrük və tranzit qayda və tədbirləri, eləcə də Təbii qazın nəqlinə nəzarət etmək məqsədi ilə Ərazi daxilində, yaxud onun hüdudlarından kənarda ümumi ölçmə qurğularından istifadə də daxil olmaqla) bağlı CQBK iştirakçıları ilə müzakirələr aparır.
- 21.2 Bir və ya bütün CQBK iştirakçılarının müraciəti əsasında Hökumət, yalnız Layihənin, yaxud onun bir qisminin və ya CQBK iştirakçılarının Layihə üzrə fəaliyyətlərinin hər hansı bir qisminin maliyyələşdirilməsinə yardım göstərmək və ya CQBK ilə bağlı risklərə qarşı əks tədbirlər görmək məqsədi ilə, öz adından və ya Dövlət hakimiyyət orqanları adından Hökumətin bu sazişlə müəyyən edilmiş təsdiq olunma, zəmanət, təminat və öhdəliklərinin hər hansı Kreditor və Sığortacılar (o cümlədən beynəlxalq maliyyə qurumları və ixrac kredit agentliklərinə) birbaşa olaraq təqdim etmək baxımından zəruri və məqsədəuyğun olan yazılı təsdiqləri edir və ya zəruri və məqsədəuyğun olan sənədləri imzalayır.
- 21.3 Hökumət bu sənədlə qəbul edir ki, bu Layihə və BTC TƏMÖHS-də təsvir edilən layihə və BTC TƏMÖHS-də müəyyənləşdirildiyi kimi əlaqədar Layihə sazişləri ("BTC Layihə sazişləri") müxtəlif və ayrı sazişlərdir. Bu Sazişin və ya hər hansı digər Layihə sazişinin heç bir müddəası BTC Layihə Sazişləri tərəfindən yaradılmış hüquq və öhdəlikləri dəyişmək niyyəti daşmır. Bu Sazişdə müəyyənləşdirildiyi kimi Layihə iştirakçılarının və BTC TƏMÖHS-də müəyyənləşdirildiyi kimi Layihə iştirakçılarının Layihə sazişləri və BTC Layihə sazişlərindəki müvafiq öhdəliklərinin icrasını vəziyyətdən asılı olaraq əlaqələndirmələrinə şərait yaratmaq üçün CQBK iştirakçıları ƏİBK iştirakçıları ilə əməkdaşlıq barədə müqavilə ("Əməkdaşlıq barədə müqavilə") bağlamaq niyyətindədirlər. Hökumət razılaşır ki, CQBK iştirakçıları və ƏİBK iştirakçıları xahişi ilə və Əməkdaşlıq müqaviləsində təsvir olunan müvafiq hüquqların BTC Layihə sazişləri və Layihə sazişlərində təsvir edilmiş hüquqlara uyğun olduğu təqdirdə Hökumət Əməkdaşlıq sazişinin CQBK iştirakçıları və ƏİBK iştirakçıları Layihə sazişləri və BTC layihə sazişlərindəki müvafiq hüquqlarının icrası üçün qüvvədə olan hüququ saziş təşkil etməsi barədə CQBK

iştirakçıları və ƏİBK iştirakçılarına yazılı şəkildə təsdiq sənədi təqdim edir. Hökumət razılaşır ki, Əməkdaşlıq sazişinin icrası heç bir halda Layihə sazişləri və/yaxud BTC layihə sazişləri tərəfindən yaradılan hüquq və öhdəlikləri məhdudlaşdırmır.

- 21.4 Hökumət bu sənədlə (öz adından və Dövlət orqanlarının adından və onların əvəzinə öhdəlik götürərək) təminat verir və razılaşır ki, bu Sazişin qüvvədə olduğu müddətdə Hökumət və Dövlət orqanları (i) hər hansı BTC layihəsi ilə əlaqədar hər hansı yerinə yetirməmə halı və ya mövcud vəziyyəti hər hansı Layihə sazişlərindəki müvafiq təəhhüdlərinin müdafiəsi kimi istifadə etməyəcək; (ii) hər hansı Layihə sazişi ilə əlaqədar hər hansı yerinə yetirməmə halı və ya mövcud vəziyyəti hər hansı BTC layihələrindəki müvafiq təəhhüdlərinin müdafiəsi kimi istifadə etməyəcək, və (1) hər hansı BTC layihəsi sazişi ilə əlaqədar hər hansı yerinə yetirməmə və ya mövcud digər vəziyyət əsasında, və ya (2) BTC TƏMÖHS-də müəyyənləşdirildiyi kimi hər hansı Layihə sazişi ilə əlaqədar hər hansı yerinə yetirməmə və ya mövcud digər vəziyyət əsasında hər hansı Layihə iştirakçısı və iştirakçısından (iii) (əks halda Hökumət və/yaxud Dövlət orqanının vermək, təzələmək və ya uzatmaq məcburiyyətində qaldığı) hər hansı hüquq, lisenziya, icazənamə, sertifikat, səlahiyyət, təsdiq və ya icazəni vermək və ya təzələmək və ya geri götürməyə etiraz etməyəcəkdir.

MADDƏ 22

BİLDİRİŞLƏR

Bu Saziş əsasında hər hansı Tərəfin təqdim etdiyi bütün bildirişlər yazılı şəkildə ingilis dilində tərtib edilir və telekslə, faks ilə, yaxud məktubla hər bir Tərəfə aşağıda göstərilən ünvana (yaxud bir Tərəfin bu 22-ci Maddənin müddəalarına müvafiq olaraq digər Tərəflərə vaxtaşırı bildirə biləcəyi hər hansı başqa ünvana) göndərilir. Teleks və ya faks ilə verilmiş bildiriş göndərildiyi tarixdən sonra gələn birinci İş günündə çatdırılmış hesab olunur. Məktubla göndərilmiş bildiriş yalnız alındıqdan sonra çatdırılmış hesab edilir.

DÖVLƏT HAKİMİYYƏT ORQANLARI:

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI HÖKUMƏTİ

Azərbaycan Respublikası Yanacaq və Energetika Nazirliyi

Zərdabi Prospekti 88

370012 Bakı

Azərbaycan Respublikası

Kimə: Azərbaycan Respublikası Yanacaq və Energetika Naziri

Tel: (994 12) 47 05 84

Faks: (994 12) 31 90 05

CQBK İŞTİRAKÇILARI:

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
DÖVLƏT NEFT ŞİRKƏTİ**

370004, Bakı, 73 Neftçilər prospekti

Kimə: Prezident

Tel: +(994 12) 920745

Faks: +(994 12) 921015

**BİPİ EKSPLOREYŞN (AZƏRBAYCAN)
LTD**

Villa Petrolea

Neftçilər prospekti 2

370003, Bakı, Azərbaycan

Kimə: Prezident, BiPi Eksploreysn
(Azərbaycan) Ltd

Tel: +(994 12) 979000

Faks: +(994 12) 979737

**TOTALFİNAELF E ƏND Pİ QAFQAZ
QAZ SA**

Plas de la Kupol 2

La Defens 6

92400 Kurbevua Fransa

Kimə: Sədr\Baş menecer

Tel: +(33) 147445134

Faks: +(33) 147443966

LUKAcip N.V.

Pyatnitskaya küçəsi 58

113095 Moskva

Rusiya

Kimə: Sədr\Baş menecer

Tel: +(7095) 9518710

Faks: +(7095) 2302714

**NAFTİRAN İNTERTREYD KO.
(NIKO) LİMİTED**

22 Grenville Street,

St. Helier,

Jersey

JE4 8PX

Channel Islands

Kimə: Direktorlar şurasının sədri və icraçı
direktor

Tel: +(441534) 74343

Faks: +(441534) 79069 / 36844

Bildiriş göndərir:

Naftiran Trading Services Limited

NIOC House

4 Victoria Street

London SU1H ONE

Tel: +(44 207) 976 8314

Faks: +(44207) 976 8148

STATOYL AZƏRBAYCAN a.s.

Nizami küçəsi 96

Landmark binası, 5-ci mərtəbə

370010, Bakı

Azərbaycan

Kimə: Prezident

Tel: +(994 12) 977340

Faks: +(994 12) 977944

**TÖRKİŞ PETROLEUM OVERSİZ
KOMPANI LİMİTED**

Nizami küçəsi 340
İSR Plaza, 4-cü mərtəbə

370000, Bakı

Azərbaycan

Kimə: TPAO nümayəndəsi

Tel: +(994 12) 989526\931498

Faks: +(994 12) 981435

nüsxəsi göndərilir:

Mustafa Kamal Məhəlləsi 2

Caddə, №86 Esentepe

06520 Ankara

Türkiyə

Kimə: Beynəlxalq layihələr qrupunun
menecerinə

Tel: +(90312) 2877437

Faks: +(90312) 2854238

MADDƏ 23

DİGƏR MƏSƏLƏLƏR

- 23.1 Bu Sazişə əsasən, yaxud ona uyğun olaraq ödənilməli olan məbləğə, əgər varsa, həmin məbləğin ödənilməli olduğu tarixdən onun hesablanmış faizlə birlikdə tam ödənilməli tarixədək Razılaşdırılmış faiz dərəcəsi ilə faiz hesablanır.
- 23.2 Bu Saziş, ona qoşulan bütün əlavələr və bütün digər Layihə sənədləri ilə birlikdə, bu sənədlərin predmetinə münasibətdə Tərəflərin tam və bütöv razılaşmasını təşkil edir və heç bir Tərəf bu Saziş və ya digər Layihə sənədlərində aydın şəkildə göstərilənlərdən başqa hər hansı növ təminat, ərizə, bəyanat, əhd, saziş, öhdəlik, azadolunma və ya təəhhüd vermir. Bu Saziş, Tərəflərin yazılı razılaşması olduğu hallar istisna olmaqla, düzəlişlərə və ya hər hansı bir digər dəyişikliklərə məruz qala bilməz. Yuxarıda deyilənlərin ümumiliyinə xələl gətirmədən, bu Sazişin heç bir Maddəsi (onun hər hansı bir Bəndi də daxil olmaqla) Tərəflərin belə düzəlişi, yaxud dəyişikliyi xüsusi şəkildə nəzərdə tutan və Tərəflərin bu cür düzəliş, və yaxud dəyişiklik etmək istədikləri Maddəyə və ya Bəndə xüsusi istinad edən yazılı razılığı olmadan düzəlişlərə və ya hər hansı başqa dəyişikliklərə məruz qala bilməz. Bu Sazişin hər hansı Maddəsi (onun hər hansı Bəndi də daxil olmaqla) Tərəflərin ümumi razılığa gəlmə və ya danışıqların aparılması yolu ilə heç bir vəchlə düzəldilmiş, yaxud dəyişdirilmiş, eləcə də, əgər hər hansı belə bir düzəliş, yaxud dəyişikliyi konkret şəkildə nəzərdə tutmursa və ya həmin Maddəyə yaxud müvafiq Bəndə xüsusi istinad etmirsə, özündə hər hansı düzəliş, yaxud dəyişikliyi ehtiva edən hesab edilə bilməz. Bu Sazişdə nəzərdə tutulan hər hansı hüquqdan, güzəştə, azadolunma, maraqlardan və ya imtiyazdan imtina yalnız xüsusi olaraq yazılı şəkildə həyata keçirildikdə və həmin hüququn, güzəştin, azadolunmanın, marağın və imtiyazın xüsusi olaraq nəzərdə tutulduğu Maddəyə

(hər hansı müvafiq Bənd də daxil olmaqla) istinad etdikdə qüvvədə hesab olunur. Hər hansı belə bir imtina yalnız onun aid olduğu xüsusi şəraitlə məhdudlaşır və heç bir gələcək və ya sonrakı imtinanı nəzərdə tutmur.

- 23.3 Bu Sazişin mətnində istifadə edilmiş mündəricat və başlıqlar yalnız əlverişlilik məqsədi ilə istifadə edilmişdir və onların Tərəflər üçün hər hansı müstəsna mənə daşmaları və ya hər hansı bir mövzuya aid olan bu Sazişin bütün müddəalarının hər hansı müvafiq Maddədə və ya Bənddə tapılması nəzərdə tutulmur.
- 23.4 Mətn başqa təfsir tələb etmədikdə, bütün Maddə, Bənd və Əlavələrə istinadlar bu Sazişin Maddələrinə, Bəndlərinə və Əlavələrinə istinadlardır. Bu Sazişdə istifadə edildiyi təqdirdə «bu Saziş» və ya digər oxşar mənə kəsb edən söz və ifadələr bu Sazişin hər hansı ayrıca müddəasına deyil, tamami ilə bu Sazişə istinadı bildirir. «Daxil edir» və «daxil olmaqla» və oxşar mənə kəsb edən digər ifadələr nə mətdə onlardan qabaq verilmiş müddəaların mənasını məhdudlaşdırır, nə də onlardan sonra verilmiş müddəaları istisna edir, əksinə, bu Sazişdə işlədildikləri hər bir təqdirdə «bununla məhdudlaşdırılmadan» və ya «daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmayaraq» mənasını daşıyırlar. Mətn başqa təfsir tələb etmədikdə, tək halda işlənmiş sözlərə istinadlar cəm halda işlənmiş eyni sözlərə şamil edilir və əksinə, və hər hansı qrammatik cinsə istinad başqa cinsləri də ehtiva edir.
- 23.5 Bu Sazişdə bütün işlənən «hüquqlar», «hüquq və güzəştlər», «hüquq və ixtiyarlar», «azad olunma» və digər oxşar istinadlar mətn tələb etdikdə qrant, hüquq, imtiyaz, təminat, ixtiyar, istisna, güzəşt, hüquqi mühafizə vasitələri, zamanətlər, səlahiyyətlər, icazə, razılıq, normalardan azad olunma, maddi məsuliyyətdən azad olunma və digər oxşar məsələlərə də şamil edilmələri nəzərdə tutur. Oxşar tərzdə, bu Sazişdə işlədilən «öhdəliklər» və «tələblər» və digər oxşar istinadlar mətn tələb etdikdə bütün növ öhdəlik, tələb, təminat, zamanət, razılaşma, söz vermə normalardan azad olunma, maddi məsuliyyətdən azad olunma və digər oxşar məsələlərə də şamil edilmələrini nəzərdə tutur.
- 23.6 Hər hansı Maddə (o cümlədən onun hər hansı müddəası) ilə nəzərdə tutulmuş Dövlət hakimiyyət orqanlarının və ya Layihə iştirakçısının hüquq və hüquqlarının müdafiəsi vasitələri cəmi olaraq tətbiq edilir və bu Sazişin hər hansı digər müddəası və ya hər hansı digər Layihə sazişinə müvafiq olaraq belə Dövlət hakimiyyət orqanlarının və ya Layihə iştirakçısının sahib olduğu mümkün olan hər hansı digər hüquq və ya hüququn müdafiəsi vasitəsini istisna etmək məqsədi ilə tətbiq edilmir, bu şərtlə ki, bu Sazişin tərəfləri hər biri belə məlumatı və informasiyanı (a) Layihə, Layihə sazişləri və CQBK fəaliyyəti ilə əlaqədar məsləhət vermək üçün istifadə etmək məqsədilə onların müvafiq məsləhətçilərinə, (b) Layihə iştirakçılarının potensial və ya həqiqi maliyyə mənbələri və maliyyə investorları və belə maliyyə mənbələri və maliyyə investorlarının müvafiq məsləhətçilərinə, bu şərtlə ki, belə maliyyə mənbələri, investorları və məsləhətçiləri bu 23.7 bölməsinin müddəalarına uyğun olaraq məxfi saxlayacaqlarına razılıq versinlər, (c) qanun və ya mövcud qanunların, qaydaların və ya birja tələblərinin işləməsi ilə tələb olunan hallarda, və (d) belə məlumat və ya informasiya bəyan edilmiş Şəxs(lər)ə artıq məlum olduğu belə informasiyanı bəyan edə bilər.

- 23.7 Dövlət hakimiyyət orqanları və digər Tərəflər hər hansı Layihə iştirakçısından bilavasitə və ya dolayısi ilə aldığı və ya hər hansı Layihə iştirakçısına və ya Layihəyə aid olan və ictimaiyyətin bilmədiyi və şəxsi olan bütün məlumat və informasiyanı məxfi saxlayır və ya onun məxfi saxlanmasını təmin edir.
- 23.8 Tərəflərdən hər hansı birisi, digər Tərəfin xahişinə müvafiq olaraq, özünün Bütün söyləmələrindən istifadə edərək belə bir xahiş ilə müraciət etmiş Tərəfin hər hansı Layihə sazişinə müvafiq olaraq öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinin təmin edilməsi üçün zəruri və ya müənasib sayılan bütün yazılı saziş, sənəd və digər vasitələri imzalayır və nüsxələrini mübadilə edir, və ya onların imzalanması və nüsxələrinin mübadilə edilməsini təmin edir.
- 23.9 Bu Saziş və ya hər hansı digər Layihə sazişlərində əks məna kəsb edən heç hansı müddəalara baxmayaraq, CQBK iştirakçılarından heç birisi belə bir CQBK iştirakçısını və ya onun hər hansı Ortaq şirkəti belə bir Şəxsə tətbiq edilən qanunvericiliyə müvafiq olaraq cəzalandırılması ilə nəticələncək heç hansı hərəkəti yerinə yetirməyə vadar edilməməli və belə bir hərəkətlərin yerinə yetirilməsindən çəkinməlidir.
- 23.10 Bu Saziş (Maddə 17-də verilmiş arbitraja dair müddəalar da daxil olmaqla) İngiltərə əsas hüququnun suveren dövlətlər arasında aparılmış sövdələşmələrə dair məhkəmə qərarının çıxarılmasına imkan verməyən və ya belə sövdələşmələrin dəyərini fərziyyə əsasında müəyyən edən bütün qayda və prinsiplər istisna olmaqla, İngiltərə qanunlarına müvafiq surətdə tənzimlənir.
- 23.11 Bu Saziş bir neçə nüsxədə ingilis və Azərbaycan dillərində imzalanmışdır. Hər hansı müddəanın və ya bu Sazişə müvafiq surətdə təqdim olunan bildirişin müxtəlif dillərdəki variantlarından irəli gələn mübahisə yarandığı təqdirdə, ingilis dilindəki mətnə üstünlük verəcəkdir.
- 23.12 Bir tərəfdən Hökumət və digər tərəfdən bu Sazişə qoşulmuş Tərəflər müvafiq tərəfə münasibətdə bu Müqavilənin müddəalarından irəli gələn və ya yaranan bütün hüquq, əks iddia və digər hüquq müdafiəsi və digər müdafiə vasitələrindən istifadə hüququnu özündə saxlayır. Bu Sazişə müvafiq surətdə Hökumət tərəfindən hər hansı CQBK iştirakçısına ödənilməli olan məbləğ digər hallarda CQBK iştirakçısı tərəfindən Hökumətə ödənilməli məbləğə qarşı sayıla və ya ondan çıxıla bilər. CQBK iştirakçıları tərəfindən Mənfəət vergisinin ödənilməsinə dair bütün öhdəliklər (8.2 (xvi)) Bəndinə uyğun olaraq CQBK İştirakçısı hesab edilən Şəxs daxil olmaqla digər hallarda bu 23.12 Bəndinə əsasən Hökumət tərəfindən CQBK iştirakçılarına ödənilməli olan məbləğlərə qarşı sayıla və ya ondan çıxıla bilər. Əlavə olaraq, bu Sazişə əsasən CQBK iştirakçısı (8.2 (xvi)) Bəndinə uyğun olaraq CQBK İştirakçısı hesab edilən Şəxs daxil olmaqla) tərəfindən ödənilməli olan Mənfəət vergisi həcmli belə CQBK iştirakçısının mülahizəsinə əsasən belə CQBK iştirakçısı tərəfindən Hökumət tərəfindən Təbii qazın Qaz Təchizatı Şirkəti tərəfindən Dövlət hakimiyyət orqanına satışı ilə əlaqədar olaraq Qaz Təchizatı Şirkətinə ödənilməli olan ödəniş həcmi miqdarında Qaz Təchizatı Şirkətinə ödənilə bilər. Mənfəət vergisinin ödənilməli məbləğə qarşı sayılması və ya ondan çıxılması halında, yaxud 23.12 Bəndinə uyğun olaraq Qaz Təchizatı Şirkətinə ödənişlərin həyata keçirilməsi halında belə qarşı sayılma və ya çıxılma məbləği 8.2 və 8.3 Bəndlərinin məqsədləri üçün CQBK iştirakçısı

tərəfindən Mənfəət vergisinin ödənilməsi kimi qiymətləndiriləcək (o cümlədən 8.2(v) yarımbəndinə müvafiq olaraq vergilərin ödənilməsi haqqında bildirişlərin verilməsi). Mənfəət vergisinə münasibətdə hər hansı qarşılıqlı hesaba alma yaxud çıxma halında, CQBK iştirakçıları Dövlət Vergi Müfəttişliyinə müvafiq qarşılıqlı hesaba alma və ya çıxma (o cümlədən onların məbləğləri) barəsində yazılı məlumat təqdim edəcək.

23.13 Bu Sazişin hər hansı müddəası 23.10 Bəndində istinad olunmuş qanunvericiliyin müddəalarına əsasən qeyri – qanuni, etibarsız və ya müdafiə vasitəsi kimi istifadə oluna bilməyən hesab olunduqda və ya onun belə xüsusiyyətlərə malik olduğu fərz edildikdə, belə qeyri – qanunilik, etibarsızlıq və ya müdafiə vasitəsi kimi istifadə oluna bilməmə bu Sazişin heç bir digər müddəasının qanuniliyi, etibarlılığı və müdafiə vasitəsi kimi istifadə oluna bilməyinə təsir etmir, bir şərtlə ki, müvafiq müddəanın qeyri – qanuni, etibarsız və ya müdafiə vasitəsi kimi istifadə oluna bilməməsini müəyyənləşdirmək üçün istifadə olunan müddəalar istisna təşkil etsin, və hər hansı belə qeyri – qanuni, etibarsız və ya müdafiə vasitəsi kimi istifadə oluna bilməyən müddəa Sazişin digər müddəalarının qanuniliyi, etibarlılığı və müdafiə vasitəsi kimi istifadə oluna bilməsinə xələl gətirmədən ondan ayrılmış hesab edilir.

23.14 “Agent və/və ya Dövlət hakimiyyət orqanının nümayəndəsi kimi fəaliyyət göstərən Şəxslər” yaxud “Dövlət hakimiyyət orqanının lazımı qaydada təyin olunmuş nümayəndəsi” və ya buna oxşar istinadların bu Sazişin şərtlərinə uyğun olaraq Şəxsin əks halda məsuliyyət daşdığı və/və ya öhdəliyinin olduğu hallardan başqa Şəxsin üzərinə fərdi məsuliyyət qoyduqları düşülməməlidir.

23.15 Sazişdə iştirak etməyən şəxs (i) bu Sazişə uyğun olaraq Layihə iştirakçılarına (BTC TƏMÖHS-də müəyyənləşdirildiyi kimi) (ii) 21.3 və 21.4 Bölmələrinə uyğun olaraq 21.3 və 21.4 Bölmələri ilə əlaqədar Layihə iştirakçılarına hüquqlar verilən hallar istisna olmaqla 1999-cu ildə qəbul edilmiş Sazişlər Aktının (Üçüncü tərəflərin hüquqları) şərtlərinə uyğun olaraq heç bir hüquqa malik deyildirlər. Əvvəlki cümlə ilə və ya bu Sazişin şərtlərinə müvafiq olaraq hər hansı şəxsə verilən hər hansı hüquqlara baxmayaraq Tərəflər hər hansı belə şəxsin etibar və ya qəbul edib-etməməsindən asılı olmayaraq, hər hansı belə şəxsə bildiriş göndərmədən və ya onun razılığını əldə etmədən Sazişin hamısı və ya bir hissəsini dəyişə və ya ləğv edə bilərlər, bu şərtlə ki, (BTC TƏMÖHS-də müəyyənləşdirildiyi kimi) 21.3 və 21.4 Bölmələri ilə əlaqədar Layihə iştirakçılarına verilən hüquqlar ƏİBK iştirakçıları (BTC TƏMÖHS-də müəyyənləşdirildiyi kimi) əvvəlcədən yazılı razılıq vermədən dəyişdirilə və ya ləğv oluna bilməsin.

MADDƏ 24

SATIŞLARIN DƏSTƏKLƏNMƏSİ

- 24.1. Maddə 5-də müəyyən olunmuş zəmanətlərə əlavə olaraq, Hökumət bunlarla :
- a) hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanı tərəfindən Şah Dəniz Təbii Qazının satın alınması üçün (“Qaz Satınalma Sazişi”) Qaz Təchizat Şirkəti ilə Dövlət

hakimiyyət orqanı arasında bağlanmış bütün sazişlərə uyğun olaraq bütün Dövlət Hakimiyyət Orqanlarının ödəmə öhdəliklərini;

- b) hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanı tərəfindən Şah Dəniz Təbii Qazının satılması üçün ("Qaz Satış Sazişi") Qaz Təchizat Şirkəti ilə hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanı arasında bağlanmış bütün sazişlərə uyğun olaraq bütün Dövlət Hakimiyyət Orqanlarının vəzifə öhdəliklərini;
- c) (i) hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanı və Qaz Təchizat Şirkəti arasında bağlanmış hər bir məsuliyyətdən azad edilmə barədə saziş; və

(ii) Dövlət hakimiyyət orqanı və Qaz Təchizat Şirkətinin bütün və ya hər hansı sahibləri arasında bağlanmış hər hansı hər bir məsuliyyətdən azad olunma barədə qarşılıqlı sazişə uyğun olaraq bütün Dövlət Hakimiyyət Orqanlarının ödəmə və vəzifə öhdəliklərini yerinə yetirilməyə zəmanət ("Zəmanətlər") verir .

24.2. 7-ci Maddədə müəyyən olunmuş öhdəliklərə əlavə olaraq, Qaz Təchizat Şirkəti tərəfindən tələb edildiyi təqdirdə bu sazişlərdə tərəf olan Hökumət hər Agent Sazişinə və hər Qaz Satış Sazişinə uyğun olaraq dərhal:

- a) hər hansı Qaz Satınalma Sazişinə əsasən Qaz Təchizat Şirkətinə ödəniləcək bütün pulları təminat altına almaq üçün Agent Sazişi və ya Qaz Satış Sazişinə əsasən Dövlət Hakimiyyət Orqanına ödəniləcək satış gəlirindən Qaz Təchizat Şirkətinə təhlükəsizlik faizi təmin edir; və
- b) hər hansı Qaz Satınalma Sazişinə əsasən Qaz Təchizat Şirkətinə ödəniləcək hər hansı məbləğlərin Agent Sazişinə yaxud Qaz Satış Sazişinə əsasən Qaz Təchizat Şirkətinin ödəyəcəyi hər hansı vəsaitlərin köməyi ilə qarşılıqlı silinməsi üçün müvafiq müqavilə bağlayır.

Hər halda bu təhlükəsizlik faizi və ya kompensasiya müqaviləsi Qaz Təchizat Şirkətinin tələb edə biləcəyi şəkildə olmalıdır.

24.3. Bununla Hökumət öhdəsinə götürür ki, o,:

- a) Qaz Təchizat Şirkətinin tələbinə əsasən Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("ARDNŞ") dərhal BOTAŞ Petroleum Payplayn Korporəyşn və Qaz Təchizat Şirkəti ilə saziş bağlayır. Bu sazişin müddəalarına görə ARDNŞ-nin əlavələr və ya dəyişikliklər edildiyi kimi "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti və BOTAŞ Petroleum Payplayn Korporəyşn arasında bağlanmış Təbii Qazın Satışı və Satın alınması Sazişi"ndəki hüquq və öhdəlikləri Qaz Təchizat Şirkətinə ötürülür;
- b) Zəmanətlərə hüquq təsir və qüvvə vermək üçün Qaz Təchizat Şirkəti tərəfindən vaxtaşırı tələb edilə bəlen bütün yazılı sənədləri, sazişləri və digər sənədləri hazırlayır və təqdim edir; və
- c) Qaz Təchizat Şirkətinin lazımi hesab etdiyi hallarda Hökumət və ya hər hansı müvafiq Hökumət Təşkilatı tərəfindən hər hansı çoxtərəfli borc verən quruma (o cümlədən, BYİB, Avropa Yenidenqurma və İnkişaf Bankı, Asiya İnkişaf Bankı və hər hansı digər beynəlxalq və dövlət tərəfindən maliyyələşdirilən hər hansı digər borc verən qurum) bərabər və proporsional hüquqların verilməsi daxil olmaqla, bölmə 24.2-də müəyyənləşdirilmiş hər hansı təhlükəsizlik faizi və saziş üzrə həyata

keçirilən tədbirlərə hüquqi təsir və qüvvə vermək üçün Qaz Təchizat Şirkəti tərəfindən vaxtaşırı tələb olunduğu kimi bütün yazılı sənədləri, sazişləri və digər sənədləri hazırlayır və göndərir və Qaz Təchizat Şirkəti tərəfindən tələb olunan Dövlət Orqanının belə sənədləri hazırlayıb göndərməsini təmin edir.

BU SAZIŞDƏKİLƏRİN TƏSDİQİ OLARAQ Tərəflər lazımi qaydada səlahiyyət verilmiş nümayəndələrinə bu Sazişi bu sənədin əvvəlində göstərilmiş gün və ildə imzalamağı tapşırırlar.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
HÖKUMƏTİ**

İMZA: [Signature]
VƏZİFƏ: Azərbaycan Respublikası
Yanacaq və Energetika Naziri

CQBK İŞTİRAKÇILARI:

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
DÖVLƏT NEFT ŞİRKƏTİ**

İMZA: [Signature]
VƏZİFƏ: Prezident

**BİPİ EKSPLOREYŞN (AZƏRBAYCAN)
LTD**

İMZA: [Signature]
VƏZİFƏ: Prezident

**TOTALFİNAELF E ƏND Pİ QAFQAZ
QAZ SA**

İMZA: [Signature]
VƏZİFƏ: Baş Menecer

İMZA: [Signature]
VƏZİFƏ: Prezidentin
Azərbaycandakı
Nümayəndəsi

**NAFTİRAN İNTERTREYD KO.
(NİKO) LİMİTED**

İMZA: [Signature]
VƏZİFƏ: Müdir

İMZA: [Signature]
VƏZİFƏ: Layihə üzrə menecer
Beynəlxalq İnkişaflar
üzrə Layihəçilər

**TÖRKİŞ PETROLEUM OVERSİZ
KOMPANİ LİMİTED**

İMZA: [Signature]
VƏZİFƏ: İPAO Azərbaycan
Nümayəndəsi

ƏLAVƏ 1

MÜƏYYƏN TƏRİFLƏR

Bu Əlavə 1 qoşulduğu Transzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə sazişdə işlədilmiş, mətnində digər yolla tərif edilməmiş və baş hərflə yazılan söz və ifadələrin mənası aşağıdakı kimidir:

“40-cı ildönüm tarixi” 3.1 Bölmədə müəyyən edilmişdir.

“50-cı ildönüm tarixi” 3.1 Bölmədə müəyyən edilmişdir.

“AÇG HPBS” 20 sentyabr 1994-cü ildə bağlanmış Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Azəri, Çıraq yataqlarının və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında saziş deməkdir.

“Tənzimlənmiş balans” 8.2(xi) Bəndində müəyyən edilmişdir.

«Ortaq şirkət» hər hansı Şəxsə aid olanda birbaşa və ya dolayısı ilə, bir və ya bir neçə vasitəçi vasitəsilə, ona nəzarət edən, onun nəzarətində olan və ya ümumi nəzarət altında olan hər hansı digər Şəxs deməkdir. Bu tərifdə istifadə edildikdə «nəzarət» səsvermə hüququ verən qiymətli kağızlarda əksəriyyət və ya digər nəzarət marağına və ya Şəxsin tərkibində digər mülkiyyət marağına sahib olma, qanun və ya səsvermə hüququ verən sazişlərə müvafiq olaraq hər hansı bir Şəxsin fəaliyyətini idarə etmək və ya bu Şəxsin fəaliyyətinin istiqamətlərini və onun siyasətini müəyyən və təmin etmək hüququna bilavasitə və ya dolayısı ilə sahib olmaq deməkdir.

“Agent Sazişi” Dövlət hakimiyyət orqanı ilə Qaz Təchizatı Şirkəti arasında bağlanan və Qaz Təchizatı Şirkətinin bu kimi Dövlət hakimiyyət orqanı tərəfindən Şah Dəniz Kondensatının satışı üzrə satış nümayəndəsi kimi təyin olunmasını nəzərdə tutan sazişə deyilir.

«Razılaşdırılmış faiz dərəcəsi» bu Sazişə müvafiq olaraq və ya onun şərtləri ilə ödənilməli məbləğin Faiz müddətinin hər günü üçün illik 3.5% (üç faiz yarım) və ilkin tətbiq edilən Faiz müddətinin birinci günündən sonrakı ilk İş günü üçün, və sonradan, hər bir əvvəlki Faiz müddətinin birinci günündən əvvəlki İş günü üçün qüvvədə olan LIBOR dərəcəsinin toplanmaları yolu ilə alınan məbləğ deməkdir.

«Saziş» bütün qoşulmuş Əlavələr də daxil olmaqla, bu Transzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə saziş və müvafiq olaraq bu Sazişə dair bütün Tərəflərin imzaladığı hər bir yazılı müddəti uzatma, yeniləşdirmə, əlavə və hər hansı digər dəyişdirmə deməkdir və bununla bütün belə yazılı əlavə, yeniləşdirmə, dəyişdirmə, dəyişiklik və hər hansı digər düzəliş bu Sazişə daxil edilir.

“Böhləşdirmə üsulu” tərfi 8.2(v) Bölməsində verilmişdir.

«Ərizə sənədləri» 7.3 Bəndində müəyyən edilmişdir.

«Arbitrajda iştirak edən Tərəflər» bu Sazişə müvafiq olaraq mübahisəni arbitraja təqdim yaxud bu Sazişin müddəalarına müvafiq surətdə arbitraja qoşulmuş və ya

müdaxilə etmiş Tərəf və ya Tərəflər və belə bir mübahisəyə əks Tərəf və ya Tərəflər, «Arbitrajda iştirak edən Tərəf» isə onlardan hər hansı biri deməkdir.

«Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyi» vaxtaşırı olaraq Azərbaycan Respublikasının mütləq hüquqi qüvvəyə malik olan və Azərbaycan Respublikasının vahid qanunverici sistemini təşkil edən qanunlar, o cümlədən Konstitusiya, bütün digər qanunlar, qanun qüvvəsinə malik olan fərmanlar, məcəllələr, qaydalar, əsasnamələr, rəsmi məlumatlar, bəyannamələr, təfsirlər, qərarlar, sərəncamlar, normativ aktlar və siyasətlər, Azərbaycan Respublikasının tərəf olduğu və ya gələcəkdə tərəf ola biləcəyi bütün beynəlxalq müqavilələr, habelə belə beynəlxalq müqavilələrin ratifikasiyası və ya həyata keçirilməsi üçün bütün yerli qərar, qanun və fərmanlar, və bütün bu hüquqi sənədlərin üstünlük təşkil edən təfsirləri deməkdir.

«Ən əlverişli şərtlər» Layihə iştirakçısı tərəfindən hər hansı bir zamanda və ərazidə təchiz edilməsi, görülməsi və ya göstərilməsi müəyyən olunmuş bütün mal, iş, xidmət və texnologiyalara dair, eyni növə və keyfiyyətə malik olan və normal iş şəraitində eyni ərazidə bir-biri ilə əlaqədar olmayan Şəxslər arasında mövcud mal, iş, xidmət və texnologiyalara tətbiq edilən şərtlərlə müqayisə edilə bilən şərtlər altında təchiz edilən mallar, görülmə işlər və göstərilən xidmətlər üçün əsas götürülən tariflər deməkdir. Buna uyğun olaraq Dövlət hakimiyyət orqanları və/və ya Dövlət müəssisələri tərəfdən və arasında qəbul edilmiş məzənnələr və şərtlər “Ən əlverişli şərtlər”in tərifi edilməsinə tətbiq oluna bilməz.

«Bütün səylər» müvafiq Şəxs tərəfindən onun imkanları çərçivəsində mövcud şəraitdə müvafiq məqsəddə çatmaq üçün çalışqanlıqla və vicdanla edilmiş bütün qanuna uyğun və əqlabətən səylər deməkdir.

“BTC Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə saziş” Bakı-Tbilisi-Ceyhan Xam Neft Boru Kəməri layihəsi ilə əlaqədar Azərbaycan hökuməti və ƏİBK iştirakçıları tərəfindən və onların arasında bağlanmış və ya bağlanacaq müəyyən Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə saziş, onun müddəalarına müvafiq surətdə qısaltdılmış, genişləndirilmiş, yeniləşdirilmiş, əvəz edilmiş, düzəlişlər edilmiş və digər üsul və vasitə ilə dəyişikliklərə məruz qalmış formaları deməkdir.

“BTC Layihə Sazişləri” tərifi 21.3 Bölməsində verilmişdir.

“BTC sistemi” belə sistem vaxtaşırı mövcud olduğu kimi Ərazi daxilində və ya kənarda yerləşən obyektlər daxil olmaqla, Bakı-Tbilisi-Ceyhan Xam Neft Boru Kəməri sistemi və onunla əlaqədar sahib olunan və ya istifadə edilən bütün müvafiq mülkiyyət deməkdir.

«İş günü» şənbə və bazar günləri və Azərbaycan Respublikasında rəsmi bayram günləri istisna olmaqla hər bir gün, LİBOR dərəcəsinin hesablanmasına dair isə İngiltərənin London şəhərində bankların adətən bank əməliyyatlarının aparılması üçün açıq olduqları gün deməkdir.

«İş qaydaları» Əlavə 4-də verilmiş Obyektlərin tikintisi, quraşdırılması, istifadəsi və saxlanılmasına aid olan qayda, əsasnamələr və digər müddəalar deməkdir.

“Konstitusiya” Dövlətin vaxtaşırı olaraq düzəlişlər edilə, yaxud yeniləşdirilə və ya əvəz edilə bilən konstitusiyası deməkdir.

«Tikinti dəhlizi» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində müəyyən edilmişdir.

«Podratçı» bütün və hər hansı CQBK iştirakçısı, Yükəndərən və ya Satış iştirakçısı yaxud onların müvafiq Ortaq şirkətləri üçün və ya CQBK iştirakçısı və ya Satış iştirakçılarının yaxud Ortaq şirkətin xeyri üçün CQBK sistemi və ya CQBK üzrə fəaliyyət ilə əlaqəli olan malları, işləri, xidmətləri və texnologiyaları bilavasitə və ya dolayısı ilə təchiz edən Şəxs, habelə belə bir Şəxsin hüquqi varisləri və səlahiyyətli müvəkkilləri deməkdir. Bu ifadə həmçinin müvafiq mal, iş, xidmət və texnologiyaları təchiz edən Pay Sahibini və ya Əməliyyat şirkətini, CQBK iştirakçılarının Ortaq şirkətlərini, Yükəndərənləri də əhatə edir, CQBK iştirakçılarna şamil edilmir. Bu ifadə hər hansı digər Şəxsin işçisi rolunda çıxış edən heç hansı fiziki şəxsə şamil edilmir.

“Əməkdaşlıq sazişi” tərfi 23.1 Bölməsində verilmişdir.

«Maraq dəhlizi» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində müəyyən edilmişdir.

«Xəta nəticələrinin aradan qaldırılması müddəti» 3.4 Bəndində müəyyən edilmişdir.

“Satış” 8.2(xiv) Bəndində müəyyən olunmuşdur.

«Dollarlar» və ya «\$» Amerika Birləşmiş Ştatlarının valyutası deməkdir.

«İkqiət vergi müqaviləsi» Azərbaycan Respublikasında qüvvədə olan Vergilərə dair hər hansı tətbiq edilən və ya müvafiq olan müqavilə və ya konvensiya deməkdir.

«İqtisadi tarazlıq» ümumi CQBK sistemi miqyasında, tətbiq edilən tarixdə mövcud Layihə sazişinə(-lərinə) uyğun olaraq Layihə iştirakçısının hüquq, maraq, azadolma, güzəşt, müdafiə və həmçinin Layihə iştirakçısına təmin edilmiş və ya verilmiş oxşar imtiyazlar və Layihə iştirakçısının daşdığı müvafiq məsrəf, xərc, öhdəlik, məsuliyyət, qadağa, şərt və məhdudiyyətlər arasında yaranan nisbi balans nəzərə alınmaqla, Layihənin iqtisadi nöqtəyi nəzərdən dəyəri deməkdir.

«Qüvvəyəminmə tarixi» 3.1 Bəndində müəyyən edilmişdir.

“Hüquqi şəxs” hər hansı bir dövlətin qanunları və ya yurisdiksiyası çərçivəsində, yaxud iki və ya daha çox Şəxsin yazılı müqaviləsi ilə təsis yaxud təşkil edilmiş istər hökumət, istərsə də özəl xarakterli hər hansı bir şirkət, korporasiya, məhdud məsuliyyətli cəmiyyət, tərəfdaşlıq, məhdud məsuliyyətli tərəfdaşlıq, birgə müəssisə, təşkilat, birlik, trest və ya hər hansı digər hüquqi şəxs və ya təşkilat deməkdir.

«Tezleşdirilmiş Mübahisə həlli» tərfi 17.12(a) bölməsində verilmişdir.

«Ekspropriasiya» hər hansı milliləşdirmə və ya ekspropriasiya, və ya milliləşdirmə və ya ekspropriasiyanın təsirinə bərabər təsirə malik digər hərəkət və ya hərəkətlər deməkdir, və hər hansı bir anlaşılmazlığın aradan qaldırılması məqsədi ilə, bu tərifi məhdudiyyətsiz olaraq aşağıdakılar da daxildir:

(i) Şəxsin vəsaitlərinin ekspropriasiyası;

(ii) əmlak və ya hüquqların alınması, və ya ekspropriasiyaya bərabər məhdudlaşdırma, o cümlədən iştirak payı və ya əmlaka sahib olmaq vasitəsi ilə ekspropriasiya; və

(iii) ayrı-ayrılıqda ekspropriasiya təşkil etməyə də bilən, lakin birlikdə götürüldükdə ekspropriasiyaya bərabər olan tədbir və ya təsirlər; və

“Obyektlər” Təbii qazın Ərazi daxilində, Ərazidən, Ərazi vasitəsilə və/yaxud Əraziyə tranziti, qəbul edilməsi, nəqli və daşınması üçün Layihə iştirakçıları tərəfindən və ya onların adından CQBK layihəsi ilə əlaqədar olaraq tikilən, quraşdırılan, saxlanılan, təmir edilən, əvəz olunan, genişdirilən, uzadılan, mülkiyyətdə olan, nəzarət olunan və/yaxud istismar olunan əsas magistral boru kəməri ötürücü sistemi, onun qovşaqları, və bütün yeraltı və yerüstü və ya dənizdibi qurğular və köməkçi avadanlıq, müvafiq Layihə sazişlərində təmin olunan əlaqədar torpaq sahələri, bütün qəbuledici, daşıyıcı, təmizləyici, təzyiq azaldıcı, kompresləşdirici, ölçü, nümunə götürən, sınaq və yoxlama qurğuları, dispetçer idarəetmə və məlumat toplamaq üçün SCADA avadanlığı, rabitə avadanlığı, telemetriya avadanlığı, tellərdən ibarət (fibraoptik) və digər kəbəllərin şəbəkəsi və bunlara bənzər yalnız CQBK Sisteminin istismarı, monitorinqi və ona texniki xidmət göstərilməsi zamanı işlənən (və/yaxud BTC Layihə sazişlərində təsvir edilən layihə ilə əməkdaşlıqda işlənən) müasir rabitə sisteminin tələblərinə cavab verəcək avadanlıqlar, boru kəmərinə təmizləyən və məlumat alan elektron ərşinlərinin bütün göndərici və qəbuledici qurğuları, boru kəmərinə təzyiqin saxlanılması üçün işlənən təbii qaz, nasos və/yaxud kompressor stansiyalarının işlədilməsi yaxud digər sistem tələbləri üçün lazım olan maye yaxud qaz formasında olan yanacağın və/yaxud elektrik enerjisinin ötürülməsi üçün istifadə edilən bütün boru kəmərləri, keçiricilər və digər müvafiq avadanlıq, o cümlədən xətləri, katod üsulu ilə mühafizə cihazları və avadanlıq, bütün izləmə nöqtələri, işarə nişanları və anod protektorları, bütün terminal obyektləri, anbarlar və onlarla bağlı qurğular və müvafiq zamanlarda onların ayrı-ayrılıqda və birlikdə lazımı işləməsi üçün və bütün bunlar ilə əlaqədar olan fiziki fondlar və köməkçi avadanlıqlar (yollar və müvafiq olaraq çıxış və əməliyyat dəstəyi üçün digər vasitələr də daxil olmaqla) deməkdir; və Layihə sazişinin müddəalarına əsasən dəyişdirilə, genişləndirilə (o cümlədən əlavə boru kəməri halqaları vasitəsilə) və ya uzadıl (o cümlədən şaxələr vasitəsilə) bilər.

«Ədalətli bazar dəyəri» işləyən müəssisə təmsalında nəğd pulun diskontlaşdırılmış axınları metodundan istifadə edilməklə, sağlam mühitdə müvafiq surətdə almaq və satmaq istəyində olan şəxslərin olması fərz olunmaqla, Layihə iştirakçısının işlərinin Layihə ilə bağlı və ya Layihənin təsirinə məruz qalan vəziyyəti və sərmayələrini nəzərə alaraq, və Ekspropriasiya ilə nəticələne bilən və ya onunla əlaqədar olan bütün qeyri-xeyirxah şərtlər (o cümlədən dəyərin hər hansı azalması) nəzərə alınmamaqla hesablanan və Ekspropriasiya nəticəsində alınan,

azaldılan, zərərə məruz qalan, dəyəri azalan, ziyan vurulan yaxud digər mənfi təsirə məruz qalan Layihə iştirakçısının maraqları, sərmayələri, əmlakı, kommersiya xarakterli sövdələşmələri, hüquq, imtiyaz və azadolmalarının dəyəri deməkdir. Bu dəyəri təyin edərkən itkilərin əvəzi ödənilməsi prinsipi tətbiq edilir, belə ki, dəyər Ekspropriasiyadan bilavasitə əvvəlki zaman üçün müəyyən edilir.

"Əsas fond" Ərazidə yerləşən və ya CQBK üzrə fəaliyyət ilə bağlı olan və hamılıqla qəbul edilmiş beynəlxalq vergi uçotu prinsiplərinə uyğun olaraq məsrəflər çəkildiyi zaman əsas və ya duyulmayan fond hesab olunan və dəyəri on beş min (15000) Dollardan (və ya müvafiq saziş və ya sazişlər bağlanan zaman bazar mübadilə məzənnəsinə əsasən digər valyutada ekvivalent dəyərdən) artıq olan hər hansı fond deməkdir.

«Xarici valyuta» Dollar da daxil olmaqla, Dövlət hakimiyyət orqanlarından başqa digər milli hökumət tərəfindən tədaviyə buraxılmış və buraxan ölkənin konvertasiya və ya valyuta mübadiləsinə dair ümumi məhdudiyyət və qadağalarına məruz olmayan hər hansı valyuta deməkdir.

«Xarici işçi» Layihə üzrə fəaliyyət aparan Şəxsin Dövlətin vətəndaşı olmayan hər hansı bir işçisi deməkdir.

"Qəsdən aldatma" Mənfəət vergisinin ödənilməsindən daimi yayınmaq məqsədilə gəliri gizlətmək niyyəti ilə Mənfəət vergisini bilərəkdən və qəsdən ödəməmək deməkdir.

"Qaz satın alma sazişi" tərfi 24.1(a) bölməsində verilmişdir.

"Qaz satış sazişi" tərfi 24.1(b) bölməsində verilmişdir.

"Qaz Təchizatı Şirkəti" Şah Dəniz Təbii Qazının alınması və satılması, həmçinin müvafiq nəqliyyat sazişləri bağlamaq məqsədilə Podratçı tərəflər (ŞD HPBS çərçivəsində) və ARDNŞ tərəfindən təşkil olunmuş hər hansı təchizat şirkəti, onun hüquq varisləri və ya müvəkilləri deməkdir.

«Hökumət» struktur, vaxtaşırı forma və ya digər dəyişiklikləri nəzərə alınmadan, Dövlətin mərkəzi və federal hökuməti və (Yerli hakimiyyət orqanları və Dövlət müəssisələri istisna olmaqla) idarə etmək, nizamlamaq, vergi, rüsum, gömrük haqları, tədiyyələr, ödənişlər və digər ayırmalar və ya digər oxşar ödəniş və haqlar qoymaq və yığmaq, lisenziya və ya icazə vermək, bilavasitə və ya dolayısi ilə CQBK üzrə fəaliyyəti və hər hansı Layihə iştirakçısının hüquq və ya öhdəliklərini təsdiq etmək və ya onlara hər hansı digər yolla maliyyə və ya başqa cəhətdən təsir etmək səlahiyyəti olan onun hər hansı və bütün idarə, bölmə, inzibati və digər qurum, və bütün və hər hansı icraedici və nizamlayıcı orqan, agentlik, departament, nazirlik, səlahiyyətli qurum və şəxslər deməkdir.

"Hökumətin CQBK nümayəndəsi" 2.2 Bölməsində müəyyən edilmişdir.

"Təminatlar" tərfi 24.1 Bölməsində verilmişdir.

"Pay sahibi" tərfi 8.2(xvi) Bölməsində verilmişdir.

«İCSİD» İCSİD Konvensiyasına müvafiq olaraq yaradılmış Sərmayə mübahisələrinin həlli üzrə beynəlxalq mərkəz deməkdir.

«İCSİD Konvensiyası» Dövlətlər və digər dövlətlərin vətəndaşları arasında investisiya mübahisələrinin həlli haqqında 1965-ci il Vaşinqton Konvensiyası deməkdir.

“Ayrı-ayrılıqda seçim” tərfi 8.2([db) Bölməsində verilmişdir.
«İlkin Məntəqə» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində müəyyən edilmişdir.

«Sığortaçı» Layihə iştirakçısı, onun hüquq varisi və səlahiyyətli müvəkillərinin CQBK sistemi, CQBK üzrə fəaliyyət və digər risklərdən bütünlüklə və ya hər hansı bir miqyasda sığorta ilə təmin edilməsi ilə əlaqədar hər hansı sığorta şirkəti və ya digər Şəxslər deməkdir.

«Pay sahibi» hər zaman CQBK iştirakçısı, Əməliyyat şirkəti və ya Satış iştirakçısında hər hansı formada paya sahib olan Şəxs və onunla birlikdə onun bütün Ortaq şirkətləri, hüquq varisləri və səlahiyyətli müvəkilləri deməkdir.

«Faiz müddəti» «Razılaşdırılmış faiz dərəcəsi» tərifinin məqsədləri üçün hər bir məbləğin ödənilməli olduğu gündən sonrakı gündən başlayaraq və 30 gün sonra başa çatan 30 (otuz) günlük bir müddət deməkdir ki, hər bir sonrakı Faiz müddəti ondan əvvəlki Faiz müddətinin sonuncu günündən sonrakı birinci gün başlayır.

«Hökumətlərarası saziş» 27 iyul 2001-ci il tarixli «Təbii qazın Azərbaycan Respublikası və Gürcüstan əraziləri daxilində və ya bu ərazilərdən kənarda Cənubi Qafqaz boru kəməri sistemi vasitəsilə nəql edilməsinə, tranzitinə və belə Təbii qazın həmin Ərazilərdə və ya onlardan kənarda Satışına dair Azərbaycan Respublikası və Gürcüstan arasında Saziş», ona qoşulmuş əlavələr və bu sənədlərin onların müddəalarına müvafiq surətdə müddəti uzadılmış, yeniləşdirilmiş, əvəz edilmiş, düzəlişlər edilmiş və digər üsul və vasitə ilə dəyişikliklərə məruz qalmış formaları deməkdir.

«Kreditor» hər hansı CQBK iştirakçısı və ya Satış iştirakçısı və ya onun hər hansı Ortaq şirkəti və yaxud Pay sahibini CQBK sistemi, CQBK üzrə fəaliyyət və ya hasilatla əlaqədar sərmayə qoyuluşu ilə bağlı borc pul vəsaiti, maliyyə xidmətləri, kredit xətti və ya digər üsul ilə maliyyə vəsaitləri ilə (yenidən maliyyələşdirmə daxil olmaqla) təmin edən maliyyə qurumları və ya digər Şəxslər və onların hüquq hər hansı varisləri və müvəkilləri deməkdir.

«LIBOR» London şəhərində klirinq banklarının bank əməliyyatlarının aparılması üçün adətən açıq olduqları hər hansı gün üçün Röyter agentliyinin LIBO səhifəsində istinad olunan London banklararası depozitlər bazarında üç aylıq Dollar depozitləri üzrə təklif dərəcəsi deməkdir. Röyter agentliyinin LIBO səhifəsinin fəaliyyəti dayandırılsa və ya bu səhifə adı çəkilən məzənnəyə istinad dayandırsa, Tərəflərin seçdikləri digər mənbə, nəşr və ya məzənnə tətbiq edilir.

«Yerli hakimiyyət orqanları» aşağıdakılara hər hansı zaman və ya vaxtaşırı edilən struktur, forma və ya digər dəyişiklikləri nəzərə alınmadan, Dövlətin bütün və hər

hansı yerli, regional və bələdiyyə idarələri və onların tərkib hissələri, o cümlədən onun idarə etmək, məhkəmə qərarı çıxarmaq, nizamlaşdırmaq, vergi, rüsum, gömrük haqqları, tədiyyələr, ödənişlər və digər ayırmalar və ya digər oxşar ödəniş və haqqlar qoymaq və yığmaq, lisenziya və ya icazə vermək, bilavasitə və ya dolayısı ilə CQBK üzrə fəaliyyəti və hər hansı Layihə iştirakçısının hüquq və ya öhdəliklərini təsdiq etmək və ya onlara hər hansı digər yol ilə təsir etmək (maliyyə və ya digər cəhətdən) səlahiyyəti olan onun bütün idarələr, inzibati qurumlar və digər bölmələr və bütün və hər hansı icraedici, nizamlayıcı, bələdiyyə və yerli orqan, agentlik, departament, nazirlik, səlahiyyətli qurum və şəxslər deməkdir.

«Yerli valyuta» Dövlət tərəfindən tədaviyə buraxılmış azad mübadilə edilən hər hansı valyuta deməkdir.

«İtki və ya Zərər» hər hansı Şəxs tərəfindən çəkilən və ya ödənilən itki, məsrəf, zədə, məsuliyyət, öhdəlik, xərc (o cümlədən faiz, cərimə, vəkil xidmətləri üçün münasib xərc və məsrəflər), məhkəmə çəkişməsi, proses, iddia, qadağan, cərimə və ya zərər deməkdir. Müstəsna olaraq Dövlət hakimiyyət orqanı tərəfindən aparılan Ekspropriasiya halına münasibətdə, İtki və ya Zərər həmçinin dolay, təsadüfi və vasitəli itkiləri (o cümlədən, hər hansı anlaşılmaqlıqın aradan qaldırılması məqsədi ilə, mənfəətin hər hansı bir itkisi, etimadın itirilməsi, nəticələrin yumşaldılması xərclərini, və üçüncü tərəflərə münasibətdə xərcləri) də əhatə edə bilər.

“MKM” min kub metr Təbii qaz deməkdir. “Bir kub metr Təbii qaz” tam 1.01325 bar təzyiqdə 15 dərəcə Selsi temperaturda bir kub metr həcmi tutan Təbii qazın həcminə bərabərdir.

«ƏİKB iştirakçıları» Dövlət hakimiyyət orqanlarından (BTC TƏMÖHS-də müəyyənləşdirildiyi kimi) başqa BTC TƏMÖHS-ə qoşulmuş bir və ya bir neçə və ya bütün Tərəfləri (o cümlədən hər hansı bir Layihə sazişinə (orada müəyyənləşdirildiyi kimi) müvafiq olaraq bu Sazişin hüquqlarının ötürülməsi və/ya bu Sazişə qoşulma yolu ilə ƏİKB iştirakçısı statusunu əldə edən şəxslər də daxil olmaqla) və yuxarıda adları çəkilmiş hər hansı bir Tərəfin Ortaq şirkəti, hüquq varisi və səlahiyyətli müvəkkili deməkdir.

“Təbii qaz” xam neft ilə birlikdə və ya xam neftdən ayrılmış şəkildə hasil olunan tərkibində karbohidrogen və qeyri-karbohidrogenlər olan bütün qazlar daxil olmaqla əsasən metandan ibarət olan, təbii halda quyulardan hasil edilən buxar axını və qaz və ya neft quyularından hasil edildikdən sonra belə buxar axınlarının emalı nəticəsində qalan qaz deməkdir.

“Qeyri-CQBK obyektləri” mövcud olan və ya gələcəkdə istənilən vaxt inşa edilə, əvəz oluna, genişləndirilə bilən CQBK-dən başqa Yükgöndərənlər, Qaz Təchizat Şirkəti və ya onların alıcılarının Təbii qazı Ərazidəki çatdırma məntəqələrinə nəql etmələri və/yaxud çatdırmaları üçün istifadə edilə bilən və ya sonra istifadə olunmaq üçün mövcud olan Ərazidəki hər hansı Təbii qaz boru kəməri və köməkçi obyektlər deməkdir.

«Qeyri-dövlət torpaq mülkləri» Ərazidə Dövlət Mülkündən başqa olan torpaq sahələri və bu torpaq sahələrinə dair nə cür əmələ gəlməsindən və onlara münasibətdə nə cür seçiyyələndirilməsindən asılı olmayaraq bütün müxtəlif tip və xarakterli hüquq və imtiyazlar deməkdir. Qeyri müəyyənlikdən qaçınmaq üçün Qüvvəyəminmə tarixindən etibarən hər hansı bir Şəxsin (Dövlət hakimiyyət orqanı istisna olmaqla) Dövlət Mülkü üzərində sahib olduğu bütün icarə, lisenziya və digər qeyri-mülkiyyət hüquqları bu Sazişə uyğun olaraq Qeyri-dövlət torpaq mülkləri üzərində olan hüquqlar kimi təsnif olunmalıdırlar (Əlavə 2 daxil olmaqla).

«İƏİT Müqaviləsi» 8.1(ii) Bəndində müəyyən edilmişdir.

«Əməliyyat şirkəti» CQBK iştirakçısı və ya onun Ortaq şirkət tərəfindən CQBK üzrə gündəlik fəaliyyətin bütöv həcmnin və ya bir hissəsinin, o cümlədən CQBK sistemində dair fəaliyyətin bütöv həcmnin və ya bir hissəsinin, bir agent və ya müstəqil podratçı kimi CQBK iştirakçısı və ya Ortaq şirkət, habelə hər hansı belə Şəxsin hüquq varisi və səlahiyyətli müvəkkili üçün yerinə yetirilməsi, idarə və koordinasiya edilməsi məqsədləri üçün təyin edilmiş və ya seçilmiş hər hansı bir və ya bir neçə Şəxs deməkdir.

"Digər gəlir" 8.2(vi) Bəndində müəyyən olunmuşdur.

"Sahiblər" tərfi 8.2(xvi) Bölməsində verilmişdir.

«Tərəflər» bu Sazişi imzalamış Hökumət və onun varisləri, habelə Sazişi imzalamış digər şəxslər və onların müvafiq hüquq varisləri və müvəkilləri deməkdir.

«Daimi torpaq» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində müəyyən edilmişdir.

«Şəxs» hər hansı bir fiziki yaxud Hüquqi şəxs deməkdir.

"Öncəki ətraf mühit şəraiti" tərfi 7.2(vii)(12) Bölməsində müəyyən edilmişdir.

"Giriş nöqtəsi" Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində müəyyən edilmişdir.

"Çıxış nöqtəsi" tərfi Əlavə 2-nin 6-cı Bölməsində verilmişdir.

«Üstünlük verilən marşrut dəhlizi» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində müəyyən edilmişdir.

"Sazişin əsasında CQBK sistemində daxil olunması ilə əlaqədar prinsiplər" Əlavə 3-də göstəriləndiyi kimi CQBK iştirakçıları tərəfindən CQBK sistemi və obyektlərində xidmətlərin təmin olunması üçün Yükgöndərənlərlə müqavilə bağlanması ilə əlaqədar istifadə olunacaq siyasət və prosedurlar deməkdir.

«İlkin müddət» 3.1 Bəndində müəyyən olunmuşdur.

"Mənfəət vergisi" 8.2(i) Bəndində müəyyən olunmuşdur.

«Layihə» CQBK sistemində münasibətdə Ərazi daxilində CQBK sisteminin müvafiq zamanlarda qiymətləndirilməsi, inkişaf edilməsi, layihələşdirilməsi, alınması, tikilməsi, quraşdırılması, maliyyələşdirilməsi, sığortalanması, mülkiyyətdə olması, işlənməsi (sazişlərin, tranzit və nəqliyyat müqavilələrinin və Təbii qaz boru kəməri sənayesi üçün xarakterik olan digər kommersiya müqavilələrinin bağlanması daxil olmaqla Təbii qazın hər hansı və ya bütün Yükgöndərənlər tərəfindən Təbii qazın CQBK sistemi, tranzit, nəqliyyat, qəbul etmə, çatdırma və digər CQBK sistemi xidmətləri vasitəsilə daşınması da daxil olmaqla), təmiri, əvəz edilməsi, təzələnməsi, saxlanması, keçirmə qabiliyyətinin genişləndirilməsi (o cümlədən, əlavə boru kəmərləri halqaları üsulu da daxil olmaqla) , uzadılması (şaxələrdən istifadə üsulu da daxil olmaqla), mühafizəsi və Satış fəaliyyətinin yerinə yetirilməsi deməkdir.

«Layihə üzrə fəaliyyət» CQBK iştirakçılarının hər hansı Layihə sazişinin şərtləri altında hüquq və öhdəlikləri ilə əlaqədar onların hər hansı və ya bütün fəaliyyətləri və ya Qüvvəyəminmə tarixindən qabaq Ərazidə yerinə yetirilən hər hansı belə fəaliyyətlər daxil olmaqla, birbaşa və ya dolayısı ilə Layihə ilə bağlı və ya Layihə ilə əlaqədar meydana çıxan Ərazidə yerinə yetirilən hər hansı və ya bütün fəaliyyətlər deməkdir.

«Layihə sazişləri» müddəti uzadıla, yeniləşdirilə, əvəz oluna, düzəlişlərə edilə və ya dəyişikliklərə məruz qala bilən bu Saziş, Hökumətlərarası saziş və hər hansı CQBK üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar bir tərəfdən hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanının və digər tərəfdən hər hansı CQBK iştirakçısının, Yükgöndərənin və ya Satış iştirakçısının tərəf olduqları və ya ola biləcəkləri bütün digər saziş, müqavilə və sənədlər deməkdir.

«Layihə iştirakçıları» hər hansı və bütün CQBK iştirakçıları və onların Ortaq şirkətləri, Pay sahibləri, Əməliyyat şirkətləri, Podratçılar, Yükgöndərənlər, Satış iştirakçıları, Kreditorlar və Sığortaçılar deməkdir.

«Torpaq hüquqları» bu Sazişə qoşulmuş Əlavə 2-də verilmiş Ərazi daxilindəki torpaqlara dair təhqiqat, sınaq, qiymətləndirmə, təhlil, yoxlama, tikinti, istifadə, icarə, sahiblik, nəzarət, verilmə, mülkiyyət və torpağa münasibətdə hüquqları yerinə yetirilməsi hüquqları deməkdir. Bu tərifin mənası genişləndirilərk yalnız tamamilə quraşdırılmış Obyektlərin daxilində, üstündə və ya altında yerləşən Daimi torpaq mülkləri (həm Dövlət, həm də Qeyri-dövlət mülklərini əhatə etməklə) deyil, həmçinin CQBK iştirakçıları və ya onların Podratçıları tərəfindən CQBK iştirakçısının Obyektlər ilə əlaqədar olan Daimi torpaq mülklərini əhatə edəcəyi müvafiq marşrutun və yerin (yerlərin) qiymətləndirilməsi və seçilməsi məqsədləri ilə CQBK fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq belə bir və əlavə torpaqlara (dəniz dibi də daxil olmaqla) və Ərazi daxilində torpaq sahələrinə də şamil ediləcəkdir.

«Satış fəaliyyəti» belə fəaliyyətin Ərazidə və ya digər yerdə yerinə yetirilib-yetirilməməsinə, Qüvvəyəminmə tarixində və ya həmin tarixdən sonra baş verib-verməməsinə, fərdi və ya Satış iştirakçıları tərəfindən birgə icra olunub-olunmamasına baxmayaraq CQBK sistemində və ya sistemi ilə nəql olunan və ya nəql olunacaq və ya Şah Dəniz təbii qazında və ya Şah Dəniz Təbii qazına müvafiq olaraq bilavasitə və ya Satış Nümayəndəsi tərəfindən və ya onun adından

bilvasitə Təbii qazın marketing, satış və ya alışı (və ya marketing, satış və ya alışına səylə) bağlı olan və ya onlarla əlaqədar meydana çıxan hər hansı və ya bütün fəaliyyətlər deməkdir, bu şərtlə ki, Təbii qazın Ərazidə satıldığı və istehlak olunduğu və ya satılacaq və istehlak olacağı təqdirdə, alıcı (və ya perspektiv alıcı) Dövlət, hər hansı Dövlət hakimiyyət orqanı və ya Dövlət hakimiyyət orqanı tərəfindən Təbii qazı satınalmaq üçün lazımı qaydada lisenziyalasdırılmış və ya lazımı qaydada səlahiyyət verilmiş digər Şəxs olsun. Yuxarıda qeyd olunanları məhdudlaşdırmadan: (i) belə Təbii qazın və ya Şah Dəniz Təbii qazının satış və ya alışı, (ii) (a) hər hansı belə sazişin müxtəlif şərt, müddəə və ya şərtlərinin işlənməsi və ya bu barədə razılığın əldə olunması daxil olmaqla, belə Təbii qazın və ya Şah Dəniz Təbii qazının alışı, satışı, mübadiləsi, verilməsi və çatdırılması və (b) (belə qəbul, nəqli, tranzit, ötürülmə və ya çatdırılmanın Satış Nümayəndəsi (-ləri) və ya onun və ya onların alıcıları və ya nəqli ediciləri hesabına olub-olmamasına baxmayaraq) belə Təbii qazın və ya Şah Dəniz Təbii qazının qəbulu, nəqli, tranziti, ötürülməsi və ya çatdırılması üçün və/yaxud (c) Təbii qazın və ya Şah Dəniz Təbii qazının marketingi ilə əlaqədar Təbii qaz sənayesi üçün tipik əə xarakterik olan sazişlərin şərtləri altında biznesin təklif olunması, qiymətləndirilməsi, işlənməsi, hazırlanması, biznes barədə danışıqların aparılması, icrası və yerinə yetirilməsi, biznes hüquqlarının mövcudluğu və gücləndirilməsi və tamamlanması, yuxarıda sadalanan sazişlərə uyğun olaraq hər hansı düzəliş, dəyişiklik, genişləndirmə, əvəz olunma, xitam verilmə və ya digər sazişlər barədə danışıqların aparılması və onların icrası, həmin sazişlərin şərtləri altında hüquq və öhdəliklərin təyin edilməsi, ötürülməsi və ya verilməsi (iii) hasilatın işlənməsi, boru kəmərləri və ya qeyri-CQBK obyektləri ilə əlaqədar belə Təbii qazın və ya Şah Dəniz Təbii qazının alışı, satışı, mübadiləsi, təyin edilməsi, ötürülməsi və ya çatdırılması, belə Təbii qazın və ya Şah Dəniz Təbii qazının nəqli və ötürülməsi, belə hasilat işlənmələri, belə satış, mübadilə, təyin olunma, ötürülmə, çatdırma, nəqli, ötürmə və ya digər Satış fəaliyyəti ilə əlaqədar əldə olunan sığorta, kredit və ya sərmayələri dəstəkləyən saziş, müqavilə, siyasət, sənəd və digər sənədlərin hazırlanması və icrası ilə bağlı istifadə olunan və ya istifadə olunmaq üçün təklif edilən sığorta, kredit və ya sərmayə qoyuluşu təmin edən Borc sahibləri, Sığortaçılar və digər Şəxslərlə görüşülməsi və danışıqların aparılması; (iv) hər hansı Layihə sazişləri, alış, satış və ya mübadilə, nəqliyyat və ya ötürmə barədə saziş, belə Təbii qazın və ya Şah Dəniz Təbii qazının tranzit və ya nəqli və/yaxud belə Təbii qazın və ya Şah Dəniz Təbii qazının Ərazi daxilində və ya Ərazidən kənarda bazarlarda marketingi, nəqli, satışı, çatdırılması və paylanması ilə bağlı sənəd və informasiyanın Dövlət orqanlarına təqdim olunması daxil olmaqla, hər hansı Layihə sazişinin şərtlərinə və ya belə Təbii qaz və ya Şah Dəniz Təbii qazı ilə bağlı satış və nəqliyyat məsələlərinə uyğun olaraq hər hansı Hökumət orqanı ilə görüşmək, onların təsdiqinin əldə olunması, onların çağırışına cavab vermək, əlaqələr yaratmaq və hüquqları gücləndirmək; (v) belə Təbii qazın və ya Şah Dəniz Təbii qazının marketing, qəbulu, nəqli, alışı, satışı, çatdırılması və paylanmasının yerinə yetirilməsi və ya bütün bunlarla bağlı fəaliyyətlərin əlaqələndirilməsi ilə əlaqədar bağlanmış yuxarıda təsvir edilən hər hansı sazişlərin və digər saziş, müqavilə və ya sənədlərin şərtlərinə uyğun olaraq cari nominasiya, administrasiya, göndərmə, hesabat vermə, bildiriş göndərmə və istismar; (vi) tipik və xarakterik olaraq yuxarıda təsvir olunan fəaliyyətlə bağlı götürülən hər hansı digər tədbir və ya fəaliyyətlər; və (vii) yuxarıda qeyd olunanlarla əlaqədar bağlanmış bütün sazişlər və hər hansı belə sazişlərin şərtləri altında ödənilmiş ödənişlər daxildir.

“Satış iştirakçısı” hər hansı Yükgöndərən, Qaz Təchizatı Şirkəti, yuxarıda adları çəkilənlərin hər hansı agent və ya nümayəndəsi, hər hansı Filialı (belə ki, belə Filial yuxarıda adı çəkilənlərin agent və ya nümayəndəsi olmasın), müvafiq varis və ya icazə verilmiş müvəkilləri deməkdir.

“CQBK üzrə fəaliyyət” CQBK sisteminin qiymətləndirilməsi, işlənməsi, dizaynı, əldə olunması, inşası, quraşdırılması, maliyyələşdirilməsi, sığortası, sahibliyi, istismarı (müqavilələrin, tranzit və nəqliyyat sazişlərinin və Təbii qaz boru kəməri sənayesi üçün xarakterik olan digər digər kommersiya sazişlərinin bağlanması daxil olmaqla, Təbii qazın hər hansı və ya bütün CQBK iştirakçıları və yaxud Yükgöndərənləri tərəfindən CQBK sistemi vasitəsilə nəqli və tranzit, nəqliyyat, qəbul etmə, çatdırma və digər CQBK sistemi ilə bağlı xidmətlərin icrası), belə fəaliyyətin Ərazi daxilində və ya Ərazidən kənarda baş verib-verməsinə baxmayaraq, CQBK sisteminin təmiri, əvəz olunması, ona texniki xidmət göstərilməsi, nəqliyyat həcmının genişləndirilməsi (əlavə boru kəmərləri halqaları yolu da daxil olmaqla), böyüməsi (şaxələr kimi) və mühafizəsi və Qüvvəyəminmə tarixindən əvvəl yerinə yetirilən hər hansı belə fəaliyyət ilə bilavasitə və ya bilvasitə bağlı və ya onlarla əlaqədar meydana çıxan hər hansı və ya bütün fəaliyyətlər deməkdir.

“CQBK iştirakçıları” Dövlət orqanları istisna olmaqla bu Sazişin hər hansı bir və ya daha çox və ya bütün Tərəfləri (hər hansı Layihə sazişinə uyğun olaraq CQBK iştirakçısı kimi hüquqların ötürülməsi və yaxud daxil olma üsulları daxil olmaqla) və yuxarıda qeyd olunanların hər hansı varis və ya icazə verilmiş müvəkilləri deməkdir.

«CQBK nümayəndəsi (nümayəndələri)» 2.3. Bəndində müəyyən edilmişdir.

“CQBK sistemi” Ərazi daxilindəki və Ərazidən kənarda yerləşən bütün digər belə müvafiq obyektlər daxil olmaqla istənilən vaxtda Cənubi Qafqaz Boru Kəməri sistemi və onunla əlaqədar sahibi olduğu və ya istifadə edilən bütün müvafiq mülkiyyət deməkdir.

“ŞD HPBS” 4 iyun 1996-cı ildə bağlanmış Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Şah Dəniz perspektiv ərazisinin Kəşfiyyatı, İşlənməsi və Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Saziş deməkdir.

“Şah Dəniz kondensatı” ağırlıq qüvvəsindən asılı olmayaraq, buxarlanma, kondensasiya və ya ekstraksiya yolu ilə təbii qaz və ya maye neftdən alınan xam mineral, kondensat neft və bütün digər maye karbohidrogen növləri, o cümlədən, Kontrakt ərazisində emal və ya hasil edilən yuxarıda adı çəkilənlərin hər hansı birindən alınmış təbii maye qaz və ya hər hansı karbohidrogen məhsulu deməkdir.

“Şah Dəniz Təbii qazı” (i) Kontrakt sahəsindən (Şah Dəniz HPBHS-də verilmiş anlamda) hasil olunan, (ii) (i) yarım bəndində təsvir olunan Təbii qazın əvəzinə belə Təbii qazın müvəqqəti olaraq mövcud olmaması nəticəsində müqavilə əsasında satılan və ya satılacaq Təbii qaz və (iii) Şah Dəniz kondensatı deməkdir.

«Yükgöndərənlər» CQBK sisteminin bütöv və ya hər hansı bir hissəsi vasitəsilə və ya ondan istifadə olunmaqla Təbii qazın tranzit və nəqli üzrə xidmətlərin göstərilməsi üçün bilavasitə və ya bilvasitə müqavilələr bağlamış, Təbii qazı Obyektlər vasitəsilə tranzit və ya nəqli (həmçinin, mövcuddursa, hər hansı müvafiq xidmətlər) üçün təqdim etmək hüququ olan Şəxslər (o cümlədən CQBK iştirakçıları) və onların belə hüquqlara dair müvafiq hüquq varisləri və səlahiyyətli müvəkkilləri deməkdir.

«Təyin edilmiş dəhliz» Əlavə 2-nin 6-cı Maddəsində müəyyən edilmişdir.
«Dövlət» suveren Azərbaycan Respublikası dövləti deməkdir.

«Dövlət hakimiyyət orqanları» mətnin və müxtəlif Hökumət bölmələrinin səlahiyyəti tələb etdiyi kimi (i) Hökumət, (ii) hər hansı və bütün Dövlət müəssisələri, (iii) hər hansı və bütün Yerli hakimiyyət orqanları və (iv) yuxarıda adı çəkilənlərin hər hansı birinin və ya hamısının adından çıxış edən Şəxslər və ya onların hüquqi varisləri və səlahiyyətli müvəkkilləri deməkdir.

«Dövlət müəssisəsi» tərkibində birbaşa və ya dolayısı ilə Dövlətin və ya Hökumətin payı və ya oxşar iqtisadi marağı olan, yaxud Hökumət, o cümlədən Hökumətin müvəkkil və nümayəndələri tərəfindən birbaşa və ya dolayısı ilə nəzarət olunan hər hansı Hüquqi şəxs deməkdir. Bu tərifdə istifadə edildikdə «nəzarət» səsvermə hüququ verən qiymətli kağızlara sahib olma, müqavilə, qanun və ya hər hansı digər yolla hər hansı bir Şəxsin fəaliyyətini idarə etmək və ya bu Şəxsin fəaliyyətinin istiqamətlərini və onun siyasətini müəyyən və təmin etmək hüququna bilavasitə və ya dolayısı ilə sahib olmaq deməkdir; bir şərtlə ki, həmçinin CQBK iştirakçısı ola bilən hər hansı Dövlət müəssisəsi CQBK iştirakçısı rolundan çıxış etdiyi müddət ərzində Dövlət müəssisəsi olmamalıdır.

"Dövlət Vergi Müfəttişliyi" Azərbaycan Respublikasının Vergilər nazirliyi və onun hər hansı hüquq varisi deməkdir.

"Tarif gəliri" 8.2(v) Bəndində müəyyən olunmuşdur.

"Vergilər" Dövlət hakimiyyət orqanlarına ödənilən, yaxud onlar tərəfindən qoyulan bütün mövcud və ya gələcək vergi, çıxılma, rüsum, gömrük haqları, tədiyyə, ödənişlər pensiya fondu, məşğulluq fondu, sosial sığorta fondu və sığorta ödənişləri kimi hər hansı ayırmalar və ya digər oxşar ödəniş və haqlar, o cümlədən onlara tətbiq edilən müvafiq faiz, müamilə və cərimələr (maliyyə sanksiyaları və inzibati cərimələr də daxil olmaqla) deməkdir, "Vergi" isə yuxarıda sadalananlardan hər hansı biri deməkdir.

"Ərazi" Dövlətin daxili suları, Xəzər dənizinin Dövlətə aid olan sektoru, Dövlətin üzərindəki hava məkanı, həmçinin beynəlxalq hüquqa və Dövlətin milli qanunvericiliyinə uyğun olaraq müəyyən olunmuş (və ya gələcəkdə müəyyən olunacaq) hüduqlarının daxilindəki torpaqın tək, dəniz dibi, kontinental şelf və təbii ehtiyatlar üzərində Dövlətin öz suveren hüquqlarını həyata keçirdiyi hər hansı digər ərazi daxil olmaqla Dövlətin ərazisi deməkdir.

«ƏDV» əlavə dəyər Vergisi və mallar (o cümlədən, Torpaq Hüquqlarına, Təbii qaza və Şah Dəniz Təbii Qazına), işlər, xidmətlər və texnologiyaların təqdim olunmasına tətbiq edilən hər hansı digər analogi Vergi deməkdir.

«İl» Qriqorian təqviminə müvafiq olaraq bir il deməkdir.

ƏLAVƏ 2

LAYİHƏ İLƏ ƏLAQƏLİ ƏRAZİDƏ TORPAQ HÜQUQLARI

1. TORPAQ HÜQUQLARI

1.1 Bu Əlavə 2 Ərazi daxilində Layihənin mərhələli şəkildə (o cümlədən Obyektlərin sonrakı təmiri, dəyişdirilməsi, keçirmə qabiliyyətinin genişləndirilməsi və artırılması mərhələləri üzrə) yerinə yetirilməsi məqsədi ilə Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq surətdə alınaraq CQBK iştirakçılarının müraciətinə əsasən onlara (CQBK iştirakçılarının xahiş etdikləri formada) verilən torpaq hüquqlarını və bunlarla əlaqədar hüquqları (o cümlədən müstəsna istifadə, yiyələnmə və nəzarət, giriş və çıxış hüquqları, torpaq üzərində və/yaxud altında tikinti aparmaq hüququ, üçüncü tərəflərin torpaq mülklərinə daxil olmaqla CQBK üzrə fəaliyyəti həyata keçirmək üçün lisenziya və Ərazi daxilində bütün digər hüquqları) əhatə edir.

1.2 Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən CQBK iştirakçıların verilən Torpaq hüquqları CQBK iştirakçıları tərəfindən Dövlət hakimiyyət orqanları və üçüncü tərəflərə münasibətdə icbari surətdə yerinə yetirilə bilər.

1.3 CQBK iştirakçıları Dövlət torpağı ilə bağlı hər hansı torpaq və ya Torpaq hüquqları ilə əlaqədar Dövlət orqanlarına kompensasiya ödəmək öhdəliyinə malik deyildir; bu şərtlə ki, CQBK iştirakçıları kənd təsərrüfatı və meşəçilik məqsədləri ilə (belə Qiymətləndirmə Qaydalarında müəyyənləşdirildiyi kimi) belə Dövlət Torpağının əvəz edilməsi üçün kompensasiya kimi (i) belə Dövlət torpağının Tikinti dəhlizi və/yaxud Daimi torpağın bir hissəsi olduğu, (ii) 31 iyul 2001-ci il tarixindən etibarən Dövlət torpağının müvafiq Dövlət kadastrında kənd təsərrüfatı və meşəçilik kimi müəyyənləşdirildiyi, və (iii) Layihə fəaliyyətinin nəticəsində bütün İlkin müddət ərzində belə Dövlət torpağının kənd təsərrüfatı və ya meşəçilik məqsədi ilə istifadədən çıxarıldığı halda Dövlət torpağı ilə bağlı hər hansı torpaq və ya Torpaq hüquqları üçün müvafiq Dövlət orqanına (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 15 mart 2000-ci il tarixli 42 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş və 31 iyul 2001-ci ildən qüvvədə olan) Kənd Təsərrüfatı və Meşə Məhsulları İtki və Zərərlərinin Qiymətləndirilməsi və Kompensasiyası Qaydalarına istinadən və ya müvafiq olaraq müəyyənləşdirilmiş məbləği ödəməyə borcludurlar.

1.4 Dövlət hakimiyyət orqanları bütün müvafiq mülkiyyət və torpaq sahələri sahiblərini və/yaxud torpaq hüquqları sahiblərini Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən alınmış və CQBK iştirakçılarına daimi, müvəqqəti əsasda və ya vaxtaşırı olub-olmamasına baxmayaraq verilən Torpaq hüquqlarına Obyektlərin tikintisi və istismarına və CQBK üzrə digər fəaliyyətin həyata keçirilməsinə şərait yaratmaq məqsədi ilə hörmətlə yanaşmasını təmin edirlər. Yuxarıda verilmiş müddəaların və bu Əlavənin

qoşulduğu Saziş müddəalarının mənasını məhdudlaşdırmadan, Dövlət hakimiyyət orqanları CQBK iştirakçılarna onlar tərəfindən Torpaq hüquqlarından istifadəyə və onların yerinə yetirilməsinə, o cümlədən Daimi torpaq mülklərini təsis edən və ya Obyektlər ilə əlaqədar olan sahələrə, torpaq sahibləri və təsirə məruz qalmış mülkiyyət yaxud torpaq hüquqlarına malik şəxslər daxil olmaqla üçüncü tərəflərin müdaxiləsindən yan keçmək və ya onun təsirini aradan qaldırmaq məqsədi ilə kömək göstərilir.

1.5 Yuxarıdakı müddəalara əsasən və bu Əlavənin qoşulduğu Saziş müddəalarının mənasını məhdudlaşdırmadan, CQBK iştirakçılarının bir və ya daha çox Maraqlı dahlizində bir və ya daha çox əsas ötürücü kəmərin Obyektlərin əsas ötürücü hissəsindən (hissələrindən) uzanan bir və ya daha çox şəxslərin işlənməsi hüququ daxil olmaqla Torpaq hüquqları Layihənin mərhələlər ilə həyata keçirilməsi məqsədi ilə bu Əlavədə nəzərdə tutulmuş hüquqları da əhatə edir.

2. BİRİNCİ MƏRHƏLƏ — TİKİNTİDƏN ƏVVƏLKİ DÖVR (MARŞRUTUN SEÇİLMƏSİ)

2.1 Maraqlı dahlizi

Marşrutun seçilməsi məqsədi üçün lazım olan və bu vəzifəni yerinə yetirmək məqsədi ilə verilən hüquqları məhdudlaşdırmadan, tikintidən əvvəlki dövr ərzində Maraqlı dahlizinə münasibətdə aşağıdakı hüquqlar tələb ediləcək və bu hüquqlar Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən alınmış, Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinin milli təhlükəsizlik, müdafiə, ictimai asayiş və mülki aviasiyaya dair müddəalarına əsasən təmin edilib və CQBK iştirakçılarna verilməlidir:

(i) Ərazi daxilində və onun sərhədləri üzərindən təyyarə və ya vertolyotla müşahidə heyətlərinin uçuşu və onların yerə enməsi hüququ.

(ii) Maraqlı dahlizi daxilində hər hansı əmlakı videolentə və ya fotolentə almaq və ya onların xəritələrə çəkilişini aparmaq hüququ.

(iii) Maraqlı dahlizi üzrə tərtib edilmiş müfəssəl çertyoj və xəritələrdən, eləcə də fotolardan, digər qiymətləndirmə işləri ilə yanaşı, marşrutun nəzəri şəkildə öyrənilməsi məqsədi ilə istifadə etmək hüququ.

(iv) Yerləşməni aparmaq məqsədi ilə nəqliyyat vasitələri üçün ümumi şosse və yollardan və bu şossələrin və yolların xaricindən Ərazinin hüdudları daxilində və bu hüdudlar üzərindən sərbəst və təhlükəsiz giriş və keçid hüququ, habelə həmin ərazinin video/foto çəkilişinin aparılması hüququ.

Tərəflər bu sənədlə Əlavə 5-də təsvir edildiyi kimi ilkin Maraqlı dahlizini təyin edir və təsdiqləyirlər. CQBK iştirakçıları özlərinin müstəsna fikir nöqtəyindən Obyektlərin əvvəl müəyyən olunmuş Maraqlı dahlizi daxilində tikilməsinin və quraşdırılmasının mümkün olmaması qərarına gəlmiş təqdirdə, CQBK iştirakçıları müvafiq surətdə Dövlət hakimiyyət orqanlarını bu barədə məlumatlandırmaq və ya CQBK iştirakçıları yuxarıda sadalanan yolla mövcud Maraqlı dahlizini dəyişdirmək və ya yeni dahlizlər müəyyən etmək hüququna malik olur.

2.2 Üstünlük verilən marşrut dahlizi

Maraq dəhlizi qiymətləndirildikdən və Dövlət hakimiyyət orqanlarına bildiriş verilməsi yolu təsdiqləndikdən sonra, CQBK üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi məqsədləri üçün lazım olan və təqdim edilən hüquqları məhdudlaşdırmadan, bütün Maraq dəhlizinə dair aşağıdakı hüquqlar tələb ediləcək və belə hüquqlar Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən əldə edilib təmin edilərək CQBK iştirakçıları tərəfindən Üstünlük verilən marşrut dəhlizinin seçilməsi üçün CQBK iştirakçılarına verilməlidir:

(i) bu sənədin 2.1 Bəndində müəyyən edilmiş hüquqlar və, əlavə olaraq, CQBK iştirakçılarının müstəsna fikir nöqtəyi-nəzərindən müfəssəl marşrut kəşfiyyatı məqsədi ilə nəqliyyat vasitələri ilə ümumi şosselərdən və yollardan və bu şossələrin və yolların xaricindən Ərazinin hüdudları daxilinə və bu hüdudlar üzərindən giriş və keçid hüququ.

(ii) Aşağıda göstərilən fəaliyyət növləri üçün mərkəzi, regional, rayon və yerli səviyyəli Dövlət hakimiyyət orqanlarında saxlanılan bütün müvafiq məlumatdan tam istifadə etmək hüququ:

- (1) – geologiya
- (2) – hidrologiya və torpaq drenajı
- (3) – arxeologiya
- (4) – ekologiya
- (5) – qazma, mineral yataqlar və tullantıların emalı
- (6) – şəhər və kənd yerlərinin planlaşdırılması və inkişafı
- (7) – ətraf mühit
- (8) – seysmologiya
- (9) – şosse və naviqasiya
- (10) – kommunal və kommersiya aparatı, o cümlədən, boru kəməri keçidləri üzrə qeydlər
- (11) – hərbi obyektlər, sahələr və ya daha əvvəl mövcud olmuş hərbi və/yaxud hərbişmiş fəaliyyət, yaxud əməliyyatlar
- (12) – siyasi struktur və inzibati tələblər
- (13) – kənd meşə təsərrüfatı və park sahələri
- (14) – torpaqların cari və əvvəlki inkişafı, onlara sahiblik, onlardan istifadə və onlarla əlaqədar məşğulluq
- (15) – meteorologiya

(16) – okeanoqrafiya.

(iii) CQBK iştirakçıları özlərinin müstəsna fikir nöqteyi-nəzərindən Obyektlərin (və ya onların bir hissəsini) əvvəl müəyyən olunmuş üstünlük verilən marşrut dəhlizi daxilində tikilməsinin və quraşdırılmasının mümkün olmaması qərarına gəldikləri təqdirdə, CQBK iştirakçıları müvafiq surətdə Dövlət hakimiyyət orqanlarını bu barədə məlum edir və CQBK iştirakçıları yuxarıda sadalanan fəaliyyətin aparılması üçün mövcud Üstünlük verilən Marşrut dəhlizini dəyişdirmək və ya yeni üstünlük verilən marşrut dəhlizləri müəyyən etmək hüququna malik olur.

2.3 Müəyyən edilmiş dəhliz

(i) Yuxarıda göstərilən 2.1 və 2.2 Bəndlərindəki məlumata əsasən, Müəyyən edilmiş dəhliz CQBK iştirakçıları tərəfindən müəyyən ediləcək və Dövlət hakimiyyət orqanlarına bildiriləcəkdir. Müəyyən edilmiş dəhliz daxilində CQBK iştirakçıları və onların Podratçıları burada qeyd edilən gələcək işləri aparacaqlar.

(ii) Müəyyən edilmiş dəhlizlə əlaqədar Dövlət hakimiyyət orqanları yuxarıdakı 2.1 və 2.2 Bəndlərində qeyd edilmiş hüquqlara əlavə olaraq, labüd olan əlavə Torpaq hüquqlarını əldə edib təmin etməli və CQBK iştirakçılarına onları aşağıdakı fəaliyyət növləri məqsədi ilə Müəyyən edilmiş dəhlizə daxil olmaq və onun içərisindən keçmək üçün tam hüquqa malik olmalarını təmin edəcək hüquq verməlidir:

(1) CQBK iştirakçıları mühafizəsi əsasında piyadaların və şose üzərində və şosədən kənarda hərəkət edən nəqliyyat vasitələrinin Ərazi daxilində və onun hüdudları üzərindən girişini tələb edən topoqrafik kəşfiyyat. CQBK iştirakçıları bildirir ki, əsasən bu hüquqlar kəşfiyyat aparılması üçün zəruri olan sahəni əhatə edir və Müəyyən edilmiş dəhlizin hüdudları kənarına uzana bilər.

(2) Geotexniki yoxlama — nəqliyyat vasitələrinin, avadanlığın və xidmət heyətinin torpaq sahəsinə daxil olmaq və xəndəklər, yaxud quyular qazmaq və məlumatı qeydə almaq, o cümlədən zəruri olan materialları həmin sahədən çıxarmaq hüququ.

(3) Gələcək təhlil üçün torpaq nümunələrinin götürülməsi məqsədi ilə nəqliyyat vasitələrinin və piyadaların torpaq sahəsinə girişini tələb edən katod mühafizəsinin xüsusi müqavimətinin və torpaq nümunələrinin yoxlanılması.

(4) Torpaqdan və dəniz sahələrindən istifadə ilə bağlı bir və ya bir neçə yoxlama.

(iii) Yoxlama aparmaq hüququ sahədə lazımi məlumatın toplanması məqsədi ilə nəzarət avadanlığının orada saxlanılmasını da əhatə edir.

2.4 Bu Əlavə 2-nin qoşulduğu Sazişin 23.7 Bəndinə müvafiq olaraq, Marşrutun seçilməsi prosesində CQBK iştirakçıları və onların Podratçıları tərəfindən Əlavə 4-də öz əksini tapmış fəaliyyəti həyata keçirərkən əldə edilmiş məlumatdan istifadə etmək, aşkarlamaq və ixrac etmək hüququna malik olacaqlar.

2.5 CQBK iştirakçıları özlərinin müstəsna fikir nöqteyi-nəzərindən Obyektlərin əvvəl seçilmiş Müəyyən edilmiş dəhliz daxilində tikilməsinin və quraşdırılmasının mümkün

olmaması qərarına gəldiyi təqdirdə, CQBK iştirakçıları müvafiq surətdə Dövlət hakimiyyət orqanlarını bu barədə məlum edir və CQBK iştirakçıları yuxarıda sadalanan fəaliyyətin aparılması üçün yeni Müəyyən edilmiş dəhliz müəyyən etmək hüququna malik olur.

3. İKİNCİ MƏRHƏLƏ — OBYEKTLƏRİN TİKİNTİSİ VƏ QURASHDIRILMASI MƏRHƏLƏSİ

CQBK iştirakçıları özlərinin müstəsna fikir nöqteyi-nəzərindən Obyektlərin tikintisi və quraşdırılmasının hər hansı əvvəl seçilmiş Müəyyən edilmiş dəhliz daxilində aparılmasını mümkün saydıqda, CQBK iştirakçıları bu barədə Dövlət hakimiyyət orqanlarına müvafiq məlumat verməli və Tikinti dəhlizi müəyyənləşdirməlidirlər. Tikinti dəhlizinin müəyyən edilməsindən sonra əməli cəhətdən ən qısa tarixdə, Dövlət hakimiyyət orqanları aşağıdakı Torpaq hüquqlarını əldə edərək təmin edir və CQBK iştirakçılarına verir:

3.1 Tikinti ilə bağlı bütün materialları və avadanlığı heç bir məhdudiyyət olmadan Ərazi daxilində və onun sərhədləri üzərində quru və ya hava ilə daşımaq, o cümlədən CQBK iştirakçıları tərəfindən vaxtaşırı müəyyən edilən aerodromlardan istifadə etmək və daimi və müvəqqəti yolları tikib qurmaq və onlardan istifadə etmək hüquqları.

3.2 CQBK üzrə fəaliyyətin yerinə yetirilməsi üçün təklif edilən Obyektlərin həm yaxınlığında, həm də onlardan uzaq məsafədə borularının saxlanması, yer sahələrinin hasara alınması, tikinti düşərgələri, yanacaqın saxlanması, avtomobil dayanacaqları, yollar və digər sahələrin müəyyən və istifadə edilməsi hüququ.

3.3 Yeni generasiya və ötürmə avadanlığı quraşdırmaq, hər hansı mövcud elektrik təchizatı mənbəyinə birləşdirmək və zəruri halda belə mənbədən Tikinti dəhlizinə kəblər çəkmək hüququ.

3.4 Obyektlərin tikintisi və quraşdırılması üçün labüd olan müvafiq Obyektlərin çəkilib tikintisi və sonradan istifadəsi, saxlanması, mühafizəsi, təmiri, dəyişdirilməsi, yenilənməsi, böyüdülməsi, genişləndirilməsi, yoxlanılması, çıxarılması və ya istifadəyə yararsız olunması məqsədi ilə belə quruda və dənizdə yerləşən müvafiq sahələrə bütün lazımi material və avadanlıq ilə birlikdə giriş və tikintini və quraşdırmaya başlayıb həyata keçirmək hüquqları.

3.5 Dövlət hakimiyyət orqanları vasitəsi ilə CQBK iştirakçılarının aldığı hüquqlar barədə hər hansı bir müvafiq torpaq sahibinin və ya istifadəçisinin məlum edilməsi və onun buna razılıq verməsi və/yaxud Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq olaraq kompensasiya almasına dair təsdiq almaq hüququ.

3.6 Dövlət hakimiyyət orqanlarından torpağa sahiblik və ondan istifadə ilə bağlı müfəssəl məlumatın, o cümlədən sahiblərin adı və ünvanları və Müəyyən edilmiş dəhlizin hər iki tərəfindən iki yüz əlli (250) metrədək uzanan sahədə yerləşən hər cür əmlakla bağlı belə məlumatın göstərildiyi planlarda müəyyən edilmiş torpaq sahibliyi ilə əlaqədar məlumatın əldə edilməsi hüququ.

3.7 CQBK iştirakçıları və onların Podratçıları tərəfindən tələb edildiyi kimi Cənubi Qafqaz Boru kəmərinin tikintisi və təhlükəsiz işləməsi məqsədləri üçün hər hansı torpaq sahələrindən istifadə hüququ, o cümlədən Boru kəmərinin tikintisi və ya fəaliyyəti ilə

əlaqəli olmayan ümumi şosse və Tikinti dəhlizi arasındakı sahəyə çıxış hüququ (o cümlədən daimi və müvəqqəti yolların tikilməsi və işlədilməsi hüququ), belə bir şərt ilə ki, yolların tikintisindən və istifadədən qabaq belə marşrutlar CQBK iştirakçıları tərəfindən verilən bildiriş ilə müəyyən edilsin.

3.8 Belə Torpaq hüquqlarından heç bir məhdudiyyət və maneə olmadan müstəsna istifadə, yiyələnmə və nəzarət hüququ, torpaq üzərində və/yaxud onun altında tikinti aparmaq hüququ və bu Torpaq Hüquqlarından heç bir müdaxilə və müqavimət ilə rastlaşmadan istifadə etmək hüququ.

3.9 CQBK iştirakçılarından hər hansı Şəxsin CQBK iştirakçılarından əvvəlcədən verilmiş yazılı razılığı olmadan aşağıdakı fəaliyyətinin qeyri-qanuni sayılmasını tələb etmək hüququ vardır:

(i) Obyektlərin hər iki tərəfindən beş yüz (500) metrədək uzanan sahədə partlayıcı maddələrdən istifadə halları.

(ii) Obyektlərin hər iki tərəfindən əlli (50) metrədək sahədə paya vurma işlərinin aparılması halları.

(iii) Tikinti dəhlizinə və ya digər CQBK üzrə fəaliyyət üçün CQBK iştirakçılarına ayrılmış sahələrə çıxılması halları.

(iv) hər hansı yol, dəmir yolu, elektrik xətti, kommunal xətt, boru kəməri və ya hər hansı ictimai obyektin («Kəşisən obyekt») tikilməsi yolu ilə CQBK iştirakçılarından Torpaq hüquqlarının tətbiq edildiyi sahəni kəsməsi və ya bu hüquqlara hər hansı başqa cür mane olması halları. Bu təqdirdə, belə bir Kəşisən obyektin aparılmasına dair edilmiş xahişə CQBK iştirakçıları tərəfindən yalnız və yalnız Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən təklif edilmiş Kəşisən obyektin təsdiq edilməsi və Kəşisən obyekt layihəsini irəli sürmüş şəxs (1) təklif edilən Kəşisən obyektə bağlı yalnız CQBK iştirakçılarından mülahizəsinə görə CQBK iştirakçılarından müstəqil rəyi əsasında Kəşisən obyektə təhlükəsiz, effektiv və CQBK üzrə fəaliyyətə əsaslı müdaxilə etmədən aparılmasının məqsəduyğunluğunu qiymətləndirmək imkanı yarada bilən detalları təqdim etdikdə və (2) CQBK iştirakçılarına onun Kəşisən obyektin yerləşdirilməsinə imkan yaratması ilə bağlı çəkdiyi xərclərin kompensasiya edilməsi haqda zəmanət verdikdə baxıla bilər.

3.10 Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq surətdə, tikintinin aparılması məqsədi ilə yerli materialların çıxarılması və əldə edilməsi və CQBK üzrə fəaliyyətdən irəli gələn, o cümlədən tikintinin gedişində və hər hansı sonrakı təmir, əvəzetmə, keçirmə qabiliyyətinin genişləndirilməsi və ya uzadılma prosesində yaranan tullantıları yerləşdirmək hüququ.

3.11 Hər hansı əlavə tənzimləyici və digər müvafiq inzibati tələblər.

4. ÜÇÜNCÜ MƏRHƏLƏ — TİKİNTİDƏN SONRAKI MƏRHƏLƏ

4.1 Obyektlərin tikintisi başa çatdıqdan sonra, CQBK iştirakçıları Dövlət hakimiyyət orqanları tərəfindən əldə edilib təmin edilən aşağıdakı Torpaq hüquqlarının CQBK iştirakçılarına verilməsini tələb edəcək:

- (i) Boru kəməri dəhlizi və digər Daimi torpaq mülklərindən müvafiq olaraq müstəsna istifadə, yiyələnmə, nəzarət hüququ, onlar üzərində və altında tikinti aparmaq hüququ.
- (ii) Əvvəllər tikilmiş Obyektlərdən istifadəyə, Boru kəməri dəhlizi daxilində əlavə Obyektlərin tikintisi və onlardan istifadəyə tətbiq edilə bilən və digər Daimi torpaq mülkləri və belə bir Obyektlərin gələcəkdə saxlanması, mühafizəsi, təmiri, dəyişilməsi, yeniləşdirilməsi, böyüdülməsi, genişləndirilməsi, yoxlanılması, çıxarılması və istifadəyə yararsız sayılması üçün labüd olan bütün yuxarıda tərif edilmiş hüquqlar.
- (iii) CQBK iştirakçılarının zəruri saydığı hər hansı yeni avadanlığı əlavə etmək hüququ.
- (iv) Obyektlərin təhlükəsiz və effektiv işləməsini təmin etmək üçün Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə müvafiq surətdə Ərazinin hüdudları daxilində və bu hüdudlar üzərindən Ərazinin yoxlanılması məqsədi ilə Obyektlərin yerləşmə marşrutu boyu uçuşlar keçirmək və zəruri hesab edilən hər hansı yerdə yerə enmək hüququ.
- (v) Obyektlərin, o cümlədən dispetçer idarəsi və məlumatların toplanması sistemi, marker dayaqlarının, katod mühafizəsi yoxlama dayaqlarının və CQBK iştirakçılarının zəruri hesab etdiyi yerlərdə havadan gələn işarə dayaqlarının və siqnal avadanlığının və ya CQBK iştirakçılarının Layihə üçün labüd digər avadanlığın və ya qurğuların CQBK iştirakçılarının zəruri saydıqları yerlərdə quraşdırılması və daha sonra saxlanması hüququ.
- (vi) Fövqəladə hallarda qabaqcadan xəbərdarlıq etmədən ümumi şossə ilə Boru kəməri dəhlizi və digər Daimi torpaq mülkləri arasındakı hər hansı torpaq sahəsi üzərində keçid hüququ.
- (vii) Layihə sazişlərinin şərtlərinə əsasən, CQBK iştirakçıları və Pay sahiblərinin müəyyənləşdirdiyi şərtlər əsasında Obyektlərin üçüncü tərəflərə istifadəyə verilməsi hüququ.

5. HÖKUMƏTİN BİLDİRİŞLƏRİ

- 5.1 Bu Əlavənin qoşulduğu Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə sazişin Qüvvəyəminmə tarixindən sonra on beş (15) gün ərzində, CQBK iştirakçıları və Hökumət yazılı surətdə bir-birinə bu sənəddə göstərilən müxtəlif bildirişlərin verilməsi, eləcə də müxtəlif hüquqların təmin edilməsi və təsdiqi ilə bağlı onların hər birinin əlaqə saxlaya biləcəyi və nəzərdə tuta biləcəyi şəxslərin, idarələrin və tənzimləyici orqanların adını bildirəcəklər. Fövqəladə hallar istisna olmaqla, belə bir şəxs və ya idarələr vaxtaşırı olaraq ən azı on beş (15) gün qabaqcadan bildiriş vermək yolu ilə dəyişdirilə bilər.

6. TƏRİFLƏR

Bu Əlavədə baş hərflərlə verilmiş bütün terminlər (onların başqa cür müəyyən edildiyi hallar istisna olmaqla) Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə

sazişdə göstərilən eyni mənalara daşıyır. Əlavə olaraq, aşağıdakı terminlər aşağıda göstərilən mənalarda işlənir:

“Maraq dəhlizi” bu Əlavə 2-nin müddəalarına uyğun olaraq müəyyənləşdirildiyi kimi Obyektlərin əsas ötürücü hissəsi (hissələri) ilə əlaqədar hər bir belə əsas ötürücü hissə üçün İlkin nöqtədən Çıxış nöqtəsinədək uzanan on (10) kilometr və Obyektlərin əsas ötürücü hissəsinin (hissələrinin) hər hansı şaxələri ilə əlaqədar təklif edilmiş terminal ilə bağlanaraq əsas ötürücü nöqtədən başlayaraq uzanan beş (5) kilometr eni olan sahə deməkdir.

“Üstünlük verilən marşrut dəhlizi” Əlavə 2-nin müddəalarına uyğun olaraq müəyyənləşdirildiyi kimi Maraş dəhlizi daxilində (Obyektlərin hər bir əsas ötürücü hissəsi ilə əlaqədar) İlkin nöqtədən Çıxış nöqtəsinədək uzanan beş yüz (500) metr eni olan və (Obyektlərin əsas ötürücü hissəsinin (hissələrinin) şaxələri ilə əlaqədar) təklif edilmiş terminala birləşən əsas ötürücü nöqtədən uzanan sahə deməkdir.

“Müəyyən edilmiş dəhliz” Əlavə 2-nin müddəalarına uyğun olaraq müəyyənləşdirildiyi kimi Üstünlük verilən marşrut dəhlizi daxilində (Obyektlərin hər bir əsas ötürücü hissəsi ilə əlaqədar) İlkin nöqtədən Çıxış nöqtəsinədək uzanan yüz (100) metr eni olan və (Obyektlərin əsas ötürücü hissəsinin (hissələrinin) hər hansı şaxələri ilə əlaqədar) Çıxış nöqtəsinə birləşən əsas ötürücü nöqtədən uzanan sahə deməkdir.

«Tikinti dəhlizi» Üstünlük verilən marşrut dəhlizi dairəsində eni otuz altı (36) metr olan və Boru kəməri dəhlizinin mərkəzi xətti yerləşən Ərazidə yerləşən Obyektlərin (Obyektlərin hər bir əsas ötürücü hissəsi ilə əlaqədar) təklif edilən giriş nöqtəsindən başlayaraq təklif edilmiş terminala qədər uzanan və (Obyektlərin əsas ötürücü hissəsinin (hissələrinin) hər hansı şaxələri ilə əlaqədar) təklif edilmiş terminala birləşən əsas ötürücü nöqtədən uzanan və CQBK iştirakçıları tərəfindən onların müstəsna fikir nöqtəyi-nəzərindən Torpaq hüquqlarının bu əlavənin «İkinci mərhələ» bəndində müəyyən edilmiş kimi CQBK üzrə fəaliyyət çərçivəsində tikinti və quraşdırma işlərinin aparılması üçün tətbiq edilən belə bir digər sahələr (və o cümlədən hər bir halda CQBK iştirakçıları tərəfindən təyin edildikdə müəyyənləşdirilən bu torpaq üzərindəki sahəyə müstəsna və qeyri-məhdud nəzarət) deməkdir.

«İlkin Nöqtə» Sanqaçal terminalındakı çıxış flansı və ya Tərəflər arasında razılaşdırıla bilən digər nöqtədir.

Boru kəməri dəhlizi” hər bir halda Əlavə 2-nin müddəalarına uyğun olaraq müəyyənləşdirildiyi kimi Tikinti dəhlizi daxilində (hər bir halda CQBK iştirakçıları tərəfindən təyin edildikdə müəyyənləşdirilən torpaq üzərindəki müəyyən hündürlükdəki sahəyə nəzarət və torpağın müəyyən dərinlikdə yeraltı sahəsinə hüquqlar daxil olmaqla) (Obyektlərin hər bir əsas ötürücü hissəsi ilə əlaqədar) İlkin nöqtədən Çıxış nöqtəsinədək və (Obyektlərin əsas ötürücü hissəsinin (hissələrinin) hər hansı şaxələri ilə əlaqədar) birləşmə nöqtəsindən son nöqtəyədək uzanan səkkiz (8) metrlik eni olan sahə deməkdir.

«Daimi Torpaq» bu Sazişin 4.1(iii) Bəndində təsvir olunmuş hüquqların verilməsinə və 7.2(vii) Bəndində və bu 2-ci Əlavədə göstərilmiş qaydalara istinad edir, və Dövlət Torpağına və Qeyri-Dövlət Torpağına münasibətdə (i) Boru kəməri dəhlizi və (ii) Layihənin bütün həyatı boyu müvafiq zamanlarda üzərində və ya altında Obyektlərin mövcud olduğu yerlər kimi istifadə üçün bu Əlavə və həmin əlavənin qoşulduğu sazişə müvafiq olaraq CQBK iştirakçılarına verilmiş və CQBK iştirakçılarının öz mülahizələrinə əsasən təyin etdikləri torpaq sahələri (bitişik və ya bitişik olmayan) deməkdir.

«Çıxış nöqtəsi» CQBK iştirakçıları tərəfindən seçilməklə Azərbaycan Respublikası və Gürcüstan arasında sərhəddəki nöqtədə yerləşən Obyektlərin bitmə nöqtəsi deməkdir.

7. DİGƏR MƏSƏLƏLƏR

Dövlət şosseləri vasitəsi ilə çıxışa istinad tikinti qurğu və avadanlıqlarının istifadəsi üçün yararlı olan və eni yeddi (7) metrədən az olmayan çıxış deməkdir.

— 6,

ƏLAVƏ 3

MÜQAVİLƏ ƏSASINDA CQBK SİSTEMİNƏ DAXİL OLMA İLƏ ƏLAQƏDAR PRİNSİPLƏR

Bu prinsiplər CQBK sisteminə vaxtaşırı mövcud olduğu kimi Mümkün xidmətlərlə bağlı Mümkün istismar həcminə tətbiq olunur.

Müqavilə əsasında Mümkün xidmətlərlə bağlı Mümkün istismar həcminə daxil olma aşağıdakı prinsiplərlə həyata keçirilir:

- i. Bütün daxil olma prosesi şəffaf danışıqlar vasitəsilə və Təbii qazın mənşəyi, göndərilməsi və ya sahiblik ilə əlaqədar ayrı-seçkiliyə yol vermədən yerinə yetirilir;
- ii. CQBK iştirakçıları, Pay sahibi və onların müvafiq Ortaq şirkətləri özlərinin gələcək istifadələri üçün istismar həcmi ağılabatan qaydada təmin etmək hüququna malikdirlər;
- iii. Xidmət üçün hər hansı yeni sifarişin qəbul edilməsi nəticəsində (faktiki olaraq sifariş verilmiş nəqliyyat həcminə əlavə olaraq) sistem daxilində digər xidmətlərin təmin edilməsi üçün həcmə boş-boşuna nəqli ilə bağlı qəza hadisəsi ilə əlaqədar heç bir tələb qoyulmur. Məsələn, Təbii qazın kiçik yataqdan nəql edilməsinə razılıq verilməsi CQBK iştirakçılarının böyük yatağa xidmət göstərmək üçün danışıqları tamamlamalarına şərait yarada bilər. Oxşar qaydada, həcmə kiçik məsafəyə nəqlinə razılıq verilməsi ümumi sistemin daha böyük həcmindən istifadə edəcək uzun məsafəyə tranzit xidmətlərinin qarşısını ala bilər.
- iv. İstismar həcmi barədə qərar qəbul etdikdə CQBK iştirakçıları mövcud istifadəçilərə olacaq təsiri nəzərə almaq səlahiyyətinə malikdirlər. Məsələn, yeni istifadəçinin qəbul edilməsi kompressorun sorma təzyiqinin artmasına səbəb ola bilər ki, bu da mövcud yataqların tədarük qabiliyyətinə ciddi maddi zərər vura bilər.

Bu Əlavə 3-ün müddəalarına uyğun olaraq, "Mümkün istismar həcmi" Mümkün xidmətlərlə bağlı CQBK sisteminin (və ya müvafiq sistemin hissəsinin) ümumi fiziki istismar həcmi çıxılsın

İ. hər hansı qüvvədə olan və hüquqi cəhətdən məcburi sənədlərin şərtləri (CQBK sistemi üçün xidmət sənədləri və borc və ya digər maliyyə sənədlərinin öhdəlikləri daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmadan) və/yaxud tədarük təhlükəsizliyi ilə əlaqədar müddəalar uyğun olaraq cari və uzun müddətli öhdəliklərin yerinə yetirilməsi;

ii a) CQBK iştirakçılarının, Pay sahiblərinin və ya onların müvafiq Ortaq şirkətlərinin sahib olduqları və ya nəzarət etdikləri ehtiyatlardan və ya (b) CQBK sisteminin belə digər ehtiyatlardan Təbii qaz nəql etməsi xüsusi məqsədi ilə quraşdırıldığı və ya genişləndirildiyi dərəcədə Şəxslərin sahib olduqları və ya nəzarət etdikləri digər ehtiyatlardan Təbii qazın nəqli üçün ağılabatan qaydada proqnozlaşdırılmış tələblərin nəzərə alınması;

iii. CQBK sisteminin və Mümkün xidmətlərin yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün lazım olan borunun doldurulması üçün qaz həcmi, ehtimal olunan itkilər üçün rezerv və əməliyyatlar üçün yaradılan qaz rezervi təmin olunması daxil olmaqla, CQBK sisteminin təhlükəsiz və səmərəli istismarı; və

iv. Dəyişildiyi və ya əvəz edildiyi kimi müvafiq "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti və BOTAS Petroleum Payplayn Konstrakşn arasında Təbii qazın satışı və alışı haqqında müqavilənin" şərtlərinin yerinə yetirilməsi üçün lazım olan fiziki istismar həcmi deməkdir.

Bu Əlavə 3-ün şərtlərinə müvafiq olaraq, Mümkün xidmətlər CQBK sisteminə vaxtaşırı mövcud olan (xidmətlərin növləri daxil olmaqla) bütün xidmətlər deməkdir. Məsələn, bəzi xidmətlərə CQBK iştirakçıları tərəfindən müəyyənləşdirildiyi kimi Ərazi vasitəsilə Təbii qazın tranzit xidməti, Ərazi daxilində xidmətlər, qəbul, nəql, çatdırılma və/yaxud yenidən çatdırma xidmətləri və yükün geriye göndərilməsi, mübadiləsi və ya oxşar və ya digər növ xidmətlər daxildir.

"Müəyyənləşdirilmiş texniki standartlar" bu sənədin 2.1 Bölməsində göstərilmiş mənanı daşıyır.

1. RAZILASDIRILMIŞ TƏDBİRLƏR

Boru kəməri fəaliyyətini yerinə yetirdikdə, CQBK iştirakçıları, hər hansı Əməliyyat şirkəti və onlar üçün və ya onların adından fəaliyyət göstərən hər hansı Şəxs:

(i) Bu Əlavə 4-ün 2.2 Bölməsindəki mövcud Müəyyənləşdirilmiş texniki standartlara müvafiq olaraq Təbii qazın (temperatur və təzyiq üçün müvafiq qaydada kompensasiya edilmiş) həcmnin və keyfiyyətinin (yəni, minimum tərkibini, hər bir İlkin məntəqədə suyun və karbohidrogenin şəhə çevrilmə nöqtəsi) daimi ölçüsünü aparmaq iqtidarında olan monitorinq, sınaq və ölçü və standartlaşdırma cihazlarını və müəyyən edən nümunələrin götürülməsi üçün avadanlıqları Obyektlərin bir hissəsi kimi (a) hər bir İlkin məntəqədə, (b) Obyektlərin hər bir digər qəbul məntəqələrində, (c) Obyektlərin hər bir çıxış nöqtəsində quraşdırıb saxlayır, belə bir şərt ilə ki, belə bir avadanlıq CQBK iştirakçıları tərəfindən tikintinin qurtarması tarixindən etibarən iki (2) il müddətində hər təqvim ayında bir dəfədən az olmayaraq, bundan sonra isə ümumi qəbul edilmiş təcrübə və normalara və belə bir avadanlığın təchizatçıları tərəfindən müəyyən edilmiş hər hansı bir qaydalara əsasən (və ya bu avadanlığın səliqəli işləməsinə daimi surətdə təmin etmək üçün zəruri olan hallarda) yoxlanılmalı və standartlaşdırılmalıdır;

(ii) Obyektlər vasitəsi ilə nəql edilən Təbii qazın daimi olaraq həcmi ölçür, keyfiyyətə nəzarət edir və mütəmadi olaraq onlardan nümunələr götürür;

(iii) nəql edilən mayenin ölçü cihazları vasitəsi ilə alınmış həcmə, ölçmənin təshih edilməsi faktorlarına, temperatura, təzyiqə, qazın keyfiyyətinə dair doğru və tam aylıq hesabatları tərtib edir; və

(iv) hər bir təqvim ayının onuncu (10-cu) günü və ya daha əvvəl İlkin məntəqədə və ya digər çatdırma məntəqəsində (məntəqələrində) ölçüldüyü kimi Obyektlər vasitəsilə nəql edilən Təbii qazın ümumi həcmi barədə Hökumətin CQBK nümayəndəsinə bəyanat verilməsi və ya belə həcm mövcud olmazsa, belə informasiya mövcud olduğu təqdirdə və ya sonradan mövcud olduğu təqdirdə dərhal edilən düzəlişlərə uyğun olaraq onun təmiz vicdanla qiymətləndirilməsi. Hökumətin CQBK nümayəndəsi Azərbaycan qanunları ilə tələb olunan qaydada bu bəyanatın Hökumət orqanlarına paylanması üçün məsuliyyət daşıyır.

1.2 Əməliyyat şirkəti bütün mülkiyyət hüququnun ötürülməsi məntəqələrində, giriş və çıxış nöqtələrində, istilik törətmə qabiliyyətini müəyyənləşdirmək üçün quraşdırılmış mülkiyyət hüququnun ötürülməsi sayğaclarından keçən axın həcmi (ölçünün bir faiz (1%) ölçü daxilində düzgün olması məqsədilə), təzyiqi, temperaturu və Təbii qazın həcmnin ölçür. Ölçü norma və qaydaları müvafiq beynəlxalq ölçü standartları kitabçasından götürüləcəkdir.

2. TEXNİKİ STANDARTLAR

Boru kəməri fəaliyyətinin yerinə yetirilməsi zamanı razılaşdırılır ki, aşağıda Əlavə 4-ün 2.2 Bölməsində müəyyənləşdirilmiş verilmiş şərait üçün müvafiq olan təşkilat/qurumlar

tərəfindən qoyulan texniki standartlar və təcrübələr ("Müəyyənləşdirilmiş texniki standartlar") və ya Müəyyənləşdirilmiş texniki standartların verilmiş şəraitdə passiv olduğu və ya tətbiq edilmədiyi hallarda hər hansı Sağlamlıq və Təhlükəsizlik standartlarında göstərilən, istisnad olunan və ya etibar edilən müxtəlif texniki standart və təcrübələrin mövcud olduğu hallar daxil olmaqla Layihə ilə müqayisəli Təbii qaz boru kəmərləri layihələri ilə əlaqədar beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən (Kanada, Birləşmiş Ştatlar və ya Qərbi Avropada) ümumi olaraq istifadə olunan cari texniki standartlar və təcrübələr tətbiq edilir. Müvafiq texniki standart və ya təcrübə CQBK iştirakçısı tərəfindən Layihənin tələblərindən asılı olaraq yuxarıdakılar əsasında müəyyənləşdirilir və bu bərdə Hökumətin CQBK nümayəndəsinə məlumat verilir. Belə bildirişdə yeni texniki standart və təcrübənin məqsədi qısaca açıqlanır və ya belə standart və təcrübənin tapıla biləcəyi yer göstərilir (əgər mövcuddursa), ya da onun nüsxəsi əlavə olunur (əgər mövcud deyildirsə). Bu 2.1 Bölməsində müəyyənləşdirilmiş texniki standartlar və təcrübə tərəfindən əlavə edildiyi kimi 2.2 Bölməsində göstərilən texniki standartlar və təcrübəyə bundan sonra "Tətbiq oluna bilən texniki standartlar" kimi istinad olunacaqdır.

Razılaşdırılır ki, Boru kəməri fəaliyyətinin yerinə yetirilməsi məqsədilə belə standartlar ilə tələb olunan və ya onlarla bağlı Obyektlərin yerin səthində yerləşən hissələri ilə bağlı müqayisəli layihələrə tətbiq edildiyi kimi Vahid Tikinti Qaydaları ("VTQ") və Obyektlərin yerin təkində yerləşən hissələri ilə bağlı Amerika Mülki Mühəndislər Cəmiyyəti və həmçinin aşağıdakı təşkilatlar tərəfindən təqdim edildiyi kimi "Neft və Qaz Boru Kəməri sistemləri üçün Seysmik Layihələşdirmə bərdə Təlimatlar" (1984) kimi standart və təcrübə texniki tələblərin gözlənməsi ilə əlaqədar bütün hallara tətbiq edilir, bu şərtlə ki, belə standart və təcrübələrin Birləşmiş Krallıqda belə standart və təcrübələr tətbiq olunan müqayisəli layihələrə tətbiq olunan standart və təcrübələrdən daha az ciddi olduğu hallarda Birləşmiş Krallığın mövcud standart və təcrübələri tətbiq edilsin. Müəyyən təşkilatın bir mövcud kodeks və standartla malik olduğu hallarda "müqayisə oluna bilən" boru kəmərlərinə daha çox tətbiq edilə bilən standartlardan istifadə olunur.

PQRS	Polad qurğuların rənglənməsi üzrə şura
AQA	Amerika Qaz Assosiasiyası
AMSİ	Amerika Milli Standartlar İnstitutu
ANİ	Amerika Neft İnstitutu
AMMC	Amerika Mexaniki Mühəndislər Cəmiyyəti
AQDSC	Amerika Qeyri-Dağıdıcı Sınaqlar Cəmiyyəti
ASMC	Amerika Sınaq və Materiallar Cəmiyyəti
AMMA	Amerika Meşə Mühafizəsi Assosiasiyası
AQC	Amerika Qaynaq Cəmiyyəti
BSİ	Britaniya Standartlar İnstitutu
ASK	Avropa Smtandartlaşma Komitəsi
AESK	Avropa Elektrotexniki Standartlaşdırma Komitəsi
ANİ	Almaniya Normalar İnstitutu
ATSİ	Avropa Telekomunikasiya Standartları İnstitutu
BEK	Beynəlxalq Elektrotexnika Komissiyası
EEMİ	Elektrik və Elektronika Mühəndisliyi İnstitutu (ABŞ)
QMI	Qaz Mühəndisleri İnstitutu (BB)
Nİ	Neft İnstitutu (BB)
AAC	Amerika Alətlər Cəmiyyəti
BST	Beynəlxalq Standartlar Təşkilatı
BTB	Beynəlxalq Telekomunikasiya Birliyi

İSC	İstehsalçıların Standartlaşdırma Cəmiyyəti
MKMA	Milli Korroziya Mühəndisləri Assosiasiyası (ABŞ)
MEİA	Milli Elektrik İstehsalçıları Assosiasiyası (ABŞ)
MYQAA	Milli Yangının Qarşısının Alınması Assosiasiyası (ABŞ)
BKMİA	Boru Kəmərlərinin Mübadiləsi İstehsalçıları Assosiasiyası

3. ƏTRAF MÜHİTLƏ ƏLAQƏDAR STANDARTLAR

Boru kəməri üzrə fəaliyyətin yerinə yetirilməsi zamanı CQBK iştirakçıları Ətraf mühitə, o cümlədən yer səthi, torpaq, dəniz, hava, göllər, fauna, flora, digər təbii ehtiyatlar və təbiətin tərkib hissələrinə potensial təsirin azaldılması üçün özlərinin Bütün səylərindən istifadə edəcəklər. Tədbirlərin həyata keçirilməsinin prioritetləri sırası həyatın, ekologiyaın və mülkiyyətin mühafizəsi kimi olacaqdır.

3.2 CQBK iştirakçıları Hökumətə Boru kəməri üzrə fəaliyyətlə əlaqədar olan və ətraf mühitə və əmlaka əsaslı itkilər və ya zərər ilə nəticələnmiş və ya belə bir təhlükə yaratmış bütün fəvqəladə və digər hallar (o cümlədən, partlayış, axıntı və sızma) barədə dərhal məlumat verir. Belə bir bildirişə yaranmış vəziyyətin ümumi təfəsilatı və vəziyyətin nəzarət altında saxlanması və aradan qaldırılması üçün CQBK iştirakçıları tərəfindən yerinə yetirilmiş və nəzərdə tutulmuş addımlar haqqında məlumat daxildir. CQBK iştirakçıları Hökumətə onun belə hadisələr haqqında və gələcək itkilərin qarşısının alınması və bütün mənfi təsirlərin azaldılması üçün atılmış bütün addımlar barəsində tam məlum olması üçün belə əlavə hesabatlar təqdim edir.

3.3 Boru kəməri fəaliyyətinin və ya Obyektlərin istismarının yerinə yetirilməsi üzərində yurisdiksiyaya malik hər hansı regional və ya hökumətlərarası orqan təsirə məruz qalmış Obyekt, Boru kəməri fəaliyyəti və ərazilərə dair ətraf mühit normalarını və ya təcrübələrini tətbiq və müəyyən etdiyi təqdirdə, CQBK iştirakçıları və Hökumətin CQBK nümayəndəsi belə bir addımların Layihəyə mümkün təsirinə müzakirə edəcək, lakin heç bir halda müqayisə oluna bilən layihələr üçün Beynəlxalq Təbii qaz boru kəməri sənayesində ümumi olaraq üstünlük təşkil edən standart və təcrübələrədən fərqli, ona əlavə və ya daha ağır olan ekoloji standartlar və təcrübələr bu Layihəyə şamil edilməyəcəkdir.

3.4 Obyektlərin yerləşəcək ümumi sahənin seçilməsi ilə əlaqədar, Boru kəməri üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olaraq ətraf mühit şəraitinin təhlili və ətraf mühitə belə bir fəaliyyətdən irəli gələn potensial risklərin öyrənilməsi başa çatdırılmalıdır. Bu, təhlil və ətraf mühitə riskin qiymətləndirilməsindən ibarət olacaq. Təhlil tamamlanaraq daha ətraflı olaraq bu sənədin 3.6 Bəndində öz əksini tapmış ƏMTQ-nin əsasını təşkil edəcək. Ətraf mühitə risklərin qiymətləndirilməsi potensial ekoloji risklərin və Layihənin mühəndis işlərinə dair qoyulan tələblərə çəkiləcək xərclərin müəyyən edilməsinə xidmət edəcəkdir.

3.5 3.4 Bəndində istinad edilmiş ümumi təhlil və risk qiymətləndirilməsi başa çatdıqdan sonra, Boru kəməri üzrə fəaliyyətlə əlaqədar olaraq, Layihə iştirakçıları Qüvvəyəminmə tarixinə mövcud olan Boru kəməri üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olan ərazilərin çirklənməsinin keyfiyyətə qiymətləndirilməsi məqsədi ilə çirklənmiş torpaqların öyrənilməsinin aparılmasını təmin edəcəklər. Bu təhlil aşağıdakıları əhatə edəcəkdir:

- (i) müvafiq və mövcud məlumatın təhlili;
- (ii) müvafiq mövcud əməliyyatların və fəaliyyətin yoxlanılması və Obyektləri əhatə edən sahələrdən ətraf mühitə dair müvafiq, o cümlədən, aşağıdakılara dair məlumatın toplanması:
 - (a) yer səthi və torpaq geologiyası,
 - (b) geomorfologiya,
 - (c) qayaların buraxıcı xüsusiyyətləri və torpağın su saxlayan təbəqəsi,
 - (d) torpaq sularının mövcud keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi,
 - (e) hər hansı mövcud çirklənmənin flora və fauna, landşaft və ekosistemə təsiri, və
 - (f) Obyektlərlə əlaqədar hər hansı çirklənmənin, ətraf mühitə zərərinin və çirklənmiş materialların keyfiyyətə qiymətləndirilməsi.

3.6 3.5 Bəndində istinad edilmiş təhlil başa çatdıqdan sonra, boru kəməri üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olaraq CQBK iştirakçıları Boru kəməri üzrə fəaliyyətin və əlaqədar fəaliyyətin ətraf mühitə potensial təsirinin qiymətləndirilməsinin aparılmasını təmin edirlər. Bura aşağıdakılar daxil olacaqdır:

- (i) layihənin təsviri;
- (ii) təsirə məruz qalacaq mümkün sahələrin ətraf mühitinin və sosial-iqtisadi təsviri;
- (iii) (misal üçün, əlaqəli hava, su və digər bərk tullantılar) əqlabatan qaydada əvvəlcədən proqnozlaşdırıla bilən ətraf mühitə atmosfer tullantıları və tullantıların qiymətləndirilməsi də daxil olmaqla, Obyektlərin təklif edilən tikintisi və istismarının təsiri və idarə olunmasının qiymətləndirilməsi;
- (iv) hər bir müəyyən edilmiş təsir faktorunun yumşaldılması üçün müvafiq fəaliyyətin müəyyən edilməsi və həyata keçirilməsi; və
- (v) Boru kəməri üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olan ətraf mühitə risklərin qiymətləndirilməsi;
- (vi) zərərin yumşaldılmasına yönəldilmiş tədbirlərin effektiv və ya müəyyən edilmiş müxtəlif yumşaltma tədbirlərinin yerinə yetirilməsinin təmin edilməsinə xidmət edən monitoring proqramının formalaşdırılması;

3.7 Obyektlərin tamamlanmasına qədər və Boru kəməri üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olaraq, CQBK iştirakçıları tərəfindən həyat və ya mülkiyyət üçün təhlükə yarada və Əraziyə mənfi təsir edə biləcək fəvqəladə hallara qarşı cavab planı («Fəvqəladə hallara qarşı cavab planı») tərtib edilib həyata keçiriləcək. Fəvqəladə hallara qarşı cavab planına aşağıdakılar daxil olacaq:

— 5

am

- (i) Ümumi CQBK sistemi ərazisində potensial Təbii qaz axmasına qarşı həssas olan çənlilərin müəyyən edilməsi;
- (ii) yerli şərait nəzə alınmaqla, potensial axma, atmosfer tullantıları, partlayış, yanğın və tədbirlərlə əlaqədar senariyalari;
- (iii) fəvqəladə hallar üçün müvafiq avadanlıq və materiallar və xidmətlərin təchiz edilməsi planları;
- (iv) müvafiq avadanlığı istifadəsi və fəvqəladə hallar haqqında bildirişlərin verilməsi və Təbii qaz sızması, atmosfer tullantıları, partlayış və yanğınlara qarşı tədbirlər görəcək təşkilatın detallarının müəyyən edilməsi; və
- (v) zədələnmis şəxslərin köçürülməsi və onlara qayğı göstərilməsi, zədələnmis mülkiyyətin bərpası və hər hansı çirklənmiş materialların təmizlənməsi və istifadəsinə dair planların hazırlanması.

Layihə üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olaraq baş vermiş hər hansı bir hadisənin nəticəsində hər hansı bir üçüncü tərəfə (Dövlət hakimiyyət orqanı və Dövlət hakimiyyət orqanının Ortaq şirkəti istisna olmaqla) zərər dəydikdə və ya o itkilərə məruz qaldıqda, Hökumətin CQBK nümayəndəsinin xahişi ilə CQBK iştirakçılari belə bir itki və ya Zərərə məruz qalmış üçüncü tərəflərə maddi vəsaitlər ayırırlar. Belə bir vəsaitin bölüşdürülməsi Hökumətin CQBK nümayəndəsi ilə CQBK nümayəndəsi arasında əldə olunan razılaşmaya əsasən, yubanmaya yol vermədən yuxarıda istinad olunan tərzdə təsire məruz qalmış üçüncü tərəflərə kömək göstərmək məqsədi ilə həyata keçirilir, lakin, hər bir hala münasibətdə belə bir ödəniş məbləği 50,000 ABŞ Dollarından artıq olmur. Belə bir ödəniş heç bir iddiaya və ya hadisə ilə bağlı məsuliyyətə xələl gətirmədən aparılır. CQBK nümayəndələrinin belə bir hadisə ilə əlaqədar itki və ya Zərər üzrə heç bir məsuliyyətlərinin olmaması məlum olduqda, CQBK iştirakçılari bu 3.7 Bəndinin bu müddəasına müvafiq olaraq aparılan hər hansı ödəniş bu Müqavilə üzrə ödəməli olduqlari hər hansı məbləğlərə (o cümlədən Vergilərə) qarşı bu Müqavilənin 23.12 Bəndinə müvafiq qaydada hesaba ala bilirlər. Hər hansı halda, bu 3.7 Bəndinin müddəası CQBK iştirakçılari tərəfindən müəyyən olunduğu kimi təhlükəsizliyin pozuntusu nəticəsində yaranan itki və ya Zərər hallarına tətbiq olunmur.

3.8 Hər hansı ümumi təhlil, risk qiymətləndirilməsi, Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Fəvqəladə hallara qarşı cavab planı (birdikdə «Ətraf mühit strategiyası məhsulu») CQBK iştirakçılari tərəfindən seçilən bir və ya bir neçə beynəlxalq miqyasda tanınan ətraf mühitə dair məsləhətçi şirkətlər tərəfindən hazırlanır; Ətraf mühit strategiyası məhsulu ilə əlaqədar yerinə yetirilən işlərin qəbulu kimi Hökumət belə ətraf mühitə dair məsləhətçi şirkəti təsdiq etməsi tələb olunmur. Ətraf mühit strategiyası məhsulunun hər hansı bir tərkib hissəsinə dair xərclər, habelə ƏMTQ və Fəvqəladə hallara qarşı cavab planında öz əksini tapmış ətraf mühit strategiyasının yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar olan xərclər CQBK iştirakçılari tərəfindən çəkilir, bir şərtlə ki, Hökumətin CQBK nümayəndəsi Hökumət və ya Hökumətin CQBK nümayəndəsinin rəsmi və texniki nümayəndələri ilə bağlı xərcləri özü ödəyəcəkdir.

3.9 Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Fəvqəladə hallara qarşı cavab planı Layihəyə dair müvafiq ətraf mühit strategiyasının həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədi ilə aşağıdakı şərtlərə cavab verməlidir:

(i) Hökumətin CQBK nümayəndəsinin xahişinə əsasən məsləhətçi şirkət(lər) və CQBK iştirakçıları Hökumətin CQBK nümayəndəsinin rəsmi və texniki nümayəndələri ilə ağılabatan yer və vaxtda Çirkələnmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Fövqəladə hallara qarşı cavab planının hazırlanması müddəti ərzində məsləhətləşmələr keçirir.

(ii) Çirkələnmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Fövqəladə hallara qarşı cavab planı Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən aşağıdakı prosedurlara əsasən təsdiq olunmalıdır:

(a) Çirkələnmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ (aşağıda verilmiş müddəalara müvafiq olaraq ictimaiyyəti narahat edən məsələlərə müvafiq cavab tədbirlərinin xülasəsi ilə birlikdə) və Fövqəladə hallara qarşı cavab planı tamamlandıqdan sonra Hökumətin CQBK nümayəndəsinə təqdim olunur. Bu Əlavə 4-ün tələblərinə uyğun olaraq hazırlanıbsa, Hökumətin CQBK nümayəndəsi hər sənədlərin hər birini təsdiq edir.

(b) Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən Çirkələnmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Fövqəladə hallara qarşı cavab planının hər hansı bir müddəasının izah olunması tələb olunduqda, və ya Hökumətin CQBK nümayəndəsi müvafiq sənədin Əlavə 4-ün müddəalarına müvafiq olaraq hazırlanmadığı haqqında qərar verdikdə, Hökumət özünün qeyd və suallarını müvafiq sənəd alındıqdan sonra otuz (30) gün ərzində CQBK iştirakçılarına yazılı surətdə təqdim edir.

(c) Çirkələnmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Fövqəladə hallara qarşı cavab planı Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən müvafiq sənəd alındıqdan sonra otuz (30) gün ərzində CQBK iştirakçıları tərəfindən heç hansı yazılı qeyd və ya sual alınmadıqda Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən təsdiq edilmiş hesab olunur. Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən qeyd və ya suallar təqdim olunduqda, müvafiq sənəd CQBK iştirakçıları tərəfindən belə bir qeyd və suallara cavab verildikdən və otuz (30) gün ərzində belə cavaba heç hansı digər yazılı qeyd və ya sual alınmadıqda Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən təsdiq edilmiş hesab olunur.

(d) Hökumətin CQBK nümayəndəsi Çirkələnmiş torpaqların öyrənilməsi, ƏMTQ və Fövqəladə hallara qarşı cavab planını təsdiq etmədikdə və CQBK iştirakçılarının mülahizəsinə görə Hökumətin CQBK nümayəndəsi bunu əsassız etdikdə, CQBK iştirakçıları Hökumətin CQBK nümayəndəsinə müvafiq bildiriş təqdim etməli və Tərəflər mübahisənin danışıqlar yolu ilə həll edilməsinə nail olmağa cəhd göstərməlidirlər. Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən bildiriş alındıqdan sonra mübahisə on beş (15) gün ərzində həll olunmadıqda, CQBK iştirakçıları mübahisənin bu Sazişin 17-ci Maddəsinə müvafiq surətdə həll edilməsi hüququna malik olacaqlar.

(iii) ƏMTQ aşağıdakı prosedurlara müvafiq surətdə ictimaiyyət tərəfindən nəzərdən keçirilir və müzakirə olunur:

(a) müvafiq ictimaiyyət nümayəndələri və qeyri-dövlət hakimiyyət orqanlarına görüş və sərgilər keçirməklə yayılan məlumat vasitəsi ilə ilkin ƏMTQ-nin həyata keçirildiyi dövr ərzində Obyektlərin fəaliyyəti barəsində bilgi çatdırılacaq.

(b) İlkin ƏMTQ sənədi tamamlandıqdan sonra, müvafiq qeydləri təqdim etmək üçün şərait yaratmaq məqsədi ilə ictimaiyyətə Layihənin ətraf mühit ilə əlaqədar olan

am

aspektlərinə dair məlumat çatdırılacaq. Bu məqsəd ilə ilkin ƏMTQ və onun xülasəsi (hər ikisi Azərbaycan və incilis dillərində hazırlanır) ictimaiyyət tərəfindən nəzərdən keçirilib qeydlər təqdim etmək üçün müvafiq bir sahədə açıq şəkildə nümayiş etdiriləcək; buna əlavə olaraq xülasə eyni zamanda həmçinin Hökumətin CQBK nümayəndəsinə çatdırılacaq.

(c) İctimaiyyət tərəfindən qeydlər ən çoxu altmış (60) gün ərzində təqdim olunmalı və belə bir altmış (60) günlük müddət bitdikdən sonra otuz (30) gün ərzində Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən CQBK iştirakçılarına çatdırılmalıdır. CQBK iştirakçıları tərəfindən ictimaiyyətin qeydlərinin nəzərə alınması (son ƏMTQ sənədinin verilməsi yolu ilə) öz təzahürünü Hökumətin CQBK nümayəndəsinə təqdim ediləcək yekun xülasədə tapacaqdır.

3.10 Ətraf mühitə dair strategiya məhsulunun yaradılması və bu sənəddə öz əksini tapmış ətraf mühitə dair strategiyanın həyata keçirilməsi Beynəlxalq Təbii qaz boru kəməri sənayesində ümumi üstünlük təşkil edən standart və təcrübələr və müvafiq Mövcud texniki standartlara uyğun gəlməlidir.

3.11 Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən təsdiq olunduqdan sonra, ƏMTQ-də əksini tapmış təsirin azaldılması və nəzarətinə dair fəaliyyət CQBK iştirakçıları tərəfindən həyata keçiriləcəkdir. Bu fəaliyyətin nəticələri ictimaiyyət üçün açıq hesabatlarda çap olunmalı və Hökumətin CQBK nümayəndəsinə təqdim olunmalıdır. ƏMTQ-nin nəzarətə dair proqramı üzrə fəaliyyətin gedişi barəsində müntəzəm olaraq məlumat verilməlidir. ƏMTQ-nin nəzarət proqramının müddəaları ilə və ya onun həyata keçirilməsindən yaranan hər hansı bir mübahisə Sazişin 17-ci Maddəsinə əsasən həll olunmalıdır.

3.12 Ətraf mühitə dair strategiya məhsulunda öz əksini tapmış hər hansı ətraf mühit strategiyasının həyata keçirilməsi ilə bağlı olan hər hansı mübahisə ilə əlaqədar olan Sazişin 17-ci Maddəsinə əsasən həll olunmalıdır.

3.13 Sazişin 10-cu və ya 12-ci Maddələrinin ümumiliyini məhdudlaşdırmadan, CQBK iştirakçıları və digər Təsirə məruz qalmış Layihə iştirakçıları əgər Qüvvəyəminmə tarixində ətraf mühitə münasibətdə mövcud olarsa və ya mövcud olduğu təqdirdə heç hansı çirklənmə və ya zibillənmə, zərər və digər şərtlərə görə maddi məsuliyyət daşımayacaqlar və belə şərtlər sırasına həmçinin Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsində əks edilmiş bütün şərtlər də daxildir. Yuxarıda verilmiş müddəalar CQBK iştirakçılarını sonradan Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsinə tətbiq edilən prosedurlara uyğun olaraq hazırlanan bir və ya daha çox ardıcıl təhqiqat keçirməklə Çirklənmiş torpaqların öyrənilməsində öz əksini tapmamış şəraiti aşkar etmək hüququndan məhrum etmir, və Tərəflər hər hansı təhqiqat nəticəsində bütün mövcud şərtlərin aşkarlanmasının qeyri – mümkün olmasını anladıklarını bildirirlər.

4. TƏRK ETMƏ

- 4.1 Bu Sazişin qüvvəsinə xitam verildikdən sonra ən gec otuz (30) gün sonra CQBK iştirakçıları Obyektlərin azad olunması və ya digər vasitə ilə atılması ilə əlaqədar təklif olunan fəaliyyətə dair yazılı planı («Tərk etmə planı») Hökumətin CQBK nümayəndəsinə təqdim edəcəklər. Digər

məsələlər ilə bərabər Tərk etmə planında həmçinin aşağıdakı maddələrə də yer verilməlidir:

- (i) bütün yerüstü qurğuların sökülməsi;
- (ii) bütün su yollarının və dəniz sahələrinin gəmiçiliyə təhlükə yaradan material və avadanlıqlardan təmizlənməsi;
- (iii) Obyektlərdə qalan Təbii qazın boşaldılması və müvafiq surətdə ondan azad olma;
- (iv) CQBK iştirakçıları boru kəmərlərini söküb sahədən aparmağı planlaşdırmadıqda, yerə basdırılmış boru kəmərlərinin və bunlara bənzər qurğuların bütün Təbii qaz mənbələrindən ayrılması və onlar arasında əlaqənin kəsilməsi və onların olduqları yerdə saxlanılması və ya sahədə qalma halında bu boru kəmərləri və digər qurğular ətraf mühitə digər vasitələr ilə aradan qaldırıla bilməyən xüsusi zərərin mənbəsi ola biləcək əsaslı risk yaratdıqları şəraitdə, onların digər yerə aparılması, bütün bu hallar Beynəlxalın Təbii qaz boru kəməri sənayesində ümumi üstünlük təşkil edən standart və təcrübələr, Sağlamlıq və Təhlükəsizlik standartları və ya xud mövcud olduğu kimi Mövcud Texniki standartların tətbiq olunmaq şərti ilə müəyyən edilməklə;
- (v) CQBK iştirakçıları boru kəmərlərini söküb sahədən aparmağı planlaşdırmadıqda, su qatı altında yerləşən atılmış boru kəmərlərinin su və ya digər inert maddə ilə doldurulması və sonlarının möhürlənməsi və hər hansı azad olunmuş obyektlərin ətraf mühit üçün təhlükəsiz vəziyyətdə qalması ilə nəticələnməsi üçün əgəlabatan qaydada görülməsi lazım ola bilən belə digər tədbirlər;
- (vi) yerüstü avadanlıqların sökülməsi və CQBK iştirakçıları tərəfindən aparılmaq məqsədi ilə yeraltı boru kəmərlərinin və qurğuların çıxarılması nəticəsində yaranmış bütün boşluq, boruların və digər torpaq çöküntülərinin doldurulması; və
- (vii) Boru kəməri dəhlizi torpaq sahəsinin xüsusiyyətləri və digər üstün şərtlər nəzərə alınmaqla sahələrin yenidən əkilməsi.

Tərk etmə planı Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən təsdiq olunmalıdır və belə təsdiq üzürlü bir səbəb olmadan gecikdirilə və ya onun verilməsindən imtina edilə bilməz. Tərk etmə planı CQBK iştirakçıları tərəfindən Hökumətin CQBK nümayəndəsinə təqdim olunduqdan sonra otuz (30) gün ərzində heç bir yazılı etiraz və ya sual alınmadıqda Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən təsdiq olunmuş sayılır. Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən xüsusi qeyd və ya suallar təqdim edildiyi təqdirdə, CQBK iştirakçıları bu qeyd və suallara yazılı surətdə cavab verməli və belə olan halda dəyişikliklərə məruz qalmış və ya təkmişləşdirilmiş Tərk etmə planı müvafiq sual və qeydlərə cavab Hökumətin CQBK nümayəndəsinə təqdim olunduqdan sonra otuz (30) gün ərzində CQBK iştirakçıları tərəfindən heç hansı əlavə sual və qeyd

alınmadıqda qüvvəyə minir. Hökumətin CQBK nümayəndəsi Tərk etmə planını təsdiq etmədikdə və CQBK iştirakçılarının mülahizəsinə görə Hökumətin CQBK nümayəndəsi bunu əsassız etdikdə, CQBK iştirakçıları Hökumətin CQBK nümayəndəsinə müvafiq bildiriş təqdim etməli və Tərəflər mübahisəni danışıqlar yolu ilə həll edilməsinə nail olmağa cəhd göstərməlidirlər. Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən bildiriş alındıqdan sonra mübahisə otuz (30) gün ərzində həll olunmadıqda, CQBK iştirakçıları mübahisənin bu Sazişin 17-ci Maddəsinə müvafiq surətdə həll edilməsi hüququna malik olacaqlar. Adıçəkilən Plan təsdiq olunduqda və ya bütün yaranmış mübahisələr öz həllini tapdıqda, iki hadisədən, yəni Sazişin qüvvəsinə xitam verildiyi tarixdən yaxud Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən Tərk etmə planının təsdiq edildiyi tarixdən, hansı birinin daha gec baş verməsindən asılı olaraq otuz altı (36) ay ərzində CQBK iştirakçıları Tərk etmə planını həyata keçirməyə borclu olacaqlar. Bu öhdəliklər bundan sonra «Tərk etməyə dair öhdəliklər» deyilərə istinad olunacaq.

- 4.2 Əlavə 4-ün 4.1 Bəndində verilmiş müddəalara əsasən Hökumətin CQBK nümayəndələrinin Tərk etmə ilə əlaqədar bu sənəddəki öhdəliklərini maliyyə cəhətdən və həmin öhdəlikləri yerinə yetirmək öhdəliyinə zərər gətirmədən təmin etmək üçün Tərk etmə planı Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən təsdiq edildikdən sonra otuz (30) gün ərzində CQBK iştirakçıları Hökumətə bir yaxud bir neçə geri çağırılmayan birbaşa zəmanət məktubu (birlikdə “Zəmanət məktubu”) təqdim edirlər. Zəmanət məktubu (i) Hökumətin CQBK nümayəndəsi ilə CQBK iştirakçıları arasında əqlabatan şəkildə razılaşdırılmış və Tərk etmə planının bir hissəsini təşkil edən ümumi məbləğdə olur, (ii) Hökumətə AA yaxud McGraw-Hill Companies şirkətinin bölməsi olan Standart & Poors Corporation tərəfindən müəyyən edilən dərəcə, və ya AA2 yaxud Moodys Investors Services, Inc. tərəfindən müəyyən edilən dərəcə səviyyəsində uzun müddətli yüksək kredit reytinginə malik olan bir maliyyə qurumu və ya Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən qəbul edilən digər bir qurum (“Zəmanət məktubunu təqdim edən şəxs”) tərəfindən verilir, (iii) Hökumətin CQBK nümayəndəsi üçün məqbul bir forma və həcmdə olur, (iv) minimum bir (1) il müddətinə etibarlı olaraq qalır, (v) Hökumətin adına verilir, (vi) avtomatik surətdə bir (1) müddətinə yaxud CQBK iştirakçıları tərəfindən Tərk etməyə dair öhdəliklər əsaslı şəkildə yerinə yetiriləcək tarixə qədər uzadılır və (vii) Hökumətə Zəmanət məktubunun qüvvəsinə xitam verilməsi və ya uzadılmaması haqqında azı otuz (30) gün əvvəlcədən yazılı bildiriş təqdim edilməsini bir şərt kimi qoyur. Müvafiq Zəmanət məktubunun qüvvədə olma tarixinin sonuna çoxu on beş (15) gün qalmış Tərk etməyə dair öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə və hər hansı mövcud Zəmanət məktubu CQBK iştirakçıları tərəfindən yuxarıda müəyyən edilmiş tələblərə əsasən dəyişdirilmədikdə (bela bir yeni Zəmanət məktubu məbləği müvafiq olaraq artıq yerinə yetirilmiş öhdəliklər həcmində yaxud Zəmanət məktubunun ilk əvvəl endirilmiş məbləği həcmində azaldılmaqla), Tərk etməyə dair öhdəliklərin yerə qalan hissəsinin yerinə yetirilməsini təmin etmək məqsədi ilə, Hökumət, bu on beş (15) günlük başlandıqdan sonra, lakin Zəmanət məktubunun

qüvvəsinə xitam verilməsi anına qədər, CQBK iştirakçılarının Tərk etməyə dair öhdəliklərinin özünün mülahizəsinə əsasən müəyyən etdiyi qalan hissəsi məbləğinə münasibətdə bir məbləğ həcmində Zəmanət məktubdan istifadə etmək hüququna malik olacaq, lakin bir şərtlə ki, hər hansı tamamlanmamış Tərk etməyə dair öhdəliklərin Hökumət tərəfindən yerinə yetirilməsi üçün çəkilmiş xərclər onun tərəfindən alınmış məbləğdən aşağı olduqda, Hökumət belə bir fərqi CQBK iştirakçısına qaytarsın.

- 4.3 Bu Sazişə xitam verildikdən sonra CQBK iştirakçlarına məxsus ətraf mühitə və Tərk etməyə dair öhdəliklərə münasibətdə aşağıdakı müddəalar tətbiq olunacaq:
- (i) Azad etməyə dair öhdəliklər yerinə yetirildikdən sonra CQBK iştirakçıları Torpaq çirklənməsinin öyrənilməsinə şamil edilmiş standartlarla eyni standartlar əsasında və məzmunca ona uyğun gəlməklə CQBK iştirakçıları tərəfindən seçilən beynəlxalq səviyyəli müstəqil məsləhətçi şirkət tərəfindən ətraf mühitin qiymətləndirilməsi («İlkin çıxış öyrənilməsi») hazırlanacaqdır. İlkin çıxış öyrənilməsi yuxarıda göstərilmiş qaydada Hökumətin CQBK nümayəndəsinin xahişinə müvafiq olaraq hazırlanıqda, müvafiq sənəd Tərk etməyə dair öhdəliklər yerinə yetirildikdən sonra yüz səksən (180) gün ərzində Hökumətin CQBK nümayəndəsinə təqdim olunacaqdır.
 - (ii) Müvafiq sənəd hazırlanıb Hökumətin CQBK nümayəndəsinə çatdırıldıqdan sonra, o, Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən təsdiq olunmalıdır və belə təsdiq üzürlü bir səbəb olmadan gecikdirilə və ya onun verilməsindən imtina edilə bilməz. İlkin çıxış öyrənilməsi CQBK iştirakçıları tərəfindən Hökumətin CQBK nümayəndəsinə təqdim olunduqdan sonra otuz (30) gün ərzində heç bir yazılı etiraz və ya sual alınmadıqda Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən təsdiq olunmuş sayılır. Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən xüsusi qeyd və ya suallar təqdim edildiyi təqdirdə, CQBK iştirakçıları bu qeyd və suallara yazılı surətdə cavab verməli və belə olan halda dəyişikliklərə məruz qalmış və ya təkmilləşdirilmiş İlkin çıxış öyrənilməsi müvafiq sual və qeydlərə cavab Hökumətin CQBK nümayəndəsinə təqdim olunduqdan sonra otuz (30) gün ərzində CQBK iştirakçıları tərəfindən heç hansı əlavə sual və qeyd alınmadıqda qüvvəyə minir. Hökumətin CQBK nümayəndəsi Tərk etmə planını təsdiq etmədikdə və CQBK iştirakçılarının mülahizəsinə görə Hökumətin CQBK nümayəndəsi bunu əsassız etdikdə, CQBK iştirakçıları Hökumətin CQBK nümayəndəsinə müvafiq bildiriş təqdim etməli və Tərəflər mübahisəni danışıqlar yolu ilə həll edilməsinə nail olmağa cəhd göstərməlidirlər. Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən bildiriş alındıqdan sonra mübahisə otuz (30) gün ərzində həll olunmadıqda, CQBK iştirakçıları mübahisənin bu Sazişin 17-ci Maddəsinə müvafiq surətdə həll edilməsi hüququna malik olacaqlar.
 - (iii) İlkin çıxış öyrənilməsi təsdiq edildikdən və ya bütün mübahisələr həll edildikdən sonra, Layihə üzrə fəaliyyət ilə bağlı olmaqla sonradan yarana biləcək ətraf mühitə təsirləri müəyyənləşdirib aradan qaldırmaq məqsədi

ilə CQBK iştirakçıları Layihə üzrə fəaliyyət aparılmış sahələrinin monitorinqini davam etdirəcəklər. Bu qəbildən olan fəaliyyət iki (2) il müddətində davam edəcək və bu müddət ərzində Yekun çıxış öyrənilməsi hazırlanacaq və ona 4.3 Bəndində İlkin çıxış öyrənilməsinə şamil olunan müddəalar tətbiq olunacaq. Yekun çıxış öyrənilməsi hazır olduqdan, Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən təsdiq edilmək üçün təqdim edildikdən və Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən təsdiq olunduqdan sonra, bu iki (2) illik müddətin sonundan və Yekun çıxış öyrənilməsi ilə əlaqədar olub mövcud ola biləcək fəaliyyətin başa çatmasından etibarən CQBK iştirakçıları Layihə nəticəsində ətraf mühitə dəyən zərər və ziyana görə maddi məsuliyyətdən azad olunur və Hökumət hər hansı üçüncü şəxs tərəfindən qaldırılan müvafiq iddiaları ödəməyə və CQBK iştirakçılarını bunlardan mədafiə etməyə dair öhdəliyi öz üzərinə götürür.

- (iv) Yekun çıxış öyrənilməsi həyata keçirildikdə və Hökumətin CQBK nümayəndəsi tərəfindən təsdiq olunduğu şəkildə bu öyrənilmə Əlavə 4-ün müddəalarına əsasən aradan qaldırılmamış və digər vasitə ilə diqqət yetirilməmiş təsirin olmadığına və ya müəyyən olunmuş təsirin müvafiq qaydada aradan qaldırılmasına və ya digər vasitə ilə diqqət mərkəzində olduğuna istinad etdikdə və bu öz əksini Yekun çıxış öyrənilməsinə dair fəaliyyət gedişi xülasəsində öz əksini tapdıqda, (tamamlanmış) Yekun çıxış öyrənilməsinin Hökumətin CQBK nümayəndəsinə təqdim edildiyi tarixdən etibarən CQBK iştirakçıları Layihə nəticəsində ətraf mühitə dəyən zərər və ziyana görə maddi məsuliyyətdən azad olunur və Hökumət hər hansı üçüncü şəxs tərəfindən qaldırılan müvafiq iddiaları ödəməyə və CQBK iştirakçılarını bunlardan mədafiə etməyə dair öhdəliyi öz üzərinə götürür.

- 4.4 CQBK iştirakçılarına tətbiq olunmasına əlavə olaraq, bu Əlavənin 4-də göstərilmiş standartları həmçinin CQBK iştirakçısı olmayan hər hansı digər Layihə iştirakçısına və onun göstərdiyi fəaliyyət Boru kəməri üzrə fəaliyyət təsis etmək şərti ilə onun fəaliyyətinə şamil edilir.

5. SAĞLAMLIQ VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK STANDARTLARI

CQBK üzrə fəaliyyətə cəlb olunmuş Şəxslərlə əlaqədar standartlar daxil olmaqla, Obyektlər və CQBK üzrə fəaliyyət ilə bağlı sağlamlıq və təhlükəsizlik standartlarının genişləndirilməsi ilə əlaqədar CQBK iştirakçıları Layihə ilə müqayisəli Təbii qaz boru kəməri layihələri ilə əlaqədar beynəlxalq cəmiyyətin ümumiyyətlə əməl etdiyi sağlamlıq və təhlükəsizlik standartlarına və təcrübəsinə əməl etməlidirlər, lakin belə sağlamlıq və təhlükəsizlik standartları və təcrübələrinin Birləşmiş Krallıqda tətbiq olunan müvafiq standart və təcrübələrdən az ciddi olduğu hallarda CQBK iştirakçıları sonuncu standart və təcrübələrə ("Sağlamlıq və Təhlükəsizlik Standartları") əməl edirlər; belə Sağlamlıq və Təhlükəsizlik Standartları Layihənin STE planına birləşdirilir.

5.2 Əgər yurisdiksiyaya malik hər hansı bölgəsal və ya hökumətlərarası orqan Obyektlər, Boru kəməri fəaliyyəti və Boru kəməri fəaliyyətinin baş verdiyi ərazilərlə əlaqədar sağlamlıq və ya təhlükəsizlik standart və ya təcrübələri qəbul edərsə və

prc

yayarsa, CQBK iştirakçıları və Hökumətin CQBK nümayəndəsi onun Layihəyə mümkün təsiri barədə danışıqlar aparırlar, lakin heç bir halda Ekoloji standartlardan fərqli, ona əlavə və ya daha ağır olan ekoloji standartlar və təcrübələr bu Layihəyə şamil edilməyəcəkdir.

5.3 Bərk süxurların partladılması üçün partlayıcı maddələrdən istifadə edilməsini tələb edən hər hansı iş aparıldığı təqdirdə, CQBK iştirakçılarının ağılabatan rəyinə görə bu cür işlərin təsirinə məruz qala biləcək bütün şəxslərə bildiriş veriləcək və müvafiq təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidir. Partlayıcı maddələrdən istifadə gün işığı olduğu saatlarda həyata keçiriləcəkdir.

5.4 Əgər hər hansı sahə karantin həyata keçirilməsini və ya hər hansı bu kimi tədbirin görülməsini tələb edən və qeydə alınmalı olan hər hansı insan və ya heyvan xəstəliyi nəticəsində yoluxmuş elan edilirsə, həmin torpaq sahəsinə giriş tələb edən Layihə üzrə fəaliyyət ilə bağlı olan hər hansı iş, ilk növbədə Dövlət hakimiyyət orqanlarının müvafiq nazirliyinin razılığını tələb edən xüsusi hallar istisna olmaqla, dayandırılacaqdır. Bu Bəndin heç bir müddəası CQBK iştirakçılarının boru kəmərinə hətta hər hansı çatın və ya sızmanın aradan qaldırılması məqsədi ilə sahəyə dərhal və bildiriş vermədən və ya hər hansı təsdiqi almadan girişini məhdudlaşdırmamalıdır.

CQBK iştirakçıları CQBK üzrə işlərin bilavasitə təsirinə məruz qalan torpaq sahibləri və torpaq istifadəçiləri ilə birgə sahəyə girişdən əvvəl torpaq sahibi və ya torpaq istifadəçisi və ya Hökumət orqanları tərəfindən CQBK iştirakçılarına bildirilən qeydə alınmalı torpaq parazitləri və xəstəliklərin və başqa torpaq parazitləri və xəstəliklərin qarşısının alınması məqsədi ilə əsaslandırılmalı olan təhlükəsizlik tədbirlərini həyata keçirəcəkdir.

6. SOSIAL TƏSİRİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

CQBK üzrə fəaliyyəti həyata keçirərkən, CQBK iştirakçıları ətrafda olan cəmiyyət üzvlərinə və onların əmlakına təsiri mümkün qədər aşağı səviyyədə saxlamaq üçün özlərinin Bütün Səylərindən istifadə edəcəklər.

Əgər hər hansı yurisdiksiyaya malik yerli və ya hökumətlərarası orqan CQBK üzrə fəaliyyətin baş verdiyi əraziyə tətbiq olunan sosial qayda və təlimatlar qəbul edir və yayarsa CQBK iştirakçıları və Hökumətin CQBK nümayəndəsi onun layihəyə olan mümkün təsiri barədə danışıqlar aparırlar, lakin heç bir halda müqayisə oluna bilən Layihələr üçün beynəlxalq Təbii qaz sənayesində yayılmış Ekoloji standartlar və təcrübələrdən fərqli, ona əlavə və ya ondan daha ağır olan ekoloji standartlar və təcrübələr bu Layihəyə şamil edilməyəcəkdir.

Obyektlər üçün ümumi sahə seçilməsi ilə əlaqədar müvafiq ərazidə tədqiqat və riskin qiymətləndirilməsindən ibarət olan sosial vəziyyətin ümumi icmalı başa çatdırılmalıdır. Bu iki fəaliyyət növü birlikdə CQBK iştirakçıları tərəfindən Əraziyə sosial təsir ilə əlaqədar (Ərazi daxilində və ya kənarda CQBK üzrə fəaliyyət ilə əlaqədar olub-olmamasına baxmayaraq) yerinə yetiriləcək CQBK üzrə fəaliyyətin sosial təsirinin qiymətləndirilməsi üçün mövzu və strukturun və müvafiq istismar növlərinin ("STQ") əsasını təşkil edir. Belə STQ sənədinin mövzusu ümumiyyətlə Dünya Bankının standartlarına (Dünya Bankının STQ ilə əlaqədar nəzərdən keçirmə və məsləhət üçün hər hansı zaman müddətləri istisna olmaqla) uyğun olaraq yerinə yetirilir.

7. DİGƏR MƏSƏLƏLƏR

Tikinti işləri və Torpaq hüquqlarından istifadə zamanı hər hansı daşlaşmış əşyalar, sikkələr və digər qiymətli şeylər aşkar edilərsə, bu cür əşyalara sahiblik Azərbaycan Respublikası Qanunvericiliyinə uyğun şəkildə müəyyən ediləcəkdir.

ƏLAVƏ 5

MARAQ DƏHLİZİ

Dövlət orqanları tərəfindən təsdiq edilmiş Maraq dəhlizinin xəritəsi bu sənədə əlavə edilir. Bu Əlavə 5-də Maraq dəhlizinin müəyyənləşdirilməsi Sazişin Əlavə 2-nin 2.1 Bölməsində təsvir edildiyi kimi hər hansı bir qaydada CQBK iştirakçılarının seçilmiş Maraq dəhlizini dəyişmək və ya yeni Maraq dəhlizi təyin etmək hüquqlarını məhdudlaşdırmır.

ƏLAVƏ 6

ÜSTÜNLÜK VERİLƏN MARŞRUT DƏHLİZİ

Nəzərdən keçirmək üçün Dövlət orqanlarına təqdim olunmuş təklif olunan Üstünlük verilən marşrut dəhlizi təsvir edilən xəritə bu sənədə əlavə olunur. Bu Əlavə 6-də Üstünlük verilən marşrut dəhlizinin müəyyənləşdirilməsi Sazişin Əlavə 2-nin 2.2(iii) Bölməsində təsvir edildiyi kimi hər hansı bir qaydada CQBK iştirakçılarının seçilmiş Üstünlük verilən marşrut dəhlizini dəyişmək və ya yeni Marağ dəhlizi təyin etmək hüquqlarını məhdudlaşdırmır.

